

Č Í T A N K A

pre 2. ročník základných škôl

2

Vydavateľstvo **Aitec**

Autorky ©

Mgr. Margaréta Nosáľová
PaedDr. Eva Dienerová
PaedDr. Alžbeta Hirková

Lektorovali

Mgr. Eva Danková
Mgr. Jana Knoteková
Mgr. Andrea Krankušová
Mgr. Ingrid Lindemanová
PaedDr. Marta Mancová
Mgr. Zdenka Pecúchová
Mgr. Renáta Trokšiarová
doc. PaedDr. Eva Vitězová, PhD.

Ilustrácie ©

Anna Gajová, akad. mal.

Grafický dizajn a zalomenie ©

Zuzana Gabrielli
Gedeon, Bratislava
Ing. Ladislav Semsey

Jazyková úprava

Mgr. Marián Heveši
Mgr. Anna Kališková

Manažérka projektu

RNDr. Eva Repoňová

Tlač

Neografia, a. s., Martin

Vydal ©

 aitec
vydavateľstvo

Aitec, s. r. o.
Slovinská 12
821 04 Bratislava
www.aitec.sk

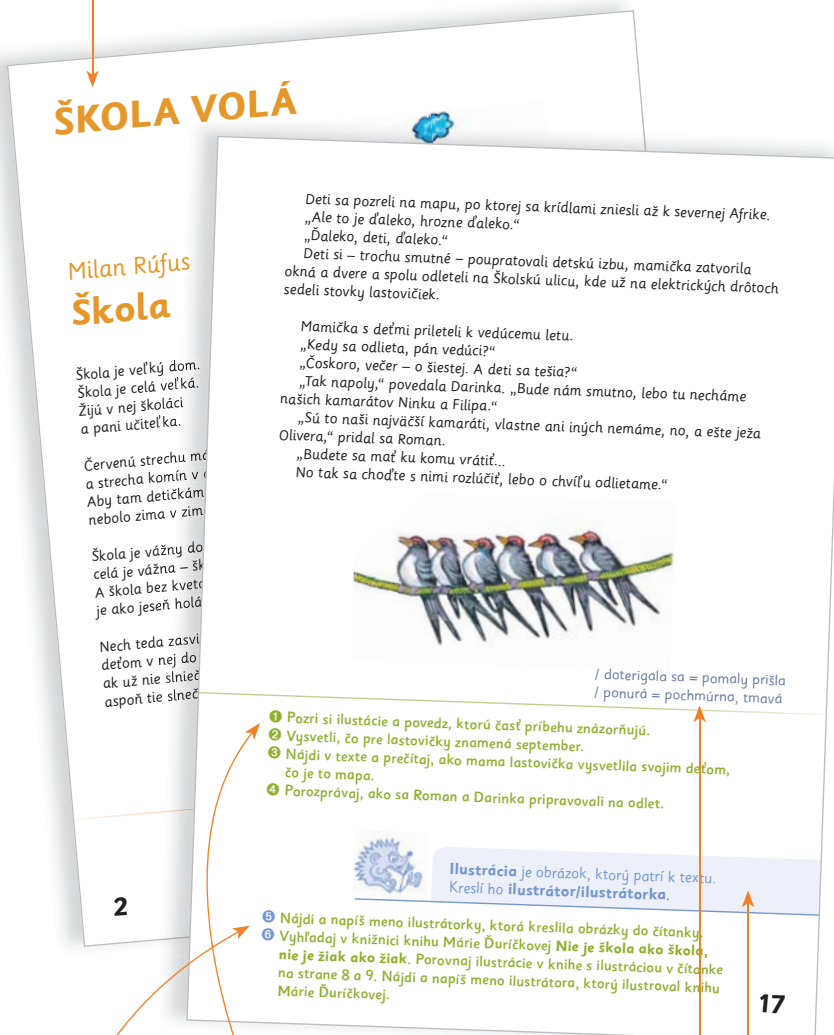
Všetky práva vyhradené.
Toto dielo ani žiadnu jeho
časť nemožno reprodukovať
bez súhlasu majiteľa práv.

Schválilo Ministerstvo školstva,
vedy, výskumu a športu
Slovenskej republiky pod č.
2017-2496/21883:12-640A ako
učebnicu Čítanka pre 2. ročník
základných škôl. Schvaľovacia
doložka nadobúda účinnosť
21. januára 2018.

ISBN 978-80-89375-15-8

Názov kapitoly

Čítanka je rozdelená na 16 farebne odlíšených kapitol.
Texty v každej kapitole tematicky nadväzujú.

Otázky a úlohy k textu sú zamerané
na postupné osvojovanie kľúčových
čitateľských kompetencií potrebných
na čítanie s porozumením.

Vysvetlenie menej známych slov
Uvádzaný význam slov sa viaže na ich použitie
v danom kontexte. Širšie lexikálne súvislosti
je možné vyhľadať v príslušných
jazykových príručkách.

Prezentácia literárnovedných termínov

Otázky a úlohy k preberaným literárnovedným termínom

Aktuálne informácie o titule a doplnkových materiáloch (pracovný zošit,
príručka pre učiteľa) na www.aitec.sk alebo na redakcia@aitec.sk.

Č Í T A N K A

pre 2. ročník základných škôl

Margaréta Nosáľová
Eva Dienerová
Alžbeta Hirková

Vydavateľstvo **Aitec**

2

ŠKOLA VOLÁ

Milan Rúfus

Škola

Škola je veľký dom.
Škola je celá veľká.
Žijú v nej školáci
a pani učiteľka.

Červenú strechu má
a strecha komín v dyme.
Aby tam detičkám
nebolo zima v zime.

Škola je vážny dom,
celá je vážna – škola.
A škola bez kvetov
je ako jeseň holá!

Nech teda zasvietia
deťom v nej do svetlice,
ak už nie slniečko,
aspoň tie slnečnice.

/ svetlica = miestnosť, izba

- 1 Povedz, k čomu básnik prirovnáva školu.
- 2 Vysvetli básnikove slová: celá je vážna – škola.
- 3 Rozhliadni sa po svojej triede a porozprávaj, či je holá ako jeseň, alebo je v nej niečo hrejivé a milé ako slnečnice.
- 4 Nájdi a vypíš z básne slová, ktoré súvisia so školou.

Štefan Moravčík

Slovenčina

Slovenčina, kto ti dal
tolko nežných krás,
že vždy ako potôčik
zažblnkoceš v nás?

Slovenčina najdrahšia,
ty si poklad náš,
to preto, že mamkino
srdce v sebe máš.

Ján Navrátil

Materinská reč

Sadí matka zrníčka
do detského srdiečka:
„Tu máš do vena.“
To je krása, už sa hlásia
čire, zdravé ako voda z prameňa.

Prvé slovo „mama“,
čo je najbližšie.
Potom „otec“,
čo ho kolíše.
„Hrnček, mlieko, krajec chleba...“

To je krása,
naše dieťa dotýka sa
sveta vôkol seba.
„Oblok, mračno ako hrad,
kapsa, cesta, kamarát,
rieka, more...“
A nad hlavou v čiernej hore
plno zlatých hviezd.

To je krása,
naše dieťa dotýka sa
rodnou rečou hviezd.

- 1 Kto ťa naučil tvoju rodnú reč?
- 2 Ako sa inak hovorí jazyku, ktorým hovoríme od detstva?
- 3 Nájdi v básňach podobné slová.

Libuša Friedová

September

Klope ktosi dneska zrána:
Otváraj sa, školská brána!

Krásne klope, to mi ver,
klope mesiac september.

Na husličkách k tomu hrá,
bránu školy otvára.

Už je brána dokorán.
Najmúdrejšia brána brán.

Múdrosti je za ňou všade
ako kvetín na záhrade.

Bežíme dnu – sláva, sláva!
Tuná deťom zmúdreje hlava.

- 1 Prečítaj časť básne, v ktorej sa hovorí, čo urobil mesiac september.
- 2 Prečítaj všetky časti básne, v ktorých sa píše o múdrosti.

Text je tlačený alebo písaný slovný prejav. Môže to byť text rozprávky, básne, piesne, hádanky...

Báseň je text, ktorý máva na konci riadkov podobne znejúce slová. Autor v nej vyjadruje svoje pocity, myšlienky alebo nálady.

Nadpis je krátky a výstižný názov básne, rozprávky alebo iného textu.

- 3 Prepíš do písanky nadpisy dvoch básní z čítanky.
- 4 Vyber si niektorý krátky tlačený text a prepíš ho do zošita.

Jozef Pavlovič

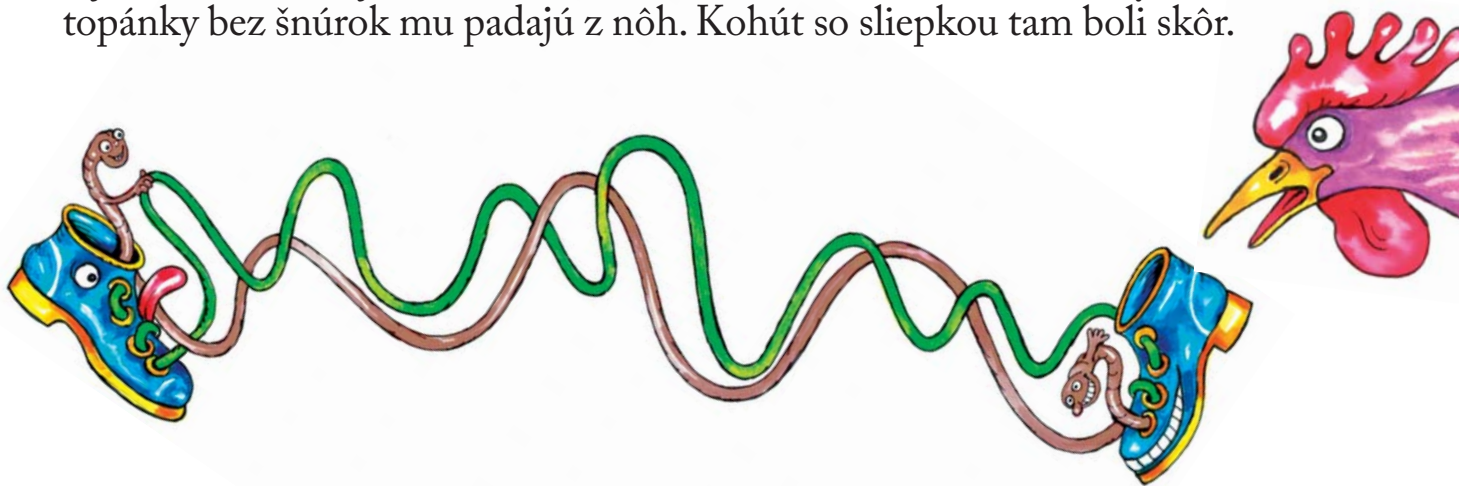
Dobrá škola

Čo vám budem rozprávať, Tomáš pôjde zakrátko do školy a ešte si nevie poriadne ani šnúrky na topánkach zaviazať. Raz-dva sa mu rozviažu a vláčia sa po zemi.

Nahnevali sa šnúrky na neporiadnika a povedali si, že od neho odídu. A tak veru aj urobili. Vyšnurovali sa z topánok a plazia sa po dvore.

Kohút so sliepkou si svojim kuracím rozumom myslia, že to idú dvorom dve hnedé dáždovky, nuž poďho za nimi!

Šnúrky vidia, že to vo svojom hneve prehnali, ale čo sa už dá robiť. Aj Tomáš vidí, že je zle-nedobre, rozbehne sa za šnúrkami. Horkýže rozbehne, topánky bez šnúrok mu padajú z nôh. Kohút so sliepkou tam boli skôr.

„Hádam len neprišla naša posledná hodina? Hádam nás len nezožerie táto nevedomá hydina? To radšej ukážeme tomu neporiadnemu Tomášovi, ako sa správne zaväzujú šnúrky,“ povedali a zviazali sliepke a kohútovi zobáky na pevnú motýliu mašličku.

Veru si Tomáš dobre všimol, ako vyzerajú krásne uviazané šnúrky, keď ich odväzoval kohútovi a sliepke zo zobáka.

Tomáš pôjde zakrátko do školy a už vie, ako sa zobia topánky pevným motýlikom. Vie, lebo dostal od šnúrok dobrú školu.

- 1 Prečo šnúrky odišli z Tomášových topánok?
- 2 Porozprávaj, čoho sa šnúrky zľakli.
- 3 Na čo sa podobali zviazané šnúrky v topánkach?
- 4 Nájdi a prečítaj časť textu, v ktorej sa opisuje, ako si Tomáš všimol krásne uviazané šnúrky.
- 5 Prečítaj spolužiakom vetu, ktorá ťa v texte najviac pobavila. Vysvetli, čo v nej bolo smiešne.
- 6 Pracujte v skupinách. Odhadnite, ktoré slovo bolo v texte častejšie: Tomáš alebo šnúrky. Svoj odhad porovnajte s textom.

Daniel Hevier

Upratovačka a rozhadzovači

Teta upratovačka to má ťažké. Ona je len jedna a rozhadzovačov v škole je presne štyristo.

Teta upratovačka každý deň vymetá papieriky z cukríkov, žuvačkové obaly, igelitové vrecká, potrhané pijaky, omrvinky z rožkov, a raz...

... raz dokonca našla v jednej triede slona. Patril Baltazárovi a bol nafukovací. A nielen nafukovací, ale aj nafúkaný.

Ráno, keď ho Baltazár doniesol do triedy, bol celkom malý. Ale potom sa nafúkol, aký je vraj múdry! Všetko vie! Je múdrejší ako pán riaditeľ s ujom školníkom dohromady! Nafukoval sa, nafukoval – až mal vyše troch metrov.

Teta upratovačka zalomila rukami. Čo robiť? Zavolať prvú pomoc? Hasičov? Do zoo?

Vtom jej niečo zišlo na um:

„Koľko je dva a dva?“ spýtala sa slona.

Slon čušal, lebo nemal o tom ani potuchy. Darmo chodil do školy – slonia hlava nie je na matematiku. A tak od hanby splasol a prestal byť nafúkaný.

Teta upratovačka napísala na tabuľu odkaz žiakom:

Vážení rozhadzovači!

*Ak už musíte nechávať po sebe
smeti, nech so nikdy nie sú slony
a iné zvieratá!*

- 1 Porozprávaj, čo každý deň robieva pani upratovačka.
- 2 Prečítaj, čo si o sebe myslel slon.
- 3 Nájdi a prečítaj, ako si pani upratovačka poradila s nafúkaným slonom.
- 4 Vysvetli, čo vo svojom odkaze žiada pani upratovačka.
- 5 Porozmýšľaj, či odkaz od pani upratovačky platí aj pre teba.

Jozef Pavlovič

Vtáčiky

Pekný vtáčik bol Janičko. Nenaučil sa v škole pravopis. Lebo on tam nesaďoval na stoličke, ale na ušiach. Potom, pravdaže, vynechával dĺžne a mäčkene. Nepodpisoval sa JANÍČKO, ale JANICKO.

Priletel k tomu slovu iný vtáčik-štebotáčik a hneď prestal štebotať. Tak ho tie chyby ohromili. Rozhodol sa, že ich hneď opraví. Lenže ako, keď pri sebe nemal pero.

Poradil si, vytrhol si pero z chvosta. Nemal ani atrament. Ale aj tu prišiel na nápad. Namočil si pero do modrého jazera. Lenže to jazero v skutočnosti vôbec nebolo modré, iba sa také zdalo. Náš vtáčik nebol z tých, čo sa tak ľahko vzdávajú. Chyby predsa len opravil. Opravil ich sám sebou:

- 1 Porozprávaj, prečo sa Janičko nenaučil v škole pravopis.
- 2 Vymenuj všetky dobré nápady vtáčika-štebotáčika, ktoré chcel použiť pri opravovaní chýb.
- 3 Vysvetli podčiarknutú vetu.

Spisovateľ/spisovateľka je človek, ktorý píše literárne diela. Môžu to byť básne, rozprávky, príbehy, hádanky, piesne, divadelné hry...

- 4 Nájdi v učebnici mená troch spisovateľov/spisovateľiek a prepíš ich do zošita.
- 5 Napíš názov časopisu, v ktorom bola uverejnená báseň, rozprávka alebo príbeh od nejakého spisovateľa.
- 6 Napíš názov novín, ktoré čítajú tvoji rodičia. Zisti, či je aj v nich uverejnená nejaká rozprávka, alebo báseň.

Mária Ďuríčková

Vladko, kde si?

Vladkova mama odišla do práce a Vladko sa hral s vláčikmi, lebo ísť do školy bolo ešte včas. Hral sa, hral sa a hral, celkom na školu zabudol. A to sa stalo už tretí raz v tomto mesiaci.

„To nemôžem tak nechať,“ povedala si Škola, lebo mala Vladka rada. „Idem ja poňho.“

Odfúkla si cez komín, zdvihla sa na nohy a pustila sa dolu ulicou.

Vo Vladkovej triede mali práve matematiku, keď sa im zrazu dlážka naklonila a lavice sa pošmykli k stene.

Aj počítadlo sa pošmyklo k stene.

Potom sa dlážka naklonila na druhú stranu a lavice sa pošmykli k druhej stene. Aj počítadlo sa pošmyklo k druhej stene. Všetko lietalo raz sem, raz tam ako autíčka v lunaparku. A otvorené obloky kývali krídlami ako vtáky.

Deti výskali od radosti, takúto zaujímavú matematiku ešte nemali.

Pani učiteľka však zbledla a chytila sa za srdce – myslela, že nastalo zemetrasenie.

A to sa len Škola uberala po ulici.
Dopravný policajt jej dal zelenú a všetky autá sa dívali.
Pred Vladkovým domom Škola zastala. Z oblokov vykuklo asi tridsať hláv
a všetky zavolali:

„Vladko, kde si?“

A ešte raz:

„Vladko, kde si?“

Vladko pozrel na hodinky. Bolo štvrt' na desať. Schytil tašku
a vybehol z domu. Aj topánky si zabudol obuť. Bežal len tak
v papučiach.

Keď ho Škola zočila, chytro mu otvorila dvere a on do nej naskočil
ako do autobusu.

A potom sa zas vrátila na svoje miesto.

/ dlážka = podlaha

/ lunapark = zábavný park s kolotočmi

/ zočila = zbadala

- 1 Vyskúšaj si, ako to knísalo so žiakmi v triede, keď sa Škola odrazu zdvihla, naklonila na jednu stranu, potom na druhú stranu a pustila sa dolu ulicou.
- 2 Vyhľadaj v texte a prečítaj, prečo sa Škola vybrala za Vladkom.
- 3 Nájdi a prečítaj časť textu, kde sa píše, čo všetko sa v triede šmýkalo ku stene.
- 4 Prečítaj, ako chôdzu Školy prežívala pani učiteľka.
- 5 Povedz, čo urobil dopravný policajt.
- 6 Porozprávaj, ako sa má bezpečne prechádzať cez cestu.

Krista Bendová

Kde bolo, tam nebolo, bolo to tak, že na svete nebolo písmeno „a“

Čože jedno písmeno, povieť si. Dajsa misvete, jedno písmeno, keď je v abecede plno iných a krajších aj potrebnjších. Haha, moji milí, ono to nie je len tak. Veď keby nebolo „a“, nebola by ani abeceda, ale v najlepšom prípade „beced“. Ani „mama“ by sa nemohlo napísať, iba ak „mm“. Tata by sa písal „tt“, bába „bb“.

Tak vám teda porozprávam, ako to bolo bez písmena „a“.

Ľudi to písmeno vedeli povedť, le ho nevedeli npísať. Bolo to veľmi zle, pretože i detské časopisy museli byť pod menom Zorničk, Včielk.

Preto, keď bol Jnko Hrško v škole v prírode, npísal domov list, v ktorom bolo:

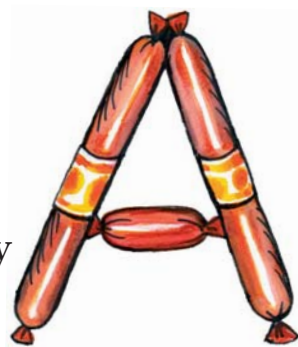
Milí rodiči!

Píše Vm Vš syn Jnko Hrško zo školy v prírode. Je tu dobre. Včer svietilo slniečko, le dnes už prší. N obed sme mli plnenú ppriku, zemiky, n večeru krupicovú kšu. Bol veľmi dobr. Len mi rdšej pošlite trošku suchej slmy, pretože s bojím, že tú krupicu budeme mť čstejšie.

Bozkv Vs Vš verný syn

Jnko Hrško

Rodiči prečítli list, urobili veľký blík, poslali ho synovi do školy v prírode. V tom blíku bol such slm i priložený list:

Milý nš Jnko!

Sme rdi, že s Ti v škole v prírode dobre vodi. Posielme Ti tú suchú slmu, hoci nevieme, nčo Ti ju treb, keď iste spíte v posteli.

Bozkvme Ť.

Tvoji ustrostení rodiči

Jnko odpísal druhý list:

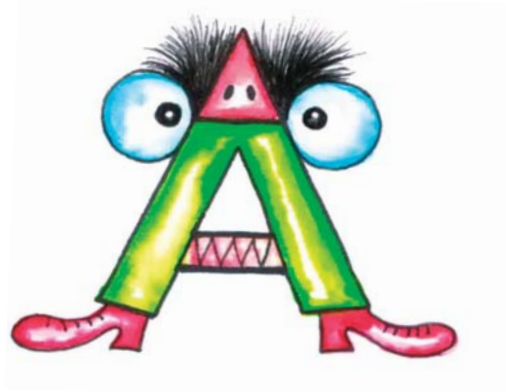
Milí rodiči!

Veľmi zle ste mi to poslli. J som nechcel suchú slmu, chcel som suchú slmu, by som ju mohol zjesť.

Pozdrvuje Vs Vš nešťstný syn
Jnko Ĥrško

Rodiči prečítli, zlomili ruky i povedli:
„Veď on nechcel slmu, on chcel slmu!“

Tak to teda bolo, že rodičia posielali deťom do školy v prírode suchú slamu namiesto suchej salámy len preto, že na svete nebolo písmeno „a“.

- 1 Porozprávaj, o čom bol príbeh.
- 2 Pokús sa listy prečítať tak, akoby písmeno a/á bolo na svojom mieste.
- 3 Zahraj sa. Zisti, čo sa stane, ak písmeno a/á nebude v týchto slovách: vlak, mrak, krava, chlap, pravá, článok.
- 4 Ktoré detské časopisy sú spomenuté v texte?

Čitateľ je človek, ktorý pravidelne číta. Čítanie obohacuje každého človeka. Čítame pre poučenie alebo pre zábavu. Texty na poučenie nájdeme v encyklopédiách.

- 5 Pokús sa presvedčiť spolužiakov, že patríš medzi čitateľov.
- 6 Napíš názov knihy, ktorú čítaš pre zábavu.
- 7 Napíš meno najlepšieho čitateľa z vašej triedy. Porovnaj svoj zápis so spolužiakmi.
- 8 Urobte besedu s najlepším čitateľom vašej triedy. Pripravte preňho otázky, ktorými sa ho spýtate, kedy číta, čo číta najčastejšie, aké knihy číta, odkiaľ má knihy na čítanie. Vymyslite aj ďalšie otázky.

PRICHÁDZA JESEŇ

Ľudová riekanka

*Už jeseň prichodí pomaličky,
drobné listie padá do vodičky.*

Mária Rázusová-Martáková

Žltá jeseň

Jeseň, pani bohatá,
farbí stromy dozlata,
premaľúva celý sad.

Zletel vietor, šiki-miki,
hojdá všetky konáriky,
vraj by
stromy
zobliecť rád.

Vyhúda im celý čas:
„Ide zima, bude mráz,
pomrznete zaiste!“

Ale strom mu rozosmiaty
ako dáky peniaz zlatý
púšťa
len list
po liste.

/ prichodí = prichádza
/ vyhúda = stále hudie, vyhráva

- 1 Povedz, čo v básni robila jeseň so stromami.
- 2 Vyhládaj v básni a prečítaj, ako sa stromom prihovárať vietor.
- 3 Napíš, ktoré farby vidíme v jesennej prírode najčastejšie.

Mária Jančová

Bubák

„Čo je tam, stará mama?“ spytuje sa dievčatko.

„Pivnica, Vieročka.“

„A môžem ta ísť?“

„Nie, nie, dieťa! V pivnici je tma, ešte by si sa udrela.

A vieš...“ dodala tajomne, „tam býva bubák.“

Vierka vyvalila oči:

„Bubák? A čo tam robí?“

„No, stráži nám pivnicu.“

„A on je aký?“

„Jaj, radšej sa nespýtuj!“ povedala stará mama a tíško sa zasmiala.

Raz sa dievčatko hralo na dvore. Vtom sa mu lopta zakotúlala k pivničným dverám. Ba či sú ozaj zamknuté? pomyslelo si a stislo kľučku.

Dvere povolili a tichučko zakvílili.

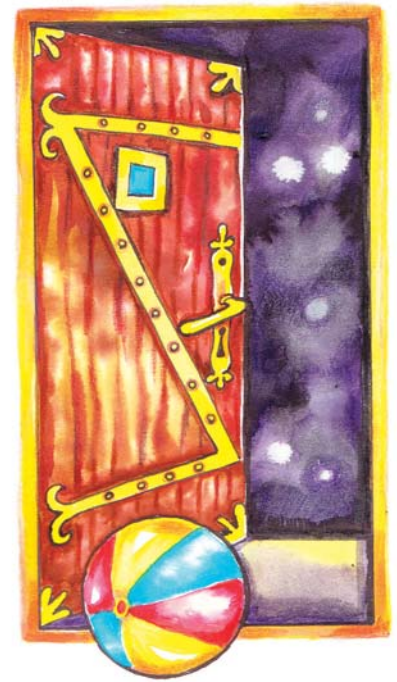
„Čo keby som sa pozrela, ako tam bubák stráži?“ zišlo na um Vierke. A už schádza pomaličky dolu schodmi. Aha, tu sú ešte druhé dvere. Aj tie opatrne otvorí. V pivnici je chladno a naozaj tma, ale nie zas až taká strašná. A príjemne to tu vonia – čo vlastne? Čo to tu tak nezvyčajne vonia? A kde je bubák?

O chvíľu si oči zvykli na prítmie a Vierka začala rozoznávať: v kúte stojí sud s kapustou, za doštenou zápravou je hĺba zemiakov. To ony tak voňajú? Nikdy by nepovedala, ako príjemne voňajú zemiaky, keď si tu tak pekne na kope ležia.

Ale kde je bubák? Možno sa zľakol a skryl sa za sud... Kuk, si tu? Hľadá Vierka za sudom i po všetkých kútoch – bubáka nikde.

„Vierka, Vieročka, kde si?“ zaznel zvonku ustráchaný hlas.

„Tu som, stará mama,“ vybehlo dievčatko z pivnice. „Zabudla si si sem dať bubáka, tak ti strážim zemiaky a kapustu ja.“

/ doštená záprava = drevená ohrada

/ bubák = strašidlo

- 1 Porozprávaj, ako stará mama vysvetlila Vierke, prečo nemôže ísť do pivnice.
- 2 Vysvetli, prečo si Vierka pri schádzaní do pivnice dávala tak veľa otázok.
- 3 Opíš, v ktorej časti príbehu ťa premohla zvedavosť.
- 4 Porozmýšľaj a povedz, prečo ľudia majú v tme strach.
- 5 Napíš aspoň dve otázky, ktoré si Vierka položila v pivnici.

Peter Gibey

Byť dráčikom je úžasné (úryvok)

Bol krásny deň a dráčikovi Háčikovi sa výborne letelo. Po chvíli ho však začali bolieť krídla. Práve letel okolo stromu a chvost sa mu zamotal do konárov. Sadol si teda na vetvu a odpočíval.

„Podarilo sa mi zmiznúť. Nikto nič nezbadal. Dobre, že ma ocko naučil tak lietať. Možno budú rodičia z môjho odchodu smutní, ale keď sa dozvedia o mojich hrdinstvách, dobrá nálada sa im rýchlo vráti,“ rozprával sám sebe dráčik Háčik.

Ledva to dopovedal, už pred ním na konári poskakuje strapaté vrabča. A hneď doňho:

„A ty si kto?“

„Kto akože je kto?“ nechápal zaskočený Háčik.

„No ty, čo vyzeráš ako kyslá uhorka týždeň bez nálevu.

A prečo sedíš na našom strome?“

„Ja tu nesedím. Ja som pristál.“

„Toto je náš javor, odjakživa patrí vrabcom a nie je to nijaký prístav,“ zlostí sa strapáčik.

„Tak prepáč. Vieš, ja som dráčik a volajú ma Háčik, lebo rád háčkujem.“

„Ale ty nie si naozajstný drak!“

„Som naozajstný, len trochu menší.“

„Ja som už videl draka. Bol veľký, gúľal očami a chrľil oheň.“

„Aj ja viem gúľať očami,“ nedal sa Háčik.

„Tak zagúľaj.“

„Dobre ma sleduj!“ Háčik gúľal očami, až z toho očervenel. Vrabča sa len zasmialo.

„Takto viem gúľať i ja. Vôbec sa ťa nebojím.

A oheň chrľiť vieš?“

„To som sa ešte nenaučil. Ale keď budem veľký, budem chrľiť strašný oheň.“

„No dobre, tak sa ťa ešte nebojím. Ale prečo si pristál na našom strome? Veď si ho mohol zlomiť. Kde by sme potom bývali? Há?“

„Vlastne som tu ani nepristál. Ako som si tak letel, zrazu sa mi zamotal chvost do konárov.“

- 1 Rozdeľte si úlohy a prečítajte príbeh ešte raz.
- 2 Prečítaj všetko, čo o sebe prezradil dráčik.
- 3 Povedz, v čom sa previnil dráčik voči rodičom.
- 4 Vysvetli, prečo mal vrabec strach o svoj strom.

Jozef Pavlovič

Hádanky z neba, aj také treba

● Nemá rúk
ani luk,
ale zato rúče
striela do nás lúče.
Čo je to?

● Hovorí dážd',
že má sestru,
sestru krásnu,
sestru pestrú.
Čo je to?

● V noci pasie zlaté
stáda,
ráno končí jeho vláda.
Čo je to?

● Letia neбом húska,
majú sivé blúzky.
Dýchol víchor na
húska,
rozkmásal ich na
kúsky.
Čo je to?

● Nemá krídel,
nemá úst,
vie však lietať,
vie však húst'.
Čo je to?

● Sedí pani v údolí,
z fajky sa jej kúdolí.
Čo je to?

① Uhádni hádanky. Pomôž si slovami:
vietor, dúha, slnko, mesiac, hmla, oblaky.

Hádanka je hra so slovami. Predmety alebo javy pomenúva skryto. Často sa končí otázkou. Dôvtipný čitateľ si musí odpoveď domyslieť.

- ② Vymysli hádanku a povedz ju spolužiakom.
- ③ Opíš svoje pocity pri riešení hádaniek.

Stanislav Štepka

Lastovičie rozprávky

(úryvok z Desiatej rozprávky)

Do našej dediny sa po sparnom lete doterigala ponurá jeseň. Jeseň sa začína v septembri, a to mamička lastovička už dávno vie. Ale jej deti Darinka a Roman ešte nevedia, čo znamená september pre lastovičky.

Mamička nachystala chutné raňajky. Lastovičatá sa najedli, ale aj vytušili, že im mamička chce čosi dôležité oznámiť. Po raňajkách priniesla z lastovičej komôrky niečo veľké papierové.

„Čo je to?“ spýtala sa Darinka.

„Mapa,“ povedala mama a rozprestrela veľký papier na malom stole.

„Čo je to mapa?“ spýtal sa Roman, lebo také slovo ešte nepočul.

„To je zaznačený a nakreslený celý svet – moria, rieky, hory, jazerá, krajiny. Aha, toto zelené, to sú roviny, hnedé sú zase pohoria a modré rieky a moria.“

„A kde sme my?“ spýtala sa Darinka.

„Tu je naša krajina,“ ukázala mamička na mape malé miesto.

„A tu neďaleko od Piešťan bývame my!“

„Akí sme maličkí!“ zhíkli deti.

„Ako sa sem všetci pomestíme?“

„Dobrych ľudí a lastovičiek sa všade veľa zmestí,“ povedala mamka lastovička.

Deti si obzerali mapu a krídelkami mávali nad hnedými horami a modrými vodami.

„Deti, je tu september a vtedy lastovičky odlietajú sem,“ oznámila mama a ukázala krídelkom na svetadiel s nápisom Afrika.

„A prečo?“

„Aby sme tu v zime nezamrzli.“

A aby sme aj v teplých krajinách – ako tu – pochytili všetky muchy. Ideme sa chystať na cestu.“

Deti sa pozreli na mapu, po ktorej sa krídlami zniesli až k severnej Afrike.
„Ale to je ďaleko, hrozne ďaleko.“

„Ďaleko, deti, ďaleko.“

Deti si – trochu smutné – poupratovali detskú izbu, mamička zatvorila okná a dvere a spolu odleteli na Školskú ulicu, kde už na elektrických drôtoch sedeli stovky lastovičiek.

Mamička s deťmi prileteli k vedúcemu letu.

„Kedy sa odlieta, pán vedúci?“

„Čoskoro, večer – o šiestej. A deti sa tešia?“

„Tak napoly,“ povedala Darinka. „Bude nám smutno, lebo tu necháme našich kamarátov Ninku a Filipa.“

„Sú to naši najväčší kamaráti, vlastne ani iných nemáme, no, a ešte ježa Olivera,“ pridala sa Roman.

„Budete sa mať ku komu vrátiť...“

No tak sa choďte s nimi rozlúčiť, lebo o chvíľu odlietame.“

/ doterigala sa = pomaly prišla
/ ponurá = pochmúrna, tmavá

- 1 Pozri si ilustrácie a povedz, ktorú časť príbehu znázorňujú.
- 2 Vysvetli, čo pre lastovičky znamená september.
- 3 Nájdi v texte a prečítaj, ako mama lastovička vysvetlila svojim deťom, čo je to mapa.
- 4 Porozprávaj, ako sa Roman a Darinka pripravovali na odlet.

Ilustrácia je obrázok, ktorý patrí k textu.
Kreslí ho **ilustrátor/ilustrátorka**.

- 5 Nájdi a napíš meno ilustrátorky, ktorá kreslila obrázky do čítanky.
- 6 Vyhľadaj v knižnici knihu Márie Ďuríčkovej **Nie je škola ako škola, nie je žiak ako žiak**. Porovnaj ilustrácie v knihe s ilustráciou v čítanke na strane 8 a 9. Nájdi a napíš meno ilustrátora, ktorý ilustroval knihu Márie Ďuríčkovej.

Krista Bendová

Kvapôčky

Leje lejak lejavý
na strechy aj na hlavy,
leje lejak, lejačisko
na škôlku i na ihrisko.

Hustý dáždik šuští v húšti
to, čo nikto nerozlúšti.
Je to strašne mokrá reč,
každý radšej beží preč.

Kto však hľadá do dáždička,
vidí kvapky – lesklé sklíčka.
Kam tie kvapky letia, kam?
Nech sa každý pozrie sám.

- 1 Pokús sa jedným slovom povedať podčiarknuté slová v básni.
- 2 Vysvetli, prečo spisovateľka použila v básni slová leje lejak, lejačisko.
- 3 Prečítaj časť básne, v ktorej sa nepríjemný dážď zmenil na zaujímavé jesenné počasie.
- 4 Vysvetli, prečo spisovateľka na začiatku básne nazvala dážď lejačiskom a na konci básne mu hovorí dáždiček.
- 5 Opíš svoje pocity pri čítaní prvej časti básne.

Rudo Moric

Kto vyplazuje oči

Rozpršalo sa. Bol teplý dáždik a dedko povedal, že padá zlato. Majstroval na verande rozheganú stoličku. Maroš chvíľu hľadel na dedka, potom ho to omrzelo – a hybaj do dažďa.

Dedko pohrúžený do roboty veru nezbadal, kde sa mu vnuk túla, a stará mama sa krútila v kuchyni okolo sporáka.

Odrazu len príbehne chlapec na verandu a volá:
„Pozri, dedko, našiel som slimáka.“

„Keď prší, slimáky vychádzajú na prechádzku,“ vraví dedko. Až potom zbadal, ako Maroš premokol: „Prepánajána, nechod' na dážď takto naľahko, raz-dva prechladneš! Keby ťa videla stará mama, mali by sme obaja po chlebe!“ Maroš položil slimáka na verandový múrik a prihovára sa mu:

„Vyjdi, slimáčik, z domčeka!“ A slimáčik sa onedlho naozaj vytiahol z ulity a dal sa liezť.

„Dedko, pozri sa, ako slimák vyplazuje oči.“

Dedko sa zasmial: „Vraj vyplazuje...“ Ale nezdvihol oči od roboty.

„Len sa pozri! Pozri sa!“ kričí Maroš.

Dedko nechal robotu a prišiel k múriku. A ako slimák vystrčí oči, Maroš sa ich dotkne prstom a stopky s očami sa rýchlo schovajú.

„Vidíš, dedko, vidíš?“

„Vidím, vidím, vnúčik, ale vyplazuje sa jazyk, a nie oči,“ vraví dedko.

„Ja vyplazujem jazyk, aj ty, dedko, vyplazuješ jazyk, stará mama tiež vyplazuje jazyk a najviac ho vyplazuje Viktorka, ale slimák vyplazuje OČI. Len sa lepšie prizri, dedko!“

„Ale veď aj riekanka vraví: Slimáčik-máčik, vystrč rožky, dám ti masla na parožky...“ pouča dedko vnuka.

A Maroš na to: „Dedko, to nie sú parožky ani rožky, ale oči na stopkách. A on ich naozaj vyplazuje.“

Darmo dedko tvrdil, že aj keď sú to oči na stopkách, slimák ich nevyplazuje, ale vystrkuje. Maroš si len húdol svoje: „Slimák vyplazuje oči, lebo nemá jazyk. Veď som mu hovoril: vyplaz jazyk, a on zakaždým vyplazil iba oči. A niečo predsa musí vyplazovať!“

- 1 Nájdi v texte a prečítaj riekanku, ktorú dedko pripomínal Marošovi.
- 2 Prečítaj ešte raz, kto všetko podľa Maroša vyplazuje jazyk.
- 3 Porozmýšľaj, či mal o vystrkovaní rožkov pravdu dedko, alebo Maroš. Môžu mať pravdu obaja?

Jozef Pavlovič

Ako sa mrkva dožila najväčšej zimnej krásy

Záhradná zelenina počula od kohosi, čo šiel okolo, že leto preletí ako vtáča-jarabáča. Preto vraj treba myslieť na zimu už teraz, aby nás neprekvapila.

„Čo je to vlastne tá zima?“ ozvala sa inak mĺkva mrkva.

„Zima, to je drkotanie zubami, keď niekto nie je dosť naobliekaný,“ vysvetľuje jej pohotovo cibuľa.

„A akej farby je zima?“ spýtal sa rajčiak.

„Je biela ako ja,“ odpovedal karfiol.

„Ja odlietam na zimu za more,“ zašvitorila lastovička.

„Ja si nachystám z listia teplú chyžu!“ zafučal v rohu záhrady jež.

„A ja zaleziem čo najhlbšie do zeme,“ povedal jeho kamarát krt.

Najväčšmi sa studenej zimy zľakli kapusta a kel. Začali sa horúčkovito obliekať: kabát na kabát, kabát na kabát, kabát na kabát... Pór robil to isté, aj keď to nikto na ňom nepozoroval, lebo sa obliekal v temnej zemnej komôrke.

„Je smiešne ukazovať sa v horúcom lete naobliekaný ako cibuľa,“ poznamenal akoby nič.

„Ja sa tak hrubo naobliekať nechcem, radšej zaleziem hlbšie do zeme, tak ako krt,“ nahlas premýšľal petržlen.

Inokedy zasa zelenina počula, že aj ľadovo studená zima má svoje krásy. Vyzerá ako mladá nevesta. Celá je biela. Na hlave má z inovate závoj a pod nohami záveje mäkké ako perina. Najväčšia zimná krása je však snehuliak.

A tak sa na zimu najviac tešia tí, čo sa rozhodli prezimovať vonku. Sú to známi otužilci: pór, chren a pažitka.

Ale napokon nemohli obdivovať snehuliakovu nehu – pretože napadlo primnoho snehu. Ocitli sa pod hlbokou prikrývkou.

Bola to krásavica mrkva, ktorá videla túto zimnú nádheru. A to celkom zblízka. Deti urobili z mrkvy nos snehuliakovi.

- 1 Porozprávaj, prečo sa záhradná zelenina začala rozprávať o príchode zimy.
- 2 Povedz, ktoré zvieratá sa zapojili do rozhovoru zeleniny.
- 3 Vysvetli, prečo sa kapusta a kel začali horúčkovito obliekať.
- 4 Prečítaj ešte raz nadpis príbehu. Vysvetli, či s príbehom súvisí.

Ludové hádanky

• Najprv šaty zelené,
potom nosí červené.
A keď už belasé má,
s veľkou chuťou
jesť sa dá.
Čo je to?

• Sedí na hriadkach
v samých záplatkách,
kto ju okúsi,
zaplakať musí.
Čo je to?

• Sedí pani v kríčku
v červenom ručníčku.
Čo je to?

• Sedí pani v chládku
v červenom kabátku,
vlasý sú jej na slnci
a ona je v chládku.
Čo je to?

• Plné bruško kamenia
a červená suknička,
jesenné sú znamenia,
keď si sadnú do kríčka.
Čo sú to?

- 1 Pozri si ilustrácie k hádankám. Obrázky ti pomôžu uhádnuť hádanky.
- 2 Vymysli hádanku o zelenine alebo ovocí. Prednes ju spolužiakom.

Krista Bendová Hruška

*Spadla hruška zelená,
obila si kolená.
Teraz plače na zemi:
„Dobré lieky dajte mi!“*

*„Ty si, hruška, nezbedník,
nepomôže ti už nik.
Veď si dobre vedela,
že si ešte nezrelá.“*

- 1 Porozmýšľaj a povedz, kto v tejto žartovnej básni vyčíta hruške, že spadla zo stromu zelená.
- 2 Zahrajte rozhovor medzi hruškou a záhradníkom alebo inými postavami (žabka, mravček, veverička, drozd, vrana...).

Božena Trilecová

Ga-ga-ga-ga-gaštany

Na rohu pod lipou zastala tučná predavačka gaštanov. Zatlačila vozík až k samému stromu a začala vyspevovať:

„Gaštanýýý, pečené gaštanýýý!
Teplé gaštanky! Gaš-ta-neč-ky!“

Z dvorov sa hneď začali zbíhať kupci. Predavačka len oči otvárala. Podoprela si boky, chytila do ruky lopatku a nedôverčivo si obzerala kupujúcich. Tí sa medzi sebou hádali, strkali, iba žaba na samom konci sedela a smutne gúľala okáľmi. Takú chuť mala na tie gaštany – a teraz ju všetci predbehli!

„Tak dosť!“ dupla nohou predavačka a obrátila sa k prvému kupcovi.

„Čo si želáte?“

Všetci zmlkli, no najväčšmi sa zľakla hus, pretože stála na samom predku. Vytiahla dovysoka krk a začala:

„Ga-ga-ga...“ Chcela povedať, že chce gaštany, ale stále iba jachtala, gagotala.

Tučná tetka prekvapene zažmurkala, preložila si lopatku z jednej ruky do druhej a klop ňou hus po zobáku:

„Čože? Ty mi tu chceš do večera gagotať? Ideš ho!“

Rad pred vozíkom sa zavlnil a pred predavačkou sa ocitol našuchorený kohút. Vypínal prsia a sekal vo vzduchu ostrohami, aby si dodal odvahy.

„Koľko chceš tých gaštanov?“ spýtala sa netrpezlivo tetka. Kohút chcel povedať, že kilo, ale stále robil iba kikiki.

„Ale už sa ber!“ zahňala sa po ňom namosúrená predavačka.

Pred vozíkom s gaštanmi stála koza. Postavila sa na zadné nohy a maškrtne oňuchávala voňavý dym, ktorý sa dvíhal z horúceho plechu.

„Koľko chceš – kilo?“ spýtala sa predavačka kozy a už sa aj chystala naberať horúce gaštany. Koze sa od rozpáleného dymu pripálila brada. Chcela predavačke povedať, že chce menej, ale za nič na svete to nedokázala vysloviť. Dostala zo seba iba prvú slabiku a tú len donekonečna naťahovala: méééémééé.

Kôň sa zatiaľ nahol cez plech, že si všetky gaštany zoberie a ujde. Strčil pysk medzi gaštany a vyskočil vysoko, div že vozík neprevrátil.

„Íha! Ííííííha!“

Odcválal do svojho dvora, kde ho už čakal gazda.

Na rad prišiel vrabec. Zatrepotal vo vzduchu krátkymi krídlami a pýta si gaštany:

„Čviri, čviri! Štyri, štyri!“

Predavačka nabrala na lopatku štyri gaštany a ponúkla ich vrtkému vrabcovi. Vrabec vzal jeden do zobáka, ale hneď ho aj pustil. Gaštan ho popálil na jazyku a on s krikom odletel.

„To sú mi teda kupci!“ hundrala namrzená predavačka, keď sa všetky zvieratá rozutekali. Už chcela odísť, keď tu zrazu zbadá drobnú žabku.

„Juj, žaba! Vari aj ty chceš gaštany? A koľko?“ spytuje sa predavačka veselo.

„Kvaky, kvaky, kvak,
ja chcem plný vak!“

Žabka veselo odrapkala svoju prosbu a už aj podávala tučnej tete veľikánsky vak. Predavačka vysypala do žabkinho vaku jeden plech gaštanov, potom aj druhý, žabka zaplatila a hop! Skočila za kameň, za druhý, za tretí a už jej nebolo.

/ namosúrená = nahnevaná

- 1 Opíš miesto, kde predavačka ponúkala svoje gaštany.
- 2 Vymenuj všetky zvieratá, ktoré vystupovali v príbehu.
- 3 Porozmýšľaj a povedz, prečo sa kupujúci predavačky báli.
- 4 Prečítaj časť príbehu, kde sa kupujúci voči sebe správali nevhodne.
- 5 Prečítaj tie časti príbehu, ktoré dokazujú, že predavačka bola namrzená.

L'UDIA A ICH ZVIERATÁ

Jozef Cíger Hronský

Budkáčik a Dubkáčik (úryvok)

Majster Zachariáš mával v jarmočný deň bystré oči. Veru čosi pobadal, videl, ako si bratia Budkáčik a Dubkáčik šepkajú, aj si domyslel, o čom sa môžu rozprávať. A keďže nechcel prísť o učňov, ktorých mal iba raz v živote, nuž večer, keď bratia pospali, vzal povraz a oboch si ich za nôžky priviazal.

Veru ľahko mu bolo ráno učňov zobúdzať, nemusel sa báť, že mu svetom ujdú a on ich nikdy viac vidieť nebude.

Žiaľno im bolo, smutno im bolo, no brúsiť museli, inej rady si nevedeli, a keď v jednej dedine všetko pobrúsili i všetky dáždničky popláтали, tiskali brús do druhej dediny, z druhej do tretej, ba toľko dedín pochodili, že sa im už ani rátať nechcelo. V hanbe neobzerali sa už ani na domy, tým menej na ľudí, lebo im nik nechcel pomáhať.

Až tu raz zastaví sa akási žena pri Zachariášovi a pekne sa mu prihovára.

„Vitajte, už ste dávno u nás neboli, a či ste o prasiatkach Dubkáčikovi a Budkáčikovi vo svete nič nepočuli?“

„Veru som nepočul,“ odpovedal majster, „svet o nich v posledné časy neslýchal, azda sa už aj pominuli.“

„Ej, to mi radšej ani nehovorte, dobrý majstrík, lebo by mi ich bolo ľúto,“ zaznel zasa ženský hlas a verní bratia obaja naraz poskočili. Známy im bol ten hlas, nuž trochu sa začali žene prizerať, a tu obaja naraz spoznali svoju gazdinú, od ktorej kedysi svetom ušli.

„Už je po nás, brat Budkáčik!“

„Už nám je smrť, brat Dubkáčik!“ zašepkali si bratia, za brús sa uchýlili.

„Ak nás gazdiná uvidí, zaraz nás spozná a druhý raz už neujdeme spred mäsiara.“ Stúlili sa, uši opustili, oči prižmúrili a tak načúvali za brúsom.

„Celý svet vie, že ste prasiatka radi mali,“ hovoril majster Zachariáš.

„Ej, vie, aj môže vedieť, lebo takých prasiec viac na svete nebolo ani nebude.“

„Len už neželte, gazdinka, keď už aj z prasiat slanina nebude.“

„Čože o slaninu,“ zavzdychala gazdiná, „o slaninu ja dnes ani nedbám. Ale prasatá som mala tak rada, že mi je smutno od tých čias, ako ich nemám. Ani sa mi žiť nechce bez nich, a keby som ich ešte raz mala, za celý svet by ich zaklať nedala, iba by som ich do smrti zrnom chovala, tak by som sa s nimi zabávala.“

Ako to bratia Dubkáčik a Budkáčik počuli, zaraz vyskočili, brús prekotili a razom vykriekli:

„Gazdinka naša dobrá, veď sme my tu! Mäsiara sme sa naľakali, zato sme ušli, ale keď nás mäsiarovi nedáš, nechceme my inde byť, iba u teba!“

I pohadzovali ľudské šaty, na štyri nohy sa spustili, zakrochkali, chvostíkmi zakyvkali a gazdiná hneď pľasla dľaňami, lebo ich spoznala. Usmiala sa, po chrbte ich potľapkala, Zachariášovi ďakovala a taká bola rozveselená, keď vchodila do dvora, že ju gazda skoro nepoznal.

A čo slúbila, to zachovala, prasiatkam ublížiť nedala, ani sama im nič zlé nevykonala, a že sa vo svete naučili aj ľudským spôsobom, večierkami ich vždy do chyže voviedla. Mašličky im na krk uviazala, za stôl ich posadila, a keď sa do chyže naschádzalo ľudí, verní bratia Dubkáčik a Budkáčik rozprávali ľuďom o svojich cestách.

Veru rozprávajú i dnes.

/ pobadal = zbadal

/ tiskali = tlačili

/ brús = brúska na ostrenie nožov

/ načúvali = počúvali

/ neželte = nesmúťte

/ prekotili = prevrátili

/ pľasla = tleskla

/ zachovala = dodržala

/ chyža = izba

- 1 Porozprávaj, prečo bratia Budkáčik a Dubkáčik museli chodiť po svete s majstrom Zachariášom.
- 2 Vysvetli, prečo prasiatka gazdinej chýbali.
- 3 Kde sa opisuje, ako gazdiná dodržala slovo, ktoré dala prasiatkam? Nájdi tú časť rozprávky a prečítaj ju.
- 4 Vyhľadaj v knižnici knihy od Jozefa Cígera Hronského a prines ich ukázať spolužiakom. Porovnaj prinesené knihy.
- 5 Ak chceš vedieť, ktoré remeslá si vo svete Budkáčik a Dubkáčik vyskúšali, prečítaj si celú knihu Budkáčik a Dubkáčik.

Erik Jakub Groch

Tuláčik a Klára

Domov

Tuláčik bol malý psík. Bol ozajstný, ryšavý a smiešny. Čosi medzi postávačom a darmošlapom. Kamkoľvek sa rozbehol, vždy sa zatúlal. Raz sa rozbehol domov – a aj tak sa zatúlal. Našli ho spať na ceste.

Bol schúlený a vyzeral ako ryšavé kľbko vlny.

„Ááááách,“ zívot si Tuláčik, keď sa zobudil.

„Som práve na ceste,“ povedal.

A túlal sa ďalej, akoby sa nechumelilo.

Ale teraz sa zatúlal nesmierne ďaleko.

A stratil sa.

„Uááááá,“ rozplakal sa Tuláčik, pretože obloha stmavla a vyzerala ako hlboké jazero. Oveľa hlbšie ako koniec Tuláčikových labiek.

„Uáááá,“ plakal Tuláčik, kým nezaspal.

Snívalo sa mu o Niečom, na čo sa nedá zabudnúť. Chcel sa za Niečím rozbehnúť, ale reťaz ho nepustila. Tuláčik ju držal silno v zuboch, pretože bola celá z kostí. Bolo to hrozné.

Potom sa zobudil.

Keď Tuláčik otvoril oči, uvidel svetlo a Kláru.

Klára bola malé dievčatko. Práve písala do trávy svoje meno KLÁRA.

„Keby nebola reťaz z kostí, pustil by som ju. Keby som ju pustil, určite by som videl Niečo, na čo sa nedá zabudnúť,“ vzdychol si Tuláčik.

Vtom si spomenul, aké bolo v noci všetko strašidelné. Ako mu bolo zima. Ako mu bolo smutno.

A povedal Kláre: „Poďme rýchlo domov.“

Klára práve písala posledné písmeno A.

„Ale ja neviem, KDE TO JĚ,“ povedala.

„To je jednoduché,“ povedal Tuláčik.

„Všade môžeš chodiť. Nikde nie si sama. V každom rohu je príjemne.“

Klára chvíľu hľadela na trávu, z ktorej vietor odvíal jej meno. Potom sa pozrela na Tuláčika. A rozbehla sa domov.

Keď došli, bola už temná noc. Ale na oblohe svietil veľký mesiac. Žiaril ako oko velikánskeho zvieratka.

Tuláčik sa však neďíval, iba vdychoval Klárinu vôňu. „Šťastné miesto,“ povedal napokon. „Keď vojdem, môžem kedykoľvek vyjsť. Keď vyjdem, môžeš ma čakať vo vnútri.“

Tma odhalila na oblohe hviezdy. Klára si sadla na schody pred dom. Tuláčik si sadol Kláre na kolená a schúlil sa.

- 1 Porozprávaj, ako vyzeral Tuláčik.
- 2 Nájdi a prečítaj ešte raz tú časť príbehu, kde sa Tuláčikovi sníval sen.
- 3 Porozprávaj, čo sa stalo, keď sa Tuláčik zobudil.
- 4 Opíš, čo je podľa Tuláčika domov.
- 5 Pokús sa nakresliť, ako si ty predstavuješ priateľstvo Kláry a Tuláčika.

Kosť (úryvok)

Klára sedela vedľa Tuláčika a premýšľala, či jej dačo nenapadne. A v tej chvíli jej voľačo napadlo.

Rozbehla sa do kuchyne. Spravila piškótové cesto. Cesto povalkala a na koncoch spravila po dve guľky. Potom to všetko vložila do pece.

A upiekla piškótovú kosť.

„Tuláčik! Tuláčik!“ volala Klára, keď bola piškótová kosť na stole.

„Urobila som ti kosť!“

Tuláčik pribehol do kuchyne.

„Naozajstná kosť! A aká veľká.“

Potom si odhryzol z kosti a prihovoric sa Kláre:

„No vidíš. Voniam ako piškótový koláč.“

Potom si znova odhryzol a celkom sa poplietol:

„Keby tá kosť nebola sladká, povedal by som, že je to koláč.“ A opäť si odhryzol a vysvetľoval:

„Toto je taká mäkká kosť, že ju môžeš jesť ako normálny koláč.“

A podal Kláre kúsok piškótovej kosti.
„Máš pravdu,“ povedala Klára.
„Jednoducho máš pravdu.“
Veľmi si rozumeli.
Klára sa tešila z toho, ako chutí Tuláčikovi koláč.
Tuláčikovi sa páčilo, že Klára začala jesť kosti.

A ku tomu všetkému sa za oknom ako na zavolanie rozpršalo.
Lebo dážď je tá najlepšia hudba k piškótovým hodom, kostiam
a čakaniu na koniec dažďa.

- ❶ Povedz, pre koho Klára upiekla piškótovú kosť.
- ❷ Opíš, ako Klára piekla piškótovú kosť.
- ❸ Porozprávaj o tom, čo sa páčilo Tuláčikovi.
- ❹ Nájdi časť textu, ktorá opisuje, ako si Klára a Tuláčik rozumeli.
- ❺ Pokús sa vysvetliť, kedy aj daždivé počasie môže byť príjemné.

Mária Ďuríčková

Martuška a somárik

Martuška bývala v horárni a mala ďaleko do školy. Bolo to veľmi nevýhodné, a predsa by sa nejedno dieťa rado s ňou vymenilo. Prečo? Jednoducho preto, lebo Martuška chodila do školy na somárikovi.

Vysadne Martuška na somárika, pri pravom kolene jej visí školská taška, pri ľavom kolene otiepkka sena – a podme! Či je pekne, či prší. Ak pršalo, bolo to ešte zaujímavejšie, lebo Martuška zakryla pršiplášťom nielen seba, ale aj somárika, takže mu len uši trčali. Deti sa nevedeli vynadávať, ako somárik ide krajom cesty, ako vchádza do školského dvora, ako ho Martuška priväzuje o latku v drevárni, kladie mu na zem otiepkku sena, poškrabká ho pomedzi uši a povie:

„Dovidenia, Adam!“

Somárik Adam zastrihá ušami a to znamená: Dovidenia, Martuška!

Dvoch laganov zjedala zlosť: to dievčisko má všetko, aj somárika,
aj pekné vrkoče – a oni nič!

Keď Martušku zazreli, zďaleka na ňu kričali:

Ide Marta so somárom,
krásne im to sluší:
on má dlhé vrkoče,
ona dlhé uši!

Ale Martuška a somárik ani čo by nepočuli, kráčali si pokojne ďalej.
A to laganov ešte väčšmi dopaľovalo.

Raz si povedali, že kým bude Martuška na obede, somárika jej odvedú
a schovajú. Och, či sa potom nasmejú, keď ho bude kade-tade hľadať!

Napchali si vrecká dobrotami, otvorili dreváreň, odviazali somárika
a lákajú ho von.

„Poď, Adamko, dostaneš cukrík!“

Adam natiahne krk, zlizne cukrík z dlane, ale kroka nespraví.

„Poď, Adamko, dáme ti čokoládu!“

Adam zas len natiahne krk, zlizne z dlane čokoládu, ale kroka nespraví.

Darmo ho oni lahôdkami vábia, darmo ho ťahajú, darmo tlačia, darmo
i prútom šibú. Stojí na mieste, ani čo by tam korene zapustil.

Prišla Martuška od obeda a vidí laganov, ako sa somárikovi prihovárajú.
A okolo neho koľko len všelijakých papierikov: od čokolády, od štolverkov,
od pralínok, ba ešte aj od salámy.

„Ďakujem vám, že ste uhostili môjho Adama,“ vraví Martuška. „Ja som si,
vidíte, až do tejto chvíle myslela, že ho nemáte radi.“

Vyviedla somárika na dvor, vysadla naňho a on sa pohol, nemusela ani slovo
povedať.

„Dovidenia, chlapci!“ zakývala Martuška.

Somárik Adam zastrehal ušami a to znamenalo:

Dovidenia, lagani!

A tí stoja s ústami dokorán: nevedia
pochopiť svojimi strapatými hlavami,
prečo je to tak.

/ otiepka = zviazaný zväzok (sena)
/ štolverky = druh cukríkov, karamelky
/ lagani = chlapčiská

- 1 Nájdi v texte a prečítaj, čo lagani Martuške závideli.
- 2 Povedz, ako Adam jedol ponúkané dobroty.
- 3 Prečítaj časť textu, kde sa Martuška poďakovala laganom za kŕmenie Adama.
- 4 Porozmýšľaj a povedz, prečo zostali lagani na konci príbehu stáť s otvorenými ústami.

Slovenská ľudová rozprávka

Starý Bodrík a vlk

Mal bača psa Bodríka. Ten mu už od rokov strážil ovce. Vlk sa ani priblížiť nesmel ku košiaru. Ale čože! Na staré dni Bodrík ochromel a stratil všetky zuby.

„Starého psa iba na smetisko!“ riekol bača. „Načo chovať starú psinu, keď viac nevládze?“

Vzali si mladého psíka. Toho nachovali, pohladkali a pustili ku košiaru.

Leží Bodrík na smetisku. Trasie sa, trápi ho veľký hlad. Ach, bolo mu strašne ľúto! Čo to len s ním porobili?

Prišla noc. Mladý pes zaliezol do búdy. Vystrel sa tam a spal. Starý Bodrík spával čujno. On i teraz zbadal vlka. Chcel preskočiť plot, ale nohy nič nevládu. Smutne si zas ľahne a rozmýšľa: „Ech, čo! Keď ja nemám, nech má teda vlk čo pod zub.“ A ani nezaštekal.

Ide bača ráno ovce dojiť. Ráta ich, ráta – a tu jedna chýba.

„Ej, keby bol starý Bodrík striehol, nebol by vlk ovcu odniesol!“ svitne bačovi. Privolá bača starého Bodríka zas k sebe. Pekne ho pohladká, poriadne nachová. Starý Bodrík už večer neleží na smetisku, ani v búde. Obchádza okolo košiara. Vie, že kde sa vlk navnadí raz, ta príde i druhý raz.

Vlk aj prišiel ako na isté.

Ale Bodrík sa mu postaví do cesty: „Čože ty tu chceš?“

„Nuž, čo chcem! Ovcu chcem!“ povie vlk.

„Chod, oplan! Ja ti ovcu nedám!“ zavrčal na neho Bodrík.

„No len mi ju daj! Kus tebe, kus mne. Pekne do spolku. Jednako ťa gazda nechová.“

„S vlkom spolky – čert berie ovce i volky!“ odpovie starý Bodrík. „Včera ma gazda nenachoval. Ale dnes ma nachoval dobre. Som zase dosť mocný a ovcu ti nedám!“

„Keď mi nedáš ovcu, tak sa chystaj na potýčku!“ durdil sa vlk.

„Hotuj sa aj ty sám! Len čo si postriežku okolo košiara odbavím, hneď za rána sa ti postavím v hore pod dubom,“ odvetí starý Bodrík.

Vlk na to iba zavrčal a bežal do hory pomoc zháňať. Zašiel za medveďom a líškou a tí mu vďačne pomoc prisľúbili. Nedbali by ani oni Bodríka potrestať.

Vlk sa zaradoval. Už mal dosť pomocníkov. Ej, Bodrík, beda ti!

Pes však dobre poznal vlčie obyčaje. Nešiel ani on sám do hory. Vzal so sebou sviňu a starého kocúra. Neboli už mladí, ale zato verní, vyskúšaní kamaráti.

Vlk, medveď a líška stáli už pod dubom, keď od salaša prichádzali pes, kocúr a prasná sviňa. Boli ešte dosť ďaleko. No ako ich medveď zazrel, strašne sa naľakal:

„Aha, bračekovci!“ zvolal. „Pozrite, ako sa ten prvý čo krok, to zohne! Ten iste zbiera skaly, ktorými nás ubije.“

A to pes kríval a medveď si myslel, že čo sa raz zohol, to skalú zodvihol.

„Lalá! A ten druhý ako šablou seká!“ zvolala líška.

A to sa kocúr len chvostom zboka na bok oháňal, ale líška myslela, že to šablou blýska.

Tu počujú sviňu krochkať. Po hlase poznali, že je prasná. Vedeli, že vtedy žartu nepozná, nuž veru ani oni nebrali vec na žart. Medveď sa vydriapal na strom, líška uskočila do trnia.

Dôjdu si naši traja kamaráti pod dub. Kocúr veselo si vrčí: „Vrní-vrní-vrní...“

„Ťaj,“ zľakne sa líška, „veď ten vraví: v trní... v trní...“ Líška myslí, že kocúr už-už na ňu skočí. Veru tá nečakala! Vyskočila z chrasti a – hybaj vnohy! Len červený chvost sa jej v diaľke blysol!

Prasná sviňa zastala pod dubom.

„Hr-hr-hr!“ zakrochkala a zaborila rypák do zeme.

„Ťaj,“ zľakne sa medveď, „veď tá vraví hor', hor', hor'! Iste ma tu hore vidí a chce korene stromu podryť.“

Nuž veru nemeškal ani macko. Zoskočil zo stromu a hajde! Už aj zmizol v húštine.

Vlk ostal sám. Bol rád, keď mohol ufujazdiť aj on s celou kožou.

„Hav, hav!“ zabrechal za nimi starý Bodrík, až sa mu hora ozvala. Ako dobre, že mu kamaráti pomohli zahnať divochov do hory.

Od tých čias mu bolo na salaši dobre až do smrti.

Rozprávka v podaní Márie Rázusovej-Martákovvej

/ nachovali = nakrmili
/ navnadí sa = dá sa zlákať
/ potýčka = súboj
/ hotuj sa = chystaj sa
/ z chrasti = z húštiny

- 1 Porozprávaj, čo urobil bača, keď Bodrík zostarol.
- 2 Vysvetli, prečo vlk vyzval Bodríka na potýčku.
- 3 Vymenuj, ktorých kamarátov si na potýčku priviedol vlk.
- 4 Povedz, ktoré domáce zvieratá išli Bodríkovi na pomoc.
- 5 Nájdi v texte a prečítaj, ktoré zvuky domácich zvierat vystrašili vlkových pomocníkov.
- 6 Prečítaj podčiarknuté vety. Vysvetli, čo chcel Bodrík povedať. Povedz to inými slovami.

Krista Bendová

Rozprávka o básniacom koníkovi

(úryvok)

Možno to bolo, možno nebolo, ale isté je, že sa to všetko začalo vtedy, keď si koník Šimľo povedal:

„Prišiel čas, aby som vážne porozmýšľal, čo ja vlastne budem na svete robiť. Orať už nepôjdem, lebo namiesto mňa prišli traktory. Vycvičiť sa za jazdeckého koňa – to je pod moju dôstojnosť, počúvať kadejakých neznámych jazdcov. Vystupovať v cirkuse a robiť zo seba pred celým svetom pajáca... Nie! Ani pomyslieť! Musím si nájsť nejakú dôstojnú robotu!“

Tri dni a tri noci rozmýšľal koník Šimľo, do čoho sa dať, a na štvrté ráno vyhlásil:

„Budem básnikom! To je ušľachtilé zamestnanie, skoro také dobré ako oranie. Budem písať básne o koňoch aj o konskom živote!“

Odsťahoval sa do starej opustenej stajne a na dvere si zadným kopytom pribil vizitku:

ŠIMĽO ŠIMĽOVIČ, KONSKÝ BÁSNIK

Potom si založil okuliare, podoprel si hlavu prednými kopytami a za ďalšie tri dni a tri noci napísal takúto báseň:

Ja som konská osoba,
konských svetov ozdoba.
Z konskej srsti chvost aj hriva,
nech sa na mňa každý díva,
že som konská osoba,
konských svetov ozdoba, míhahá, míhahá...

Keď teda bola báseň napísaná, spokojný Šimľo ju vyvesil na dvere svojej stajne. Každé zviera, ktoré išlo naokolo, pristavilo sa pred tým veľkým lajstrom a prečítalo si konskú báseň. A každé zviera sa ju ihneď naučilo naspamäť a kade chodilo, tade prednášalo: „Ja som konská osoba, konských svetov ozdoba, míhahá...“

Celý zvierací svet sa načisto zošalel za tou básňou. Kto ju ešte nevedel, rýchlo utekal pred Šimľovu stajňu, aby sa ju hneď a zaraz naučil. Mačky zabudli mňaukať, sliepky kotkodákať, kohúty kikiríkať, každý len míhahoval a zdalo sa, že v budúcnosti budú všetky zvieratká rozprávať už len konskou rečou.

O niekoľko dní povedalo však jedno malé húsa svojej mamičke:

„Mamička, prečo vravíš aj ty, že si konská osoba? Veď ty si predsa húska a máš krásne biele pierka – a nijakú konskú hrivu na tebe nevidím...“

Stará hus otvorila od prekvapenia zobák: „Gágágá,“ zagágala po chvíli. „To moje husacie decko má vlastne pravdu! Akáže som ja vlastne konská osoba? Kopytá nemám, ani mať nechcem... hm... je to naozaj čudné, aby hus erdžala konskú básničku...“

A hneď aj s veľkým gagotom vybehla na dvor.

A hneď aj počula, ako pri plote strašne erdží koza Rohaňa: „Ja som konská osoba, míhahá.“

„A kde máš hrivu?“ opýtala sa jej hus.

„Nemám hrivu, ani mať nechcem,“ odmékala koza. „Ja biééélu bradu mááám...“

„Tak prečo erdžíš o konských osobách?“ nedala koze pokoj hus.

„Mééé,“ začudovala sa koza. „Každý erdží, nuž erdžím aj ja. Aj prasiatko erdží, že je konská osoba, aj mačička erdží, že je konských svetov ozdoba. Aj pes Bundáš včera večer míhahoval na mesiac, že má chvost a hrivu z konskej srsti...“

„Veď to je tá sprostosť!“ pokývala hlavou biela hus. „Všetci erdžíme konskú básničku, a pritom vôbec nie sme kone...“

Koza mykla bradou: „Už to mám! Keď je Šimľo učený básnik, nech nám poradí, čo si máme prednášať. Ja by som chcela koziu básničku...“

/ lajster = papier
/ decko = dieťa

- ❶ Porozprávaj, prečo sa koník stal básnikom.
- ❷ Vymenuj zvieratá, ktoré v rozprávke začali recitovať Šimľovu básničku a zabudli na svoju reč.
- ❸ Pokús sa dokončiť rozprávku podľa vlastnej fantázie.
- ❹ Dočítaj si rozprávku v knihe Kristy Bendovej **Osmijankove rozprávky**.

Rozprávka je vymyslený príbeh. V rozprávke sú opísané aj nadprirodzené (neskutočné) veci tak, ako keby boli skutočné. Preto v rozprávke môžu aj zvieratá a veci rozprávať.

- ❺ Prepíš do zošita nadpisy troch rozprávok, ktoré sú v čítanke.
- ❻ Povedz, ktorá je tvoja najobľúbenejšia rozprávka. Porozprávaj ju vlastnými slovami.

IDE ZIMA

Ľudová pieseň

Ide zima

Ide zima, ide mráz,
kam sa, vtáčik, kam schováš?
Schovám sa do javora,
to je moja komora.

Ide zima, ide mráz,
kam sa, vtáčik, kam schováš?
Schovám sa do čečiny,
to sú moje periny.

- 1 Povedz, kde sa podľa piesne schovával vtáčik v zime.
- 2 Rozdeľte si úlohy a pieseň prečítajte ako starostlivý gazda a uzímený vtáčik, ktorý mu odpovedá.

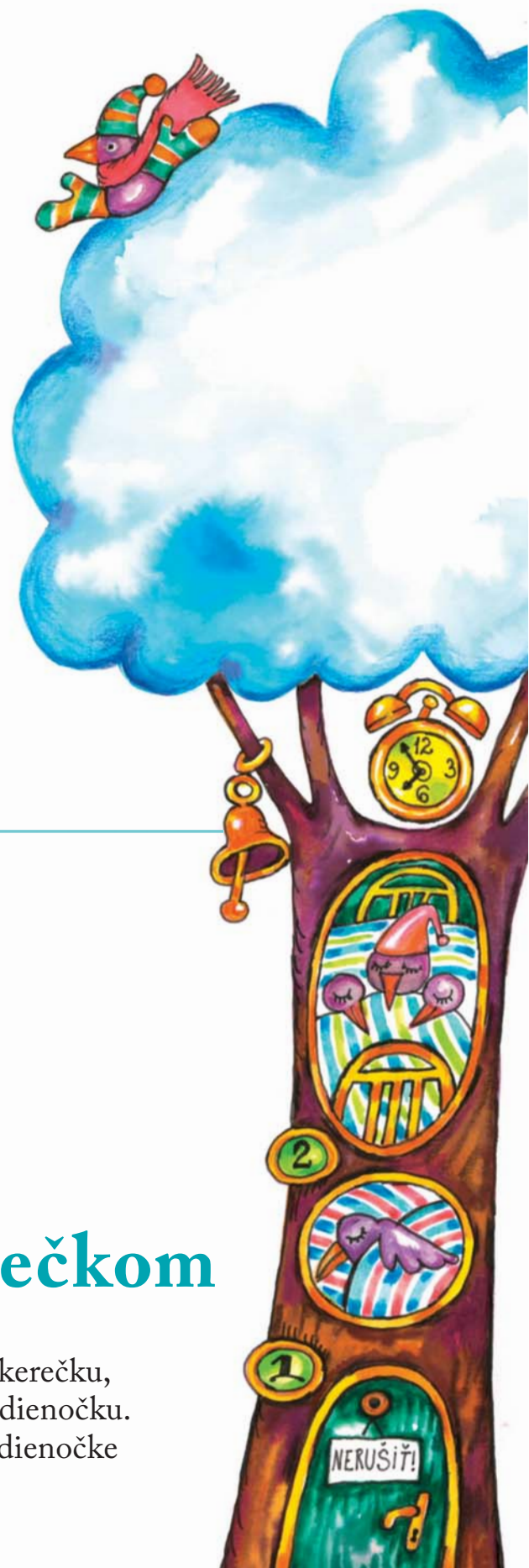
Ľudová pieseň

Pod tým naším okienečkom

Pod tým naším okienečkom
býva veľký mráz.
A v tej našej studienočke
nie je vody zas.

Vežmem si ja sekerečku,
prerúbem tú studienočku.
A v tej našej studienočke
bude vody zas.

- 1 Vysvetli, prečo v studničke nie je voda.
- 2 Porozmýšľaj, čo treba prerúbať na studničke, aby v nej opäť bola voda.
- 3 Porozprávaj, čo všetko v prírode počas zimy zamrzá.

Ondrej Sliacky

Húsky

Jedného novembrového dňa krúžil pán Vendelín na svojom starom bicykli po dedine a volal:

„Perie, perie kupujem!“

Vonku pofukoval studený vietor a nikomu sa nechcelo vyjsť pred dom. Pán Vendelín opísal ešte jeden kruh, zazvonil na zvončeku a pobral sa domov.

Inokedy sa vracal veselý, s veľkým batohom peria, no teraz krútil pedále naprázdno.

„Ak chceš, dám ti pár listov,“ naklonila sa k nemu z kraja cesty lipa. „Keď si ich dáš do vankúša, bude sa ti snívať o lete, o slniečku a o včielke Medulienke.“

Pán Vendelín sa potešil, no na lипе viseli len dva lístočky.

„To je málo,“ povedal a smutne krútil pedále ďalej.

Vtom vysoko nad ním zagágali divé husi.

„Kam letíte, húsky?“

„Ďaleko.“

„A nedali by ste mi po jednom pierku?“ zaprosil pán Vendelín.

„Mal by som na vankúš.“

„Dáme ti toľko, že budeš mať aj na perinu,“ veselo zagágali húsky.

V tej chvíli začali nad hlavou pána Vendelína poletovať husie pierka. Pán Vendelín ich chytil a vkladal do batoha. Zohýnal sa po každé jedno, no bolo ich toľko, že ešte v ten deň prikryli celý-celučičký kraj.

- 1 Pouvažuj, podľa čoho vieš, že bola jeseň.
- 2 Povedz, čo majú spoločné husie pierka a snehové vločky.
- 3 Zahrajte rozhovor Vendelína a divých husí.

Anna Minichová

Najsladšia mandarínka

Bol chladný jesenný deň. Deti sa ponáhľali do školy. V predsieni, kde sa prezúvali, čosi krásne voňalo.

„Čo to vonia?“ spýtala sa Barborka.

„Toto!“ povedala mamička a podala Barborke dačo guľaté a studené.

„Mandarínka!“ šťastne vydýchla Barborka. Skryla si mandarínku do vetrovky a tešila sa, ako si na nej pochutí.

O desiatej sa deti vybrali na prechádzku. Barborka išla na konci radu a vo vrecku nahmatala mandarínku. Húkala: Mandarínka je malá. Má veľa drobných mesiačikov. Keď ju rozdelím, čo sa mi ujde? Skoro nič. Iba jeden malý mesiačik, a to je len trošku šťavy a dosť.

Barborka zaostala. Skryla sa za strom a rýchlo olúpala mandarínku. Dala si ju na dva razy do úst, až sa jej vyduli líčka.

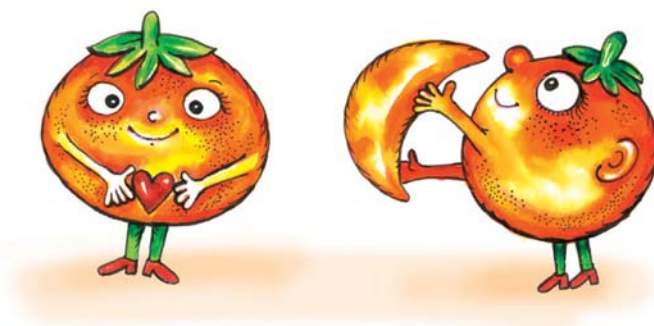
„Barborka, kde si? Nezaostávaj!“ volala pani učiteľka.

Barborka sa usilovala čo najrýchlejšie zjesť svoju mandarínku. Veľmi sa pritom mračila, lebo mandarínka bola kyslá a horkastá. Ešte dlho ju štípala na jazyku.

Keď sa deti vrátili do školy, Terezka zrazu zo svojej skrinky vybrala voňavú mandarínku. Olúpala ju a rozdelila na drobné mesiačiky.

„Nech sa páči!“ núkala deťom.

Jeden mesiačik sa ušiel aj Barborke. Bol šťavnatý, sladučký, voňavý a osviežujúci. Barborka bola presvedčená, že to bola najsladšia mandarínka na svete.

- 1 Prečo sa Barborka nechcela rozdeliť so svojou mandarínkou?
- 2 Povedz, prečo Barborke jej mandarínka nechutila.
- 3 Porozmýšľaj a povedz, ako sa asi cítila Terezka, keď rozdávala svoju mandarínku.
- 4 Vyhládaj v texte slová, ktoré sú použité v nadpise.

Ladislav Kuchta

Sklár čarodej

Ešte včera večer bola rieka voľná. Krásna a veselá. Jagavé vlnky sa na nej hrali. Holé vrby a topole závistlivo zazerali na ňu.

No za mesačnej noci prišiel k nej odkiaľsi čarodejný sklár. Celú ju premenil na veľké okno. Uväznil ju.

Prišlo mi rieky ľúto. Zdrapil som kameň a šmaril ho doprostred toho okna. Krehké sklo zarinčalo a urobila sa v ňom diera. Ja podho hneď vnohy, aby ma sklár čarodej nezbadal a nechytí.

Pri humnách som stretol starčeka.

„Dobre si spravil, chlapček,“ usmieval sa. „Mal si urobiť v rieke aj viac dier, aby sa rybám lepšie dýchalo.“

Strašne mi odľahlo, že starček nebol ten čarodejný oknár, ale dobrý rybár. Hneď som sa vrátil a rozdrúzgal kameňmi celý ten riečny oblok. Už som sa nebál.

/ zdrapil = chytil

/ rozdrúzgal = rozlámaval, rozbil

- 1 Prečítaj časť textu, v ktorej sa opisuje voľná rieka.
- 2 Vysvetli, čo sa s riekou stalo v noci.
- 3 Nahraď podčiarknuté slová inými vhodnými slovami.
Vyber si zo slov: mráz, vietor, slnko, ľad.
- 4 Porozprávaj, prečo sú v ľade na rieke potrebné diery.

Príprava na zimný spánok (úryvok)

Brloh si medvedica starostlivo vyhliadla v čase, keď na les a jeho obyvateľov doľahli prvé treskúce mrazy. Najviac ju lákal starý vyvrátený smrek. Vývrat poskytoval dostatočnú ochranu.

Medvedica si brloh dôkladne upravila. Vchod rozšírila, aby sa doň dalo pohodlne vchádzať i vychádzať. Vnútro medvedica vystlala a čo najlepšie utesnila, zvyšok dokončí snehová prikrývka.

Keď sa prvé vločky tichučko zniesli na les, medvedica zaliezla do svojho zimného brloha. Otvorom zacúvala dnu a potom sa chvíľu vrtela a prevaľovala. Nečudo, veď si hľadala polohu na veľmi dlhý spánok. Bol začiatok decembra, najvyšší čas, aby medvede dali všetkým v lese dobrú noc.

Snežilo dlho a husto. Celý kraj pokryla vari metrová vrstva snehu, pod ktorou sa vyvrátený smrek skoro celkom stratil. Medvedica spala hlbokým spánkom, ktorý sa občas menil na driemoty, ale úkryt už neopustila.

/ vývrat = vyvrátený strom

/ driemoty = driemanie, ľahký spánok

- 1 Povedz, kedy si medvedica vyhliadla brloh na zimný spánok.
- 2 Opíš, ako medvedica upravovala brloh.
- 3 Vysvetli, prečo sa úkryt v zime celkom stratil.
- 4 Ako vyzeral les v čase, keď medvedica spala hlbokým spánkom? Porozprávaj o tom spolužiakom.
- 5 Povedz, čo nové si sa o medveďoch dozvedel/-a z úryvku.
- 6 Ako dlho zvyčajne trvá zimný spánok medveďov? Ak nevieš, nájdi odpoveď v encyklopédii.

Krista Bendová

Ako Jožko Pletko poobliekal všetko

Fučí vietor, prchne lístie,
stromom bude zima iste.

Tu máš, jabloň, rukavičky,
stoknem ti ich na vetvičky.

Čerešničke na nôžky
obujem dve ponožky.

Čiapku bude nosiť hruška –
neodmrznú hruške ušká.

Nech aj slivke dobre je –
pulóver ju zohreje!

Hopsarasa, či som rád!
Obliekol som celý sad!

- 1 Povedz, prečo si Jožko Pletko myslel, že stromom bude zima.
- 2 Vymenuj všetky ovocné stromy, ktoré Jožko Pletko poobliekal.
- 3 Ktoré oblečenie Jožko Pletko použil v sade? Vypíš názvy oblečenia do zošita.
- 4 Prečítaj si podčiarknutú časť básne. Vysvetli, či je Jožko Pletko na seba hrdý oprávnene, alebo sa mylí.

Ľudové hádanky

- 1 Prišiel k nám hosť,
spravil nám most
bez sekery, bez dláta,
a predsa je pevný dosť.
Čo je to?
- 2 Neje a nepije,
bez farbičiek maľuje.
Čo je to?
- 3 Prišiel k nám biely kôň,
zaľahol nám celý dvor.
Čo je to?
- 4 Prišla k nám potvora,
nazrela nám do dvora,
na každom kolíčku
nechala trošičku.
Čo je to?

- 1 Uhádni hádanky. Správne odpovede hľadaj medzi slovami: murár, kobyla, mráz, snehové vločky, ľad, sneh. Odpovede napíš spolu s číslami hádaniek do zošita. Porovnaj ich so spolužiakmi a zdôvodni.

KEĎ JE NOC...

Mária Rázusová-Martáková Mesačikove úbehy

Mal mesačik radosť veľkú,
preveľkú –
mama Nôcka ušila mu
košielku.
Na golieri, na rukáve
mala čipky trblietavé,
podolček bol samá zlatá
okrasa –
ach, mesačik len na seba
dívá sa.

Ešte slnko nezapadlo
zvečera,
už sa k hviezdám na návštevu
poberá.
Oblečie si novú šatu,
zapne pás i sponu zlatú,
za širáčik zastokne si
biely kvet –
že keď vyšiel – očaroval
celý svet.

/ podolček = spodná časť nočnej košele
/ poberá sa = odchádza

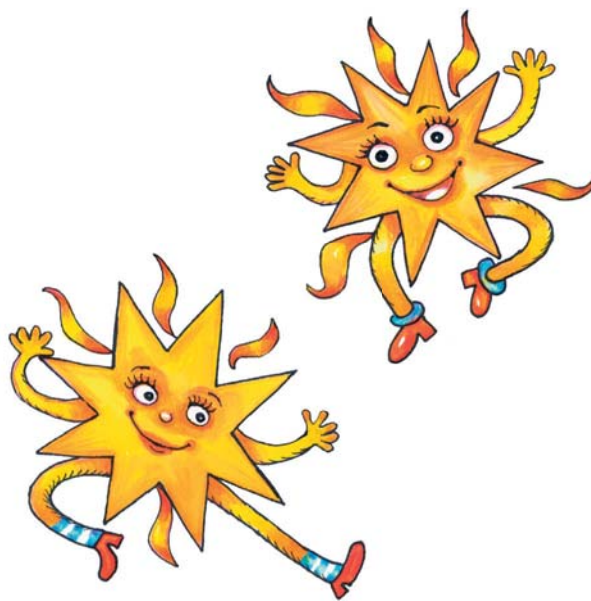
/ novú šatu = nové šaty
/ širák = klobúk

- 1 Povedz, prečo mal mesačik radosť.
- 2 Opíš, čo mal mesačik oblečené. Pokús sa ho nakresliť.

Ľudová riekanka

Hviezdy

*Hviezdy, hviezdy, hviezdíčky,
všetko neba detičky!
Posvietite, pošešite,
širým svetom sa rojíte
ako z vavry iskričky.*

- 1 Vysvetli, prečo sa hviezdíčky prirovnávajú k iskričkám.
- 2 Pokús sa opísať svoju náladu pri čítaní básne.

Daniel Hevier

Uzimená nočná košela

Bola studená noc. Mesiac vyzeral ako vajce zo skla. Na šnúre visela nočná košela, ktorú si ktosi zabudol vonku. Páni moji, tej vám ale bolo zima! Celá sa triasla a drkotala zubami. Nakoniec si povedala:

„Čo tu budem mrznúť! Pôjdem sa trochu prebehnúť, aby som sa zohrialala!“

Zoskočila zo šnúry a poskakovala po dvore. Robila dlhochizné skoky ako nejaký klokan. To vám bolo smiešne! Ale pán, ktorý sa neskoro v noci vracal domov, si pomyslel čosi celkom iné.

„Pomóc! Duch! Strašidlo v nočnej košeli!“ kričal. A už ho nebolo. Schoval sa v najbližšom dome. Potom sa už po zotmení nikdy viac vonku neukázal.

Ale nočnej košeli sa to náramne zapáčilo. Nechcela sa vrátiť do postele. Odsťahovala sa na najbližšiu zrúcaninu a tam sa dala zamestnať ako hradné strašidlo.

- 1 Prečítaj ešte raz, čo robila nočná košela, keď zoskočila zo šnúry.
- 2 Povedz, čo robí nočná košela dnes.
- 3 Vymysli príbehu iný nadpis.
- 4 Porozprávaj spolužiakom, ako si ty predstavuješ hradné strašidlo. Nakresli ho.

Milan Ferko

Ufák (úryvok)

Martin a plch Šalabingo sa na terase zhovárali o hviezdach, a preto si aj o hviezde zaspievali:

Do vesmíru, do vesmíru
letí naša loď
a ty, hviezda rozžiarená,
na zem, na zem pod'.
Pomaly sa dolu znášaj
na náš zemský svet,
strčíme ťa do lampáša,
svieť nám, svieť nám, svieť!

Potom plch Šalabingo porozprával, aké figle vymyslel proti vevericiam, aby cez deň nepojedli všetky lieskovce. Vtom sa z neba zniesol veľký svetlý kotúč.

„Meteor!“

„Alebo vlasatica. A letí rovno k nám.“

„Skryme sa. Je to družica. Padne na nás.“

„Nie, je to ufák,“ rozhodol Martin. No predsa len sa utiahol so Šalabingom do kúta terasy.

Najvyšší čas! Na terasu sa znášal okrúhly svetielkujúci predmet. Mätko pristál na troch pružných, strunových nohách. Rozsvietil dva reflektory. Rozkrútili sa. Keď objavili schúleného Martina a Šalabinga, cvak, hneď sa zastavili.

„Du jú spík ingliš?“ ozval sa trhavý bezfarebný hlas, akým hovoria roboty. Martin a Šalabingo len čušali.

„Parlé vú fransé?“ zaznela druhá otázka.

Ani na tú nevedel prekvapený Martin odpovedať.

„Gavaríte pa rúsky?“

Až teraz Martin pochopil, čo sa ufák spytuje. Spadol z neho strach i tréma. Pokojne oznámil:

„U nás sa hovorí po slovensky.“

V ufákovi to zašumelo, zasvetielkovalo. Po chvíli sa ozval:

„Ta dze še nachadzam? Ta hutorce!“

„Pán ufák, hutorí sa len na východnom Slovensku.“

V ufákovi to znova zašumelo, zasvetielkovalo a po chvíli sa ozval:

„Enem mi pjekne a dúvjerne oznámce, co je to za pekuo, kdze sem se znéssel.“

„To nie je nijaké peklo, ale rekreačná oblasť Harmónia pri Modre a my tu nehovoríme záhoráčtinou, ale spisovnou slovenčinou.“

V ufákovi to znova zašumelo, zasvetielkovalo a potom zaznelo:

„Ráčte mi prepáčiť, mal som zle zapojený rečový register.“

Tu sa Martin obradne spýtal:

„Čomu môžeme ďakovať za vašu milú návštevu, pán ufák?“

„Viete, ja sa volám Džundži-Džundži,“ rozhovoril sa ufák, „a zostrojili ma v Japonsku. Inžinier Micubiši ma skonštruoval pre svojho syna Tošitaru. No už pri prvej skúške som sa pokazil. Ako som prelietal neďaleko vás, akýsi poľovník, či skôr pytlík vystrelil na sovu, netrafil, no mne odstrelil koniec antény. Stratil som spojenie s Tošitarom a núdzovo som pristál u vás.“

„Čo teraz?“ mračil sa Martin. Rozhodol sa, že prestane ufákovi vykať.

„Ako by sme ti mohli pomôcť, Džundži-Džundži?“

„Prečo hovoríš v množnom čísle mohli, keď si sám? To je u vás taký zvyk hovoriť si ako králi – My, Dobrodej Prvý?“

„Nie, my sme dvaja. Ja som Martin a tuto,“ vytiahol spoza chrbta naľakaného plcha – je Šalabingo. Sme dobrí kamaráti, môžeme ti pomôcť, len povedz, že ako.“

Džundži-Džundži si posvietil na Šalabinga a hneď zhasol.

„Čožeby zmohol taký drobček!“

„On väčšmi ako ja,“ zastával sa Martin kamaráta. „On vidí aj v tme.“

„Áno? To je výborné! Nešiel by mi pohľadať koniec antény?“

„Prečo nie?“ vyskočil Šalabingo. „Už aj bežím zburcovať všetky plšie rodiny.“

Nikdy nijaké plchy nedosiahli taký výkon ako Šalabingovi rodičia, súrodenci, strýkovia, tety, ujovia, bratanci a sesternice. Prekutali všetky hory od Bratislavy po Modru, od Pezinka po Malacky. Nevynechali jediný strom, jediný krík. No až v stračom hniezde pod Zámčiskom našli stratený koniec antény. Straky sú už také, ulakomia sa na všetko lesklé.

Martin práve sníval krásny sen, že Džundži-Džundži uňho zostal, že Martin mu dal nabiť batérie a lieta s ním na hviezdy, keď vtom – du-du-du-dup! Dohovorený signál. Rýchlo vstal a letel na terasu.

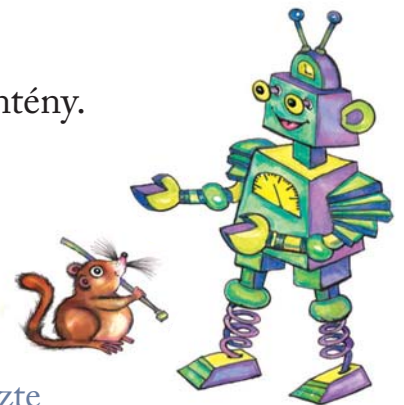
„Je to ono?“

Zarosený, upachtený Šalabingo mu podával koniec antény.

„Neviem,“ povedal rozospatý Martin. Stlačil žltý gombík na spínači lietajúceho robota.

Umelé oči sa matne rozsvietili.

„To je ono!“ roztancovali sa ufákovi nohy-strunky.

/ plch = drobný lesný hlodavec / hutorce (nárečovo) = povedzte

/ vlasatica = kométa

/ záhoráčtina = západoslovenské nárečie

/ čušali = boli ticho

/ zburcovať = zobudiť zo spánku

- 1 O čom sa rozprávali Martin a plch Šalabingo, keď na terase pristál ufák?
- 2 Pokús sa spočítať, koľkými rečami hovoril Džundži-Džundži.
- 3 Nájdi v texte a prečítaj, kto patril do plchovej rodiny.
- 4 Pokús sa dorozprávať, ako skončila návšteva ufáka Džundži-Džundžiho u Martina.
- 5 Nájdi v časopisoch alebo novinách články o inteligentných strojoch a prines ich prečítať spolužiakom.

KOLKO DNÍ JE DO VIANOC?

Libuša Friedová

O vianočnej mame

Už o chvíľu sú vianočné dničky.
Preto mama pečie medovníčky.
Srdiečka. Rybky. Aj zvončeky. Sláva!
Celý byt nám medom rozvoniava.
Aj mamička je dnes doslova
tiež vianočne celá medová.

❶ Porozprávaj o vianočných zvykoch u vás doma.

Pavol Štefánik

Čo sa kapry rozprávali

Rozprávali sa dva kapry,
že sa na Vianoce patrí,
aby každý dostal darček.
Pole sniežik a ľad jarček.
Dedko čiapku, babka šatku,
smrek a jedľa inovatku.
Mamka vlnu na pletenie,
keďže sa k nám zima ženie.

Otec teplé rukavice
do studenej fujavice
a syn s dcérou nové sánky
na tie zimné radovánky.

O tom všetkom, čo sa patrí,
rozprávali sa dva kapry
pri tržnici v jednom sude.
Celkom isto to tak bude!

- ❶ Vymenuj všetkých ľudí, ktorí by podľa autora básne mali dostať na Vianoce darčeky.
- ❷ Vypíš z básne názvy všetkých vianočných darčkov.
- ❸ Predstav si, že si kapor. Porozprávaj, aké darčeky by podľa teba mala dostať príroda.

Jana Bodnárová

Ako sme čakali Vianoce

Začala sa tuhá zima. Na zem ustavične padali snehové vločky. Sneh sa kopil v záhradách i na dvoroch ako citrónová zmrzlina.

Večer vo vykúrenej kuchyni pomáhala Sabínka mamičke namotávať do klobka vlnu, aby jej mohla upliesť červený svetrík. Pavlínka sedela pri stole a kreslila mamu. Spod jej pastieliek vyšla na papier veľká bába, ktorá držala na končeku prsta vianočný stromček. Blížili sa totiž Vianoce.

„Ako vlastne budem vedieť, že je tu už sviatočný deň?“ spýtala sa Sabínka.

„Áno, mami! Ako budeme vedieť, že už prišli Vianoce?“ bola zvedavá aj Pavlínka.

„Keď vám v uškách začnú zvonit' zlaté zvonce, vy zvedavé dievčence,“ povedala mama ako nejakú básničku. „Ale poznáte to i podľa voní,“ nadýchla sa zhlboka a ďalej trpezlivo navíjala červenú vlnu okolo klobka.

Sabínka ukázala prstom do tmavého obloka, za ktorým sa krížom-krážom zmietali chuchvalce snehových vločiek. A určite vďaka vydarenému maminmu obrázku povedala Pavlínke:

„Pozri sa do okna a uvidíš, ako tancujú čiernokňažníčky s čiernokňažníkmi. To nakresliť nedokážeš!“ mraštila nos Sabínka a prefíkane prižmurovala oči.

„Buch, buch, buch... nemysli na to, nič si z toho nerob!“ prihovárало sa Pavlínke jej rozbúchané srdiečko. A Sabínka žmúrila očami ešte väčšmi a to už Pavlínka nevydržala.

Ústami, nosom a oboma dlaňami sa oprela o okenné sklo. Hú! Postavy v bielych závojoch, s čiernymi dierami namiesto úst a s veľmi divými očiskami výskali a vírili vonku sneh v krkolomnom tanci. Naťahovali dlhé bledé ruky k Pavlínke, a keby nebolo pred jej tvárou sklo, možno by ju vtiahli medzi seba, vláčili v ľadovom vetre a premenili na ľadové dievčatko.

Lenže panáčik Strášík nemal dnes moc, pretože nablízku bola mama. A keď Pavlínku poštekli na líce jej vlasy, ktoré ustavične voňali čímisi ako čaj, Strášík celkom zaliezol do svojej tajnej skrýše kdesi v Pavlínkinom brušku.

- 1 Opíš, ako sa začal večer vo vykúrenej kuchyni.
- 2 Vysvetli, podľa čoho mama vie, že sa blížia Vianoce.
- 3 Porozprávaj, prečo sa Pavlínka na chvíľu zľakla.
- 4 Prečo sa Pavlínka potom už nebála?

Jozef Pavlovič

Hádanky

● Dohora im pomáhame,
potom na ne posadáme.

Čo je to?

● Padá biela hviezdička,
sadá rada na líčka.

Čo je to?

● Za srieňovým plotom
stojí ktosi bosý.

Samozrejme, potom
červený nos nosí.

Čo je to?

/ srieň = inovať

❶ Uhádni hádanky. Odpovede hľadaj medzi slovami:

dažďová kvapka, snehová vločka, snehuliak, sane, klaun v cirkuse.

Libuša Friedová

O vianočnom stromčeku

Niečo ti poviem: Aj vianočné stromčeky majú škôlku! Čestné slovo, že majú. Iba nie takú škôlku, ktorá má dvere, hračky a pani učiteľky! Vianočné stromčeky majú škôlku v krásnej hore. Pod modrým nebom. So slniečkom. S mrakmi. S dažďom. Aj so snehovými vločkami. Naozaj.

Tam každý vianočný stromček najprv spí v hline ako semiačko. No, trochu si tam ešte poleňoší ako bábätko v hnedej perinke. Naozaj si tam podriemkava a zrazu sa začuduje:

„Čo to? Tuším mi rastú korienky. A ihličnatá kečka.“
A naozaj! Už nie je semiačkom, ale maličkým smrečkom.
Alebo jedličkou. Alebo malilinkou borovicou.

Tak si tam rastie – a zrazu už nie je iba takým ihličnatým bábätkom.
A šup! Presadia ho do veľkej lesnej školy.

Tam sa má ešte len krásne. Všade okolo má ihličnatých kamarátov.
Vietor ho hojdá. Dáždik ho sprchuje. Slniečko ho suší. Snehové vločky mu sadajú na konáriky.

Preto tam vianočný stromček je, lebo je v lesnej škole. Počuje, ako krásne spievajú lesné vtáčiky. Ako tam d'ateľ v červenej čiapočke preklopáva stromy, klop, klop, klop!

Vidí veveričky, ako si sušia hríbiky na zimu.

„No toto?“ čuduje sa, keď mama medvedica vychováva malých medvedíkov. Pac! Pac! Pacne im, aby počúvali.

Počuje, ako v noci dup, dup, dupocú jazvece. A v noci nad ním svietia všetky hviezdy. Mesiačik sa gúľa nebom ako futbalová lopta po ihrisku! A, samozrejme, vianočný stromček v lesnej škole pozná, ako voňajú lesné jahody, maliny, černice, čučoriedky.

Ba aj ako rozvoniavajú lesné konvalinky! Aj hríbik dubáčik v lesnej tráve!

Tak sa potom nečuduj, že vianočný stromček u vás doma v izbe na Štedrý deň tak zvláštno, neobyčajne a úžasne rozvoniava.

Veď to on ti takto rozpráva, ako sa mal v lesnej škôlke a v lesnej škole...

Čestné slovo!

- 1 Porozprávaj, ako si predstavuješ škôlku pre vianočné stromčeky.
- 2 Nájdi časť textu, ktorá vysvetľuje, kam presadia stromček, keď už nie je bábätkom. Prečítaj ju.
- 3 Skús povedať, o čom ti môže rozprávať vianočný stromček.
- 4 Vypíš z textu, čo všetko vidí a počuje stromček v lesnej škole.
- 5 Napíš, ktoré lesné vône stromček pozná.

Zdrobneniny sú slová, ktorými pomenúvame osoby, zvieratá alebo veci krajšie a jemnejšie. Napr. Marta – Martuška, mačka – mačička, mesiac – mesiačik...

- 6 Nájdi v texte niekoľko zdrobnenín.
- 7 Pokús sa napísať niektorú vetu z textu tak, že v nej použiješ čo najviac zdrobnenín.

FÚKA DO KOMÍNA...

Krista Bendová Meluzína

Počúvajte spolu, deti:
čo to hviždí, čo to letí?

Už nám fúka do komína
chladná pani Meluzína.

My sa jej však nebojíme,
dobro v pecku zakúrime.

- 1 Povedz, aké zvuky vydáva Meluzína.
- 2 Vysvetli, ako sa podľa básne ochránime pred zimou.
- 3 Porozmýšľaj a povedz, prečo autorka nazvala Meluzínu chladná pani.

Miroslav Válek Január

Čáry-máry,
v januári
svet sa zmení na biely.
Všetky domy v bielych šatkách
a na všetkých križovatkách
stoja bieli anjeli.

Vľavo, vpravo, vľavo, vpravo,
všade je dnes biely svet,
biely svet, biely deň,
biely, biely, biely sen.
A na celom svete práve
sušia bielu bielizeň.

- 1 Porozmýšľaj, prečo básnik použil slová čáry-máry.
- 2 Vysvetli, prečo sa v básni tak často opakuje slovo biely.
- 3 Vysvetli, prečo sa svet zmenil na biely.
- 4 Vypíš z básne všetko, čo je biele. Dopíš názvy ešte dvoch bielych vecí.

Vladimír Ferko

Kominári – čierni chlapci (úryvok)

Každý rok na Nový rok si ľudia pozorne všímali, či ten, koho prvého uvidia, je muž alebo žena, či prvý vinšovník je chlap, či im krížom cez cestu neprebehne čierna mačka.

Lebo muž bol dobrým znamením do nového roka, no hádam najlepším – kominár. Od nepamäti sa verilo, že prináša šťastie, stačí iba chytiť si gombičku na šatách a pokrútiť ňou. Preto kominári bývali častým motívom na novoročných pohľadniciach a pozdravoch. Podobných povier bolo veľa.

Kominárstvo je výnimočné remeslo patriace medzi služby. Nespracúva nijaký materiál, nevyrába žiadne výrobky, ale „vyrába“ bezpečnosť a spokojnosť a možno kdesi tu je zdroj spomínanej povery.

Kominárstvo vzniklo zo skúseností s ohňom a z potreby chrániť sa pred ním. Kroniky našich dedín a miest uchovali mnohé svedectvá o záhubných požiaroch, ktoré neraz zničili celú dedinu či časť mesta. Bývali požiare, v ktorých zahynulo veľa ľudí, dobytká, pri nejednom sa roztavili zvony.

Ľudia pobadali, že požiare často vznikajú v komínoch. Z dymu, ktorý odvádzajú, sa v komínoch usadzuje sadza a sadza je čistý uhlík, horľavina, ktorá skôr-neskôr vzbĺkne. V priebehu rokov a generácií sa ukázalo, že komín očistený od sadzí je nepomerne bezpečnejší.

Kominár, kominár,
kedy si sa umýval?
Včera večer v sobotu,
keď som nemal robotu.

Kominári nikdy neporušili zásady statočnosti. A iste aj táto skúsenosť s nimi prispela k ich dobrému menu, ba až popularite. Až do takej miery, že každý, kto stretol kominára, či už veril na poveru, či nie, sa mu potešil.

/ remeslo = povolanie

/ záhubné = ničivé

/ horľavina = niečo, čo ľahko horí

/ pobadali = všimli si

- 1 Čo ľudia urobia, keď stretnú kominára? Prečítaj časť textu, kde to autor opisuje.
- 2 Porozmýšľaj a povedz, prečo je kominár zašpinený od sadzí.
- 3 Vysvetli, prečo je požiar nebezpečný.

Mária Ďuríčková

Studená návšteva

Minulú stredu prišla do triedy pani Zima. Len tak mne nič, tebe nič. Možno zo zvedavosti, možno zabúdila, ktovie. Stala si na stupienok a spytuje sa:

„Deti, poznáte ma?“

„Ty si Zima,“ vravia deti a dúchajú si na prsty.

„Ste bystré deti, také ja rada,“ vraví Zima. „A keď je tak, nuž sa spolu zabavíme, chcete?“

„Chceme, chceme!“ kričia deti a drkocú zubami.

Dýchla Zima na luster – a tu z neho začal rásť cencúľ, dlhý, dlhočizný až po samú zem. Odlomila Zima z cencúľa, dala Paľkovi a Katke. Odlomila druhý raz, dala Žofke a Betke. Odlomila a dala, odlomila a dala. Všetci dostali po kúsku. Cencúľ bol studený, až na zuby oziabalo, ale sladký ako s medom.

Potom Zima dupla nohou, a tu sa pomedzi lavice spravila kĺzačka. Pustil sa po nej Ďurko, preletel ako blesk. Pustila sa Dorotka, spadla a šmýkala sa po nohaviciach. Smiali sa deti, smiala sa Dorotka – neplakala, kdeže! – a smiala sa aj Zima. Vytiahla z vrečka veľkú snehovú hviezdičku a prilepila ju Dorotke na čelo. Mali ste vidieť, ako jej pristala! Vyzerala s tou hviezdičkou ako Pyšná princezná.

Škoda, že sa Zima nezdržala v triede dlhšie – po hodine odišla. Alebo sa jej zunovalo, alebo v kotolni už opravili kotol. Jedno z toho.

/ luster = visiaca lampa

/ zunovalo sa jej = prestalo ju to baviť

❶ Porozmýšľaj a povedz, podľa čoho asi deti spoznali Zimu.

❷ Prečítaj ešte raz, čo Zima v triede povyvádzala.

❸ Nájdi a prečítaj časť textu, kde sa hovorí, ako dlho bola Zima v triede.

❹ Pouvažuj, čo sa naozaj dialo v škole, kým v kotolni opravovali kotol.

Krista Bendová

Snehový Hektor

Lacko mal psa Bundáša. Lacko býval v domčeku, Bundáš na dvore v búde. Jedného dňa napadlo plno snehu a bola zima.

„Bundáša treba presťahovať do izby,“ povedal Lacko. „Vonku mu odmrznú labky.“

„Nič mu neodmrzne,“ povedala mama. „Psisko je chlpaté, to má ako kožuch...“

Podvečer pritiahol mráz a Lacko povedal Bundášovi:

„Nech ma aj zbijú, vydržím, veď mám hrubé menčestrové nohavice. Ale ja ťa v tejto zime nenechám. Poď, schovám ťa pod posteľ!“

„Nemôžem, som strážca, viem, čo sa patrí. Na dvore musí byť pes!“

„Dobre,“ povedal Lacko. „Urobím náhradného psa, potom bude všetko v poriadku.“

O chvíľu stáli pri búde štyri snehové nôžky, na nich snehové psie telo. Na prednej strane snehová hlava a na zadnej chvostík z cencúľa. Oči a ňufák boli z uhlíkov. Potom Lacko priviazal psieho snehuliaka na retiazku k búde a povedal Bundášovi:

„To je naozajstný snehový Hektor, nech stráži. A ty poď pod posteľ, ale blšky nechaj na dvore.“

Bundáš sa od radosti vyvával v snehu, striasol blšky a o chvíľu už sladko chrapkal pod Lackovou postieľkou.

A nikto v domčeku nevedel, že v tú noc strážil všetkých snehový pes.

- 1 Porozprávaj príbeh vlastnými slovami.
- 2 Vysvetli, prečo Lacko postavil na dvore snehového psa.
- 3 Prečítaj, ako vyzeral snehový pes.
- 4 Vyhľadaj v texte zdobneniny.
- 5 Nakresli skutočného Bundáša a snehového Hektora. Povedz, čím sa líšia.
- 6 Porozprávaj, čo sa asi dialo ráno v domčeku, keď pes Bundáš vyliezol spod posteľe.

Marta Šurinová

Tak, tak, tak sejú mak

Na Žitnom ostrove niektorí hospodári sejú mak na Vianoce alebo aj po Novom roku. Pravda, ak zem už nie je zamrznutá. Keď na zasiaty mak nasneží, odpočíva ako v perinke a na jar dobre vyklíči. Gazdiná sa teší, že na Nový rok bude môcť napiecť makové koláče.

Viete, že mak pestovali ľudia v Európe už v mladšej kamennej dobe? Pravda, bol to iba planý mak a kvalita olejnatých semien nebola taká ako dnes. Ale už pred tromi tisícmi rokov ľudia vyšľachtili nový druh maku, veľmi podobný tomu, ktorý sa pestuje podnes. Ktovie, či už vtedy piekli ženy makové rožky a makovníky.

Mak je veľmi chutný, má však nevýhodu, že po čase zhorkne. Nevyhodte ho. Pridajte ho k ľanovému, slnečnicovému či konopnému semienku ako potravu vtákom. Dobré je aj proso, lúpaný ovos, kukuričný šrot alebo aj semená uhoriek či podrvené dyňové semiačka.

Nezabudnite na našich spevavých spoločníkov!

- / Žitný ostrov = riečny ostrov na juhu Slovenska
- / v mladšej kamennej dobe = vo veľmi dávnej minulosti
- / planý mak = mak, ktorý rastie voľne v prírode
- / proso = druh obilia
- / kukuričný šrot = rozdrvené kukuričné zrná

- 1 Nájdi v texte a prečítaj, kedy sejú mak na Žitnom ostrove.
- 2 Povedz, čo sa deje so zasiatym makom, keď naň nasneží.
- 3 Nájdi v texte a vymenuj všetky druhy semien, ktoré sú potravou pre vtáky.

Ľudo Ondrejov

Jarabina

Jarabina je veľmi krásny strom. Koncom jari v tuhozelenom lístí zakvitne bielou voňavou kystkou. V zime, keď všetko zakryl sneh, visia z jej haluzí strapce červených plodov. Prilietajú hýle, drozdy a iné vtáčatá, aby sa obživilí na jej daroch.

Je krásna a štedrá. Dá všetko, čo má.

/ kystka = strapce (kvetov)

Hýle

Hýle lesné vidieť najmä na jarabinách pri ceste alebo na iných okrasných stromoch či živých plotoch. Žijú tiež v lesoch, parkoch a záhradách.

Samček hýľa patrí medzi najkrajšie vtáky Európy. Je nápadný krvavočervenou farbou na spodnej časti tela. Leskločierna farba temena prechádza až pod zobák a zasahuje do sivého chrbta. Chvost a krídla sú zamatovo modročierne, okrem bieleho ozdobného pásika.

Samička je na rozdiel od samčeka na spodnej časti tela ružovohnedá a na chrbte sivohnedá.

Hýle sa živia hmyzom, rôznymi plodmi, ale i pukmi kvetov ovocných stromov, preto patrí tento krásny vták čiastočne medzi škodcov. Spev hýľa nie je natoľko príťažlivý ako jeho vzhľad. Skladá sa z rozkúskovaných, škrípavých, švitorivých zvukov. Jeho volanie „diu“ a „dividé-dý-dý-dý“ znie smutne a sotva ho počuť.

Hniezdo v tvare plynkej misky stavia samička. Stavebným materiálom sú konáriky, mach a lišajníky. Býva dobre vpletené do ostružiny alebo do živého plota. Hýle niekedy hniezdia aj na ovocných stromoch.

Žili hýle
chvíle milé
v jarabine v chotári.
Chceli spievať
la-la, li-lé,
ale sa im nedarí.

Krása býva nielen v speve,
často býva v páperí.
Nech na bruško hýľa pozrie
ten, kto tomu neverí.

- 1 Povedz aspoň dve miesta, kde môžeme vidieť hýľa.
- 2 Vysvetli, prečo hýľ patrí medzi najkrajšie vtáky Európy.
- 3 Vymenuj, čím sa hýle živia.
- 4 Nájdi v básničke časť, ktorá opisuje, že hýľ nemá pekný spev, ale má pekné páperie.
- 5 Vypíš z textu aspoň tri farby, ktorými sú hýle sfarbené.
- 6 Porozprávaj, čo nové si sa dozvedel z textu.

FAŠIANGOVÉ ČASY

Ľudová pieseň

Fašiangy, Turíce

Fašiangy, Turíce,
Veľká noc príde,
kto nemá kožúška,
zima mu bude.

Ja nemám, ja nemám,
len sa tak trasiem,
dajte mi slaninky,
nech sa vypasiem.

- 1 Povedz, v ktorom období v roku sa spieva táto pieseň. Pomôž si kalendárom.
- 2 Pozri si obrázok. Porozprávaj, ako sú hudobníci oblečení.

Vladimír Reisel

Zázračná muzika

Husličky z javora,
flauta a klarinet
hrajú nám do uška,
aby bol krásny svet.

Dozneli husličky,
flauta a klarinet,
zamĺkli pesničky,
ale je krajší svet.

Struna sa zachvieva,
trasiť sa osika,
zaznieva do ticha
zázračná muzika.

Jagá sa ako skvost
obloha bez mračna.
Hraj opäť pre radosť,
muzika zázračná.

- 1 Vymenuj všetky hudobné nástroje, ktoré sa spomínajú v básni.
- 2 Ktorá časť básne opisuje, čo sa stane po doznení hudby? Nájdi ju a prečítaj.

Daniel Hevier

Saxofón, ktorý dostal nádchu

Pán Hubert so saxofónom pod pazuchou sa ponáhlal na džezový koncert. Saxofón je zlatý, a keď svieti slnko, dookola hádže slnečné prasiatka.

Teraz však slnko zašlo a začalo pršať. Čože, pán Hubert mal nepremokavý klobúk, ale saxofón načisto zmokol. Do nosa mu vošla nádcha. A ešte k tomu taká poriadna, že by zložila aj slona! A tak sa stalo toto:

Keď pán Hubert spustil na koncerte svoje saxofónové sólo, namiesto tónov sa z prechladnutého saxofónu ozvalo HAPČÍ! A potom ešte raz! A ešte raz! Obecenstvo uveličene tliekalo, volalo na slávu a pán Hubert sa nechtiac stal vynálezcom nového hudobného nástroja – hapčifónu.

- 1 Opíš, ako sa pán Hubert ponáhlal na koncert.
- 2 Vysvetli, prečo sa zo saxofónu stal hapčifón.
- 3 Povedz, čím sa v príbehu stal hudobník Hubert.

Ladislav Kuchta

Bláznivá metelica

Čudná hudobníčka je tá metelica. Hrá na studených, štipľavých harfách bez strún. Jej ťahavým melódiám ťažko rozumieť. Ani spievať sa podľa nich nedá. Lebo zavše hrá falošne, zavše zas žalostne vyje ako svorka hladných vlkov za mesačnej noci.

No ona ešte aj stromy pojíma do zúrivého tanca. Chce, aby s ňou šalelo všetko. A keď mocné stromy odmietajú tancovať s ňou pri takej muzike, núti ich, aby sa jej aspoň klaňali, aby aspoň zborovo hvízdali podľa jej nôty.

V najväčšej zlosti divo naháňa sneh. Dakde ho vymetá, inde zas vháňa, akoby chcela zahladiť stopy po svojich bláznivých radovánkach.

Naostatok pomaly tichne a kamsi sa poberá. Ktovie kam. Ľaká sa slnka. Pred jeho hrejivými dlaňami hneď skrotne. Alebo už tuší, že to bol jej posledný tanec, že onedlho nám už na dvere zaklope jar.

- 1 Na akom hudobnom nástroji hrá metelica? Prečítaj časť textu, ktorá to opisuje.
- 2 Povedz, prečo sa metelica bojí slnečných lúčov.
- 3 Zahrajte sa na metelicu, stromy a sneh, ktoré tancujú na melódie zlostnej metelice.

Medveď a líška

Medveď a líška vybrali sa raz na muziku, aby si zatancovali a pobavili sa. Ale medzi tancom strhla sa bitka.

Líška sa zavčasu ukryla, ale medveďa chasa tak nemilosrdne doráňala, že sa ledva von vyvliekol. Líška sa povalovala na pazderí, prišla k medveďovi a žalovala sa mu, že ju zbili, až jej všade kosti z tela trčia. Doráňaný medveď sa nad líškou zmiloval, vzal ju na chrbát a niesol cez horu.

Keď už boli v hore, líška vyvolávala:

„Nesie bitý nebitého!“

Keď toho posmešného vyvolávania bolo priveľa, nahneval sa medveď, líšku zhodil a chcel ju náležite potrestať.

Ale líška bola obratnejšia a uskočila pod strom do diery a odtiaľ sa medveďovi posmievala. Medveďa to ešte väčšmi rozšrdilo, vyhládal si krivé drevo a chcel ním líšku z diery vytiahnuť. Keď zachytil, točiac drevom v diere, líškinu nohu, volala líška:

„Chytil nohu, chytil koreň!“

Medveď líškinu nohu pustil a točil krivým drevom iným smerom.

Keď zachytil koreň, volala líška:

„Chytil koreň, chytil nohu!“

A keď sa medveď pri líškinej diere nadarmo upachtil, zahodil krivé drevo, dotackal sa do svojho peľachu, aby utrženú bitku i hnev odstonal. Nikdy viac už s líškou na muziku nešiel.

Rozprávka v podaní Márie Rázusovej-Martákovej

- / chasa = skupina mladých ľudí
- / na pazderí = na podstielke z ľanu a konopí
- / upachtil sa = zadychčal sa
- / odstonal = nariekal od bolesti

- 1 Čo urobili líška a medveď, keď sa strhla medzi tancom bitka? Nájdi a prečítaj časť textu, kde sa o tom píše.
- 2 Porozprávaj o tom, ako líška oklamala medveďa.
- 3 Pokús sa vysvetliť podčiarknutú vetu.
- 4 Povedz, prečo sa líška schovala do diery.
- 5 Prečítaj, ako sa správal medveď, keď sa pri chytaní líšky zbytočne upachtil.
- 6 Potrestal medveď líšku za posmievanie?

Ľudová pieseň

Spievajte si, spievaj

Spievajte si, spievaj,
spevavé stvorenie,
veď je spev najmilšie
tvoje potešenie.

Slovensky si spievaj
tak ako tvoja mať,
ešte len v kolíske
učila ťa spievať.

Slovensky si spievaj
či v zime, či v lete,
veď to najkrajší spev
na tom širom svete.

Ľudová pieseň

Spievanky, spievanky

„Spievanky, spievanky,
kdeže ste sa vzali,
či ste z neba spadli,
či ste v háji rástli?“

„Z neba sme nespádli,
v háji sme nerástli,
ale nás mládenci
a dievčence našli.“

- 1 Porozmýšľaj, o čom sa hovorí v obidvoch ľudových piesňach.
- 2 Pokús sa vysvetliť, prečo je spievanie pre človeka dôležité.
- 3 Ak poznáš melódiu týchto ľudových piesní, tak si ich zaspievaj.

V ľudovej piesni sú spojené slová a jednoduchá melódia. V ľudových piesňach vyjadrovali ľudia svoje pocity, nálady a myšlienky. Spievali si ich pri rôznych príležitostiach (pri práci, pri tanci...). Dodnes sa zachovali preto, že ich spievali starší ľudia mladším – stali sa súčasťou nášho národného folklóru.

- 4 Napíš názvy troch ľudových piesní, ktoré sú v čítanke.
- 5 Vyhľadaj tri ľudové piesne v učebnici hudobnej výchovy.
- 6 Pozri si obrázok. Povedz, pri akých príležitostiach spievali ľudia ľudové piesne.

Jozef Pavlovič

On nič, on muzikant (úryvok)

Upaľuje lišiak k lesu, nohy ho už ledva nesú. V ruke sa mu hompáľa staré husľové puzdro. Kde sa vzal, tu sa vzal, do cesty sa mu postavil kôň.

„Ahoj, lišiak!“ pozdraví ho kôň.

„A-a-ahoj,“ zajachce zaskočená šelma.

„Čo dobrého nesieš?“

„Husle, husle, husličky.“

„Nikdy som nevidel husle zblízka,“ priznáva sa úprimne kôň, „nože mi na nich zahraj!“

„Sú rozladené,“ vyhovára sa lišiak.

„Aspoň mi ich ukáž, nech si na nich oči popasiem!“

„Žiaľ, nemôžem. Husľové puzdro sa otvára husľovým kľúčom a ja si neviem narýchlo spomenúť, do ktorého vrecka som ho strčil,“ klame lišiak, až sa práši.

A kôň mu uveril, lebo o hudbe nevie nič, iba to, že z konských chvostov sa vyrábajú sláky.

Staré prehnité puzdro sa však na tú smolu samo od seba otvorilo.

Vyletela z neho vystrašená hus.

„Pekný si ty muzikant!“ vzbĺkol hnevom kôň. Lišiak si však vymýšľal ďalej:

„Ja vlastne ani nie som muzikant, ale kúzelník, čo robí čarodejné kúsky.

Otvorím prázdne puzdro a vyletujú z neho húsky.“

„Ba zlodej si, teraz už viem, kto nám husi odnáša!“

„Ja veru nie. A túto som zobral iba preto, lebo mi jej bolo ľúto.“

„Ako to?“ nechápe kôň.

„Tak. Kráčam si ja, kráčam, a tu stretnem hladnú hus. Doniesol som ju teda sem do zelenej trávy, nech sa, chúďa, nasýti.“

„Nielenže si zlodej, ešte si aj klamár. Aby si vedel, za to si zaslúžiš väzenie!“ povedal kôň a podal na lišiaka žalobu.

Na súde sa lišiak bránil zubami-nechtami:

„No povedz, slávny súd, môžem ja za to, že mi niekto ukradol z puzdra drahé husle a vopchal mi tam hlúpu hus?“

„Nielenže si zlodej a luhár, ešte aj husi urážaš,“ vyhlásil slávny súd a naparil lišiakovi za trest to, čo si zaslúžil.

- 1 Čo všetko v rozprávke súviselo s hudbou? Porozmýšľaj a pomenuj to.
- 2 Povedz, čo vedel o hudbe kôň.
- 3 Spočítaj, koľkokrát lišiak v príbehu klamal. Porozprávaj o jeho klamstvách vlastnými slovami.

Ľudová pieseň

Tancuj, tancuj

Tancuj, tancuj,
vykrúcaj, vykrúcaj.
Len mi piecku
nezrucuj, nezrucuj.

Dobrá piecka
na zimu, na zimu.
Nemá každý
perinu, perinu.

- 1 Vyhládaj v texte piesne zdobneniny.

Ľudová pieseň

Bodaj by vás

Bodaj by vás, vy mládenci, čerti vzali,
keď ste vy mňa na ten tanec
nepozvali,
ja by bola tancovala,
aj na cimbal niečo dala,
aj vás všetkých pobozkala.

Čo sa mamka tejto noci natrápila,
aby sa vám len dajako
zavďačila,
spiekla múky za tri korce,
pre vás, chlapci, na koláče,
len aby som tancovala.

/ korec = stará miera múky, obilia

- 1 Ktorý hudobný nástroj sa spomína v piesni? Opíš hudobné skupiny, ktoré ho používajú.
- 2 Pokús sa vysvetliť, prečo bola dievčina nahnevaná na chlapcov.
- 3 Popros rodičov alebo starých rodičov, aby ti túto ľudovú pieseň zaspievali.

STOPY V SNEHU

Ludmila Podjavorinská

Sánkovačka

Čože sa to v snehu borí?
Čože sú to, aké stvory?
Azda chlapci? Veru nie,
tí dnes majú učenie.

Ani chlapci, ani vtáky,
musí to byť zázrak dáky:
chvostík – hlávka ušatá...
Jaj, veď sú to líšťatá!

Sotvaže tá cháska vstala,
mamka na ne zavolala:
„Von sa, deti, chu-chu-chu,
celý svet je v mäkkom bielom
kožuchu!“

Vyleteli ani strely.
„Jajaj, svet je celý biely,
samý sneh a samý ľad –
ideme sa sánkovať!“

„Sánkovať sa? Ozaj, milí,
ale ako – keď nám sane
nekúpili.“

„Aké sane – načo sane?
Na chvosty si posadajme!
Kto je smelec, kto je pán,
poletí sťa eroplán!“

/ dáky = nejaký

/ smelec = odvážny

/ cháska = skupina

/ eroplán = lietadlo

- 1 Povedz jednou vetou, o čom bola báseň.
- 2 Porozprávaj, podľa čoho sa v snehu dali rozpoznať líšťatá od iných tvorov. Pomôž si básňou.
- 3 Prečítaj časť básne, v ktorej sa líšťatá tešia zo snehu.
- 4 Pokús sa vysvetliť podčiarknutú vetu.
- 5 Vysvetli, prečo prvý sneh prináša dobrú náladu. Porozprávaj, ako sa ty tešíš z prvého snehu.

Ladislav Kuchta

Snežná tabuľa

V škole píšeme po celý rok bielou kriedou iba na čiernu tabuľu. Zato v zimnej hore je iba biela tabuľa – snežná. Nože sa prizri, koľko je na nej znakov, zápisov, odkazov, početných príkladov!

Tu, hľa, pod skalami, zapísala sa líška. Obďaleč zajac, vedľa diviak, povyššie kuna. Na lúčke nechala komusi odkaz veverička.

A zanechala ho tam aj vrana, sojka, sýkorka.

Pri ceste zapísala svoju návštevu srnka. Križom cez strmý žľab urobil v náhlivosti zmätené znaky jeleň. Akiste za ním bežal vlk.

Lesní obyvatelia tu zapisujú vo dne i v noci svoje príhody: čo je s nimi, odkiaľ prišli a kam odchádzajú. Čo zameškali v písaní za trištvrte roka, doháňajú v zime na snežnej tabuli.

/ prizri sa = pozorne si prezri, / obďaleč = nablízku

- 1 Vymenuj, čo všetko bolo na snežnej tabuli.
- 2 Vypíš z textu, ktoré zvieratá nechali na snežnej tabuli svoje stopy.

Ladislav Kuchta

Nenápadný zdravotník

Mrzne, sneží, ale brhlík nelení. Ustavične pracuje. Raz hore, raz dolu hlavou. Potom sprava, potom zľava, hop, hop-hop po kmeni stromu aj po hrubých konároch.

Na chvíľu sa pritají a pozorne načúva, či sa pod kôrou náhodou nehmýri črvotoč. A ak nie, zasa len vrtko hopká po strome. Celý ho poprezerá, skontroluje. A pritom si hlasito pospevuje: „Čvik, čvik, čvi-čvik.“ Zatrepoce krídlami a už je na ďalšom strome.

Po celý deň takto pátra a hubí črvotoč ako zdravotná hliadka.

Vďaka ti, brhlík, že tak starostlivo ochraňuješ zdravie stromov!

/ brhlík = drobný vtáčik loziaci po stromoch, / pritají sa = stíchne

- 1 Porozprávaj, ako dokáže brhlík nájsť pod kôrou črvotoče.
- 2 Vysvetli, ako brhlík ochraňuje zdravie našich stromov.
- 3 Nájdi v encyklopédii obrázok brhlíka. Nakresli ho.

Jozef Pavlovič

Ako si zima našetrila snehu

„Ej, ale ja ten svet prekvapím!“ povedala si pani Zima s figlom v očku a celý december, január, február neutrúsila ani vločku.

„Kúska radosti sme si ešte tejto zimy neužili,“ sťažujú sa deti začiatkom februára.

„Načo sme si chystali sánky a lyže? Načo si robíme plány? Ako si postavíme snehuliaka, keď snehu niet a niet?“

Deti však pani Zime krivdili. Ona tiež má svoj plán, a preto si sneh šetrí. Nechce tentoraz rozdávať radosti po troškách, chce svetu poskytnúť radosť jednu jedinú, no veľkú ako obloha.

A tak sa pani Zima rozsnežila až posledného februára. Najprv sa sypali malé vločky, potom veľké, potom obrovské. Napokon padali malí snehuliaci.

„Čo si postavíme zo snehu, keď snehuliakov už máme ako maku?“ radia sa deti.

Rozhodli sa, že si zo snehu postavia veterný mlyn.

„Kde však naň zoberieme vrtuľu?“ starajú sa.

Dlho si však hlavy lámať nemuseli. Z neba spadla obrovitá vločka a prilepila sa na mlyn miesto vrtule. Krásna vločková vrtuľa sa začala vo fujavici krútiť a deti začali do mlyna nosiť sypký sneh. Mlyn ho mlel na samé biele veci: na bielu múku, na biely cukor, na bielu soľ.

A keď už toho cukru, soli, múky boli plné polia a lúky, začal mlyn zo snehu mlieť biely mak. Anjelsky bielym makom posýpame rezance, aby neboli také čertovsky čierne.

/ figeľ = žart

/ rozsnežila sa = začala husto snežiť

- 1 Prečítaj plány detí na zimu.
- 2 Nájdi a prečítaj plán pani Zimy.
- 3 Vyhľadaj v texte a prečítaj, kedy sa pani Zima rozsnežila.
- 4 Vypíš z textu, čo všetko padalo, keď sa pani Zima rozsnežila.
- 5 Doplň rozprávanie o bielych veciach. Vymysli a napíš, čo všetko by ešte mohlo byť biele.

Daniel Hevier

Pätnäšť múdrych doktorov

To je hrozná!

Uprostred tej najkrajšej zimy ochorel snehuliak Smiechuliak. Určite sa musel napiť horúceho čaju alebo zjesť niečo teplé, a to je pre snehuliakov tá najväčšia pohroma.

Hneď sa zišli lekári v bielych plášťoch, vytiahli teplomery (vlastne zimomery), aby odmerali snehuliakovi Smiechuliakovi teplotu (vlastne zimotu). Keď mu ju konečne zmerali, zmeraveli od hrôzy a zvolali:

„Jojojjojjoj! Veď ty si, milý Smiechuliak, načisto chorý!“

Keď to povedali, nuž to musela byť pravda, lebo to boli samí múdri páni. Každý mal okuliare, prísny pohľad a pred menom doktorský titul.

Bol tam

Dr. Ačica,

Dr. Ahota,

Dr. Apák,

Dr. Avec,

Dr. Evák,

Dr. Ievko,

Dr. Iečny,

Dr. Koták,

Dr. Obučký,

Dr. Otár,

Dr. Ozd,

Dr. Účik,

Dr. Vič,

Dr. Žgroš,

a Dr. Žiak.

A snehuliaka Smiechuliaka drvila zimnica (vlastne teplica) a na tele mu naskakovali zimomriavky (vlastne teplomriavky).

A tak pätnášti múdri doktori predpísali Smiechuliakovi špeciálne lieky:

nanuky,

nanukovú tortu,

mrazené jahody,

zmrzlinu,

ľadové cukríky.

A prikázali mu, aby nosil tepláky (vlastne zimáky) a pil odvar z liečivého zimozelu (vlastne teplozelu).

A naložili ho do mraziarenskeho kamióna a poslali ho na liečenie do Turčianskych Teplíc (vlastne Zimníc), kde mu dávali studené sprchy.

O týždeň sa snehuliak Smiechuliak vrátil zdravý ako rybička a studený ako cencúľ a psí ňufák dohromady. Usmieval sa na celý svet a pochvaľoval si:

„Bf! Bf! Bravó! To je zimička! To je práma zima!“

- 1 Pokús sa vysvetliť, od čoho asi ochorel snehuliak Smiechuliak.
- 2 Vymenuj špeciálne lieky na uzdravenie snehuliaka.
- 3 Opíš liečenie snehuliaka.
- 4 Napíš krátky slovensko-snehuliacky slovník, do ktorého napíšeš, ako sa po snehuliacky povedia bežné slová o teple.
- 5 Vymysli ďalšie snehuliacke slová a napíš ich.

Hana Zelinová

Mňau, mňau, mňau...

Na náš dom a na náš dvor napadal sneh. Pes Dunčo zaliezol pred ním do búdy a kohút s kačkou do drevárne. Mačka Micka sa na nich dívala z kuchynského obloka.

„Strachopudi! Boja sa snehu,“ pomyslela si. „Ja im ukážem, že sa snehu nebojím! Pobežím po ňom hore-dole a ešte ďalej, nech vidia – pes Dunčo, kohút aj kačka –, aká som smelá!“

Tak aj urobila. Vybehla z teplej kuchyne na dvor a fujasmatias! Pobežala po dvore raz, dva razy, a keď bol už sneh plný jej stôp, od radosti zamňaukala, akú to krásu vytvorila. A nielen to. Pomyslela si, že takú krásu urobí aj v záhrade a z nej po roličke až po les.

Tak aj urobila. Behala po záhrade od čerešne po hrušku, od ríbezľového krička po egrešový a po roličke až po les. V lese mačka Micka zablúdila a nemala sa koho opýtať, ako sa dostane domov, lebo pes Dunčo spal v búde a kohút s kačkou v drevárni. Okrem toho začalo snežiť a stmievať sa. Neborká mačka Micka od strachu, čo sa s ňou stane, a z túžby po teplej kuchyni začala nahlas mňaukať: „Mňau, mňau, mňau...“

Prvé mňau znamenalo: „Pomoc!“

Druhé mňau znamenalo: „Kamaráti, hľadajte ma!“

A tretie mňau znamenalo: „Psík Dunčo, kohútik, kačička, už si nikdy nebudem namýšľať, že som najšikovnejšia spomedzi vás!“

Prvé mňau začul Dunčo. Druhé počul aj kohút a tretie už počuli všetci traja.

„Musíme mačke Micke pomôcť, ale ako, keď ja po snehu neviem chodiť?“ povedal kohút.

„Ani ja, ani ja!“ povedala kačka.

„Pôjdem ja,“ povedal Dunčo. „Ja viem behať po snehu a viem aj to, kde je mačka Micka. V lese!“

Tak aj urobil. Prebehol cez záhradu i roličku a vbehol do lesa.
„Micka, kde si? Prišiel som po teba, lebo je nám na dvore bez teba smutno.“
„Tu som!“ potešila sa Micka a pustila sa za Dunčom späť ku kamarátom.
Odvtedy sa Micka snehu bojí, a keď nemusí, z kuchynského obloka nezlezie.

/ fujasmatias (umelecky) = utekala, zmizla

/ rolička = malé pole

- 1 Nájdi v texte a prečítaj, ako mačička Micka robila stopy v snehu.
- 2 Vysvetli, prečo začala Micka nahlas mňaukať.
- 3 Opíš, akých kamarátov mala Micka.
- 4 Povedz, prečo Micke išiel na pomoc práve Dunčo.
- 5 Porozmýšľaj, aké ponaučenie plyní z príbehu.

Elena Čepčeková

Žart

Jedna mačka, dve mačky
najedli sa omáčky
a zaspali blažene
na povale na sene.

Keď to myši zbadali,
hneď si všetko zráтали.
Spravili žart prostý,
zviazali im chvosty.

/ prostý = jednoduchý

- 1 Povedz, prečo sú mačky a myši nepriatelia.
- 2 Porozmýšľaj, či je pravda, že mačky po jedle spia.
- 3 Vyhľadaj a povedz, čo je v básni vymyslené.
- 4 Povedz inak podčiarknuté slová.

Gabriela Futová

Psia búdka – môj hrad

Úplne som stuhol. Lila na mňa chvíľu bez pohnutia civela a potom sa priblížila. Tušil som, čo mi pomôže. Vyplul som psiu guľku z papuľky a zlostne som zaprskal. Lile to akoby neprekážalo. Strčila hlavu do domčeka, ale to ma už napálilo. Vytasil som svoj pazúrik a švác! S prskaním som ju poškrabal na ňufáku. Lila zakňučala a prekvapene cúvla.

Na jej zakňučanie sa k búdke dovalila aj Džina. Zvedavo prestrčila hlavu povedľa Lily, ale ani jej som to nedaroval. Prsk! A švác! Zúrivo som si bránil kožuch. Napodiv, zabralo to. Obe sučky cúvli, ale Lila sa zlostne rozštekala. Do domčeka sa však vkročiť neodvážila.

V tej chvíli som pochopil. Domček, aj keď psí, mi poskytoval perfektnú ochranu. Žiadny pes na mňa nemohol zaútočiť z boku, ani zozadu, ani zhora. Mohli sa ku mne dostať jedine cez vchod a ten som bedlivo strážil s vytaseným pazúrikom. Bol som pripravený ochrániť svoj kožúšok za každú cenu. To, že obe sučky z búdky vycúvali, mi dodalo sebavedomie. Pre istotu som zaprskal znovu.

Na psí štekot dobehla kamarátka. Zohla sa k Lile a hladkaním ju uchlácholila. Potom nakukla do domčeka.

„Teda...“ začudovala sa. „Ty si poriadne drzý!“ krútila hlavou. „Bojíš sa psov, ideš pri nich vyskočiť z kože a nastáhuješ sa rovno do ich pelechu,“ zasmiala sa. „Nuž, keď sa ti to tak páči, zostaň si tam! Už ťa nebudem zachraňovať, keď stále niečo vymýšľaš. Myslím, že si poradíš aj bezo mňa.“ Kamoška sa zdvihla a odkračala preč.

Ani som nemukol. Zazeral som na psy, ktoré stále nechápali, že im bránim vojsť do ich domu. Lila potichu kňučala, potom sa konečne vzdala a odpochodovala preč. Džina ju nasledovala a ja som si uvedomil, že aj keď som malý kocúr, psov, aspoň týchto, sa už nebojím.

Chvíľu som ešte čušal v kúte, ale keď sa nič nedialo, vyskočil som na labky a začal si svoj nový pelech prezerat' zvnútra.

/ civela = zízala

- 1 Povedz, ktoré zvieratá vystupovali v texte. Vyhľadaj ich mená.
- 2 Prečo sa kocúr ukryl v psej búdke? Porozmýšľaj a povedz.
- 3 Nájdi v texte a prečítaj, ako sa kocúr bránil v búde.
- 4 Vysvetli, prečo kocúr musel brániť svoje nové obydlie.
- 5 Povedz, kto bola kocúrova kamarátka.
- 6 Prečítaj si ďalšie príbehy v knihe Gabriely Futovej *Psia škola kocúra Červenochvosta*. Vysvetli, prečo autorka dala knihe práve tento názov.

Kliment Ondrejka

Bim-bom (detská hra)

Deti si vyvolia mačku, kačku, psíka, kohúta a kocúra. Kačka, psík, kohút a kocúr si vezmú vedierka, „rebrík“ a „hasičskú striekačku“. Ak nič vhodné nie je poruke, „hasiči“ napodobujú hasenie bez pomôcok.

Mačka sa postaví k domu (môže to byť stolička, stôl, strom...), ostatné deti stoja v skupine a spievajú. Podľa textu piesne vybieha kačka, psík, kohút. Nakoniec sa privezie kocúr a ten s ostatnými „hasičmi“ hasí. V závere hry poskakuje mačka s hasičmi okolo zachráneného domu.

Bim-bom, dzelen bom!
Horí, horí mačkin dom.
Beží kačka, psík s vedrom,
bežia hasiť mačkin dom.

Bim-bom, dzelen bom!
Horí, horí mačkin dom.
Vezie kocúr striekačku,
zachráni dom aj mačku.

Bim-bom, dzelen bom!
Horí, horí mačkin dom.
Beží kohút s rebríkom,
beží hasiť mačkin dom.

Bim-bom, dzelen bom!
Stojí, stojí mačkin dom.
Mačička sa raduje,
s hasičmi si tancuje!
Bim-bom, dzelen bom!

- 1 Prečítajte si pozorne návod na hru.
- 2 Pripravte si pomôcky podľa návodu, rozdeľte si úlohy a hru sa zahrajte.

Ľubomír Feldek

Škorec výletník

- 1**
Opustil dom škorec v lete
a stále bol na výlete.
- „Žiješ nebezpečne!
Leto nie je večné!“
chcel varovať bocian škorca,
ale musel spraviť opak,
nerečniť a držať zobák,
pretože mu vbehla práve
žaba do gágorca.
- 2**
Kým tú žabu prehltol,
zelený list zožltol,
odletela lastovička
za more,
skryla orech veverička
v komore
a srnka až po ušká
obliekla sa do teplého kožúška.

- 3**
Starý škrečok ako malé decko
na poli si zrnom napchal vrecko.
Čo zvýšilo, to odniesli myšky –
myšky, ktoré vždy odnesú zvyšky.

4

Sneh pokrýl zem ako biela perinka,
zaspal pod ním každý strom i rastlinka.
Zajačik sa nudil,
sneh odhrňal, ďateľinku budil.

5

Polihoval sniežik, ticho ležal,
len pod šípkou zrazu vstal a – bežal.
Sojka z jedle zvolala:
„Olalá!
Ako vládzem, tak to držím
a nič v sebe neudržím.
Zavesím vám na nos taj –
to nebeží sneh,
to beží biely hranostaj!“

6

A za ten čas škorec
trpel hladom, chladom
a boril sa ľadom
ako ľadoborec.
A nariekal:
„Nemôžem nájsť vlastný
dom!
Keď ho nájdem,
budem sedieť už len v ňom!“

7

Skríkla líška:
„Aký Popolvár!
On sa v dome sedieť chystá,
teraz, keď už dozaista
o chvíľku je jar!“

- 1 Vymenuj všetky zvieratá, ktoré sa spomínajú v básni.
- 2 O čom sa zvieratá rozprávali so škorcom? Nájdi a prečítaj časti básne, v ktorých sa spolu rozprávali.
- 3 Porozprávaj, čo sa dialo v prírode na jeseň.
- 4 Opíš, čo sa dialo v prírode v zime.
- 5 Povedz, ako škorec v zime trpel.
- 6 Vyber a prečítaj časť básne, ktorá sa ti najviac páčila.

Z ROZPRÁVKY DO ROZPRÁVKY...

Slovenská ľudová rozprávka

Medovníková chalúpka

♥ Bola jedna matka a mala dve utešené deti: Janička a Marienku. Raz sa deti vypýtali na jahody. Mamka o tom dlho nechcela ani počuť, ale keď ju neprestávali unúvať, nuž ich pustila.

Dala im košíčky, do košíkov po okruštku chleba a prikázala im, aby sa v lese dlho nebavili a aby nikde nezablúdili.

♥ Milé deti si veselo poskakovali, a keď prišli do lesa, našli tam jahody veľké ako vrabčie hlavy, sladké ako med a červené ako krv.

A tak na seba vyvolávali a predbehúvali sa v zbieraní, že ani nevedeli, ako mali plné košíčky. Už sa im prichodilo aj domov poberať, ale čože, keď nablízku boli ešte krajšie jahody a bolo ich ešte viac. Kým sa tam motali, zatúlali sa v tých horách. Už sa zvečerievalo a deti raz nevedeli, akým smerom ísť. Hora bola hustá ako hrebeň a pomaly sa prikradla aj tma, že nevideli ani na krok.

♥ Sadli si pod buk a tam čupeli a triasli sa od strachu aj od zimy ako osiky.
„Ej, Marienka, my tu nemôžeme takto ostať. Počkaj, pôjdem sa pozrieť, kde by sme sa mohli uchýliť.“

Janičko sa vyškriabal na najbližší strom a tu vidí v jednej dolinke svetielko! Zaraz sa ta pobrali a prišli k jednému domčeku. Všade navôkol bolo ticho, nuž si aj deti len šuškali, či majú ísť dnu, alebo nie. Pekne sa pritisli k samej stene a ani sa nepohli. Ale Marienka bola hladná.

„Ach, Janičko môj, ja som už veľmi hladná, veru si aspoň z tejto steny odlomím!“ A sestrička si medzitým už aj odlomila a čuduj sa svete, bol to pravý medovník. Ponúkla aj bračeka a tak si po kúsku odlamovali, odlamovali, až vylámali do izby dieru.

„Aha, tu ste, ledačiny, čo mi stenu lámete! Už mi neujdete!“ skríkla na deti stará ježibaba a vtiahla ich dnu.

V izbe už bolo celkom inak. Stará deti pekne pohladkala, aby sa nebáli, a uložila ich do postieľok.

♥ Iba ráno, keď sa pýtali domov, nechcela baba o tom ani počuť. A stará veru dávala dobrý pozor, aby jej neuvrzli.

A v medovníkovej chalúpke bolo čoraz horšie. Marienka musela ježibabe pomáhať a Janička stará zavrela do chlievca. Vypustila ho iba kedy-tedy poihrať sa na slniečko.

„Ktohovie, čo tá stará s nami zamýšľa?“ spýtala sa raz sestrička bračeka, keď mu do chlievca prišla s obedom.

„Veď počkaj, raz sa šidlo vyklúje z vreca.“

A veru sa vyklúlo. Raz baba príde k chlievcu a medovým hláskom hovorí Janičkovi:

„Nože mi, Janičko, cez túto škáru ukáž malíček!“

Janko jej pohotovo strčil drievko. A že baba dobre nedovidela, nezbadala nič. Omaciava drievko, krúti hlavou, znova probuje, napokon vraví:

„No, ešte je z teba nič, ešte si chudý a tvrdý.“

♥ „Ja už viem, čo tá s nami chce,“ hovorí Janko Marienke, keď stará zase vytiahla päty z domu.

„Ale nič sa neboj, ja jej už prejdem cez rozum.“

A tak aj urobil. Keď ho ježibaba onedlho prišla vypustiť na slniečko, povedal jej, že je taký tučný, že sa už nevládze ani postaviť. Nuž prikázala ona Marienke priniesť drevené táčky, Janka na ne usadiť a tak ho vozila po slniečku.

♥ Po čase, keď sa ježibaba nazdala, že je Janko už dosť tučný, prikázala Marienke vykúriť pec, že Janka upečie a spraví si hostinu. Keď už bola pec celá žeravá a horúčava pri nej na nevydržanie, vzala železné táčky a hovorí Jankovi:

„Sadni si, Janičko, budeme sa po slniečku vozíkať.“

Ale Jankovi sa nevidelo, že táčky nie sú drevené ako predtým. Aj že je v dome vykúrená pec.

„Na železných mi bude tvrdo,“ vyhovára sa.

„Počkaj, podsteliem ti,“ a striga táčky vystlala slamou, aby si Janičko sadol na mäkké.

„Teraz je tam priveľa slamy a nie je uležaná, bude ma pichať,“ vynájde sa múdry chlapec. „Najprv mi ju utlačte, potom si sadnem.“

Ježibaba už bola aj nahnevaná, čo toľko vymýšľa, ale predsa si len sadla a utlačala ležovisko. Janíčko nelenil, pochytil táčky a zavolať Marienku:

„Tisni, sestrička!“

A tu, milé deti, podho so starou pred pec! Otvorili dvierka a ježibabu strčili dnu. Tam sa premenila na popol.

♥ Po toľkej robote a po toľkom strachu deti veru riadne vyhladli. Odlomili si zo steny a hostili sa medovníkmi. Ako si tak s chuťou ujedajú, iba keď sa ohlási čosi nad nimi:

„Pink,“ vraví, „pink! Vy jete, jete, a mne nič nedáte?“

Pozrú hore a tu nad stolom na hrade visí klietka a v tej klietke poskakuje utešená pinka, ktorú tam predtým nikdy nevideli. Janko jej hneď otvoril dvierka, ona zlietla dolu, pekne im zapinkala a omrvinky pozobkala.

Potom zasa zapinkala a brnk von dvermi! Deti za ňou a za jej hlasom.

„Pink, pink, penik, penik!“ Tak ich pekne previedla na jednu čistinku, z tej na druhú, napokon z lesa na lúky a z lúk na pole. Keď už boli neďaleko rodičovského domu, pinka si sadla na blízky krík a ďakovala deťom, že ju vyslobodili z ježibabinho zajatia. Pinka odletela a deti sa pobrali domov.

♥ To bolo radosti v chalúpke! Matka si uvítala dietky, dietky sa zvitáli s mamičkou. Objímaniu a bozkávaniu nebolo konca-kraja. Veď akoby aj nie, keď už pol roka minulo, čo o nich nechyrovali, a teraz odrazu prikvitli ako kvietky, zdravé, vykrmené a veselé. A Janíčko bol čoraz múdrejší a Marienka čoraz krajšia a mali sa čoraz radšej. Odvtedy si však dávali dobrý pozor, aby nikdy nezablúdili.

Rozprávka v podaní Pavla Dobšinského

/ chlievec = chlievik

/ ledačiny = naničhodníci

/ omaciava = chytá

/ probuje = skúša

/ táčky = fúrik

/ tisni = tlač

/ pol roka minulo = pol roka prešlo

/ nechyrovali = nepočuli

- 1 Ku každej časti rozprávky napíš krátky výstižný nadpis.
- 2 Porozprávaj rozprávku tak, že použiješ nadpisy jej častí.
- 3 Nakresli, ako si ty predstavuješ medovníkovú chalúpku.
- 4 Zahrajte časť rozprávky, kde chcela ježibaba Janíčka posadiť na železné táčky.
- 5 Pokús sa vysvetliť podčiarknuté slová a vety.
- 6 Prečítaj si v knihe rozprávok od Pavla Dobšinského aspoň dve iné rozprávky. Zisti, kto knihu ilustroval. Meno ilustrátora/ilustrátorky napíš do zošita.

František Hrubín

O nepodarených kozliatkach

Koza vraví: „Kozliatka,
nechodte mi za vrátka!
Prídem večer, nebite sa,
vlk, ten by vás počul z lesa!“

Ešte je len na priedomí,
už sa bijú, len tak hrmí:

„Sienko mnéé, sienko mnéé!“
„Tebe niéé, tebe niéé!“

Vtom na dvere hromy, buchy:
„Otvárajte, čo ste hluchí?!“

Capko šepká: „Ani muk!
Deti, to je starý vlk!“

A na dverách hromy, buchy:
„Počujete, či ste hluchí?
Otvárajte mamičke!“

„Kdežé,“ kričia maličké.
„Mamička tak neklope.“
„Ako?“

„Nohou nekope.
Pekne rožkom: klop, klop, klop.“

Vlk to skúša – buch a klop,
vlk to pletie – klop a buch.

„Darmo klopeš, darmo búchaš.
Najprv sa nám v okne ukáž,
či máš rožky, bielu bradu!“

„Mám len brucho plné hladu.“

„Mamička nám išla z domu
doniesť mliečka do vemienka.
Nedáme ti nášho sienka.
Tam si choď, ty luhár starý,
kde sa vlkom lepšie darí!“

Zavrčí vlk, chrbát zježí,
stiahne chvost a domov beží.

Ešte je len na priedomí,
už sa bijú, len tak hrmí:
„Sienko mnéé, sienko mnéé!“
„Tebe niéé, tebe niéé.“

Preložil Milan Rúfus

- 1 Prečítaj, ako koza poučala kozliatka.
- 2 Spomeň si, v ktorej inej rozprávke vlk klamal.
- 3 Povedz, čo bolo na vlkovi v tomto príbehu smiešne.
- 4 Rozdeľte si úlohy a prečítajte rozprávku ešte raz.

Ruská ľudová rozprávka

Kto sa koho naľakal

„V chalupe niet kvapky vody,“ povedala babička. „Pôjdem k potoku, vody donesiem.“ Vzala vedrá s váhami a šla.

Uvidela to vnučka a tiež sa jej zachcelo vody priniesť. Vzala vedrá o niečo menšie i s váhami a išla.

Uvidel to kohút a tiež sa mu zachcelo vody si doniesť. Vzal vedrá ešte menšie, zavesil na váhy a bežal za babičkou a vnučkou.

Kuk! Pozrela z diery myška, zachcelo sa jej vody si doniesť. Vzala menšie vedierka sťa náprstok, zavesila na váhy a bežala tiež.

Nabrali si všetci vody a idú domov. Popredku ide babička, za ňou vnučka, potom kohút a na konci myška s drobnými vedierkami.

Hneď pri ceste rástla jablň a pod ňou ležal sivý zajac. Behal v noci po poli, ustal a teraz odpočíval. Vietor hojdal konáre jablone s veľkými šťavnatými jablkami. Vtom sa jedno jablčko odtrhlo – a bác! Spadlo zajacovi rovno na čelo.

Vychytil sa zajac zo sna a skočil babke priamo pod nohy. Zľakla sa babička, spadla, vodu vyliala a potom vyskočila, utiekla a skryla sa.

Ale zajac sa tiež zľakol, pustil sa bežať a skočil na vnučku. Vnučka spadla, vodu vyliala, potom vyskočila, utiekla a skryla sa.

Vylakal sa zajac ešte viac a ako slepý skočil na kohúta. Kohút vykrikoval, odhodil vedrá, utiekol a ukryl sa.

Uvidela myška zajaca, hodila maličké vedierka a utiekla do diery.

Babička sedí a húta:

„Ale som sa šikovne zachránila pred medveďom!“

A vnučka húta:

„Dobre, že sa mi podarilo utiecť pred vlkom!“

Kohút sedí a rozmýšľa:

„Aké šťastie, že sa mi podarilo zachrániť sa pred strašnou líškou!“

A myška si sedí v diere a húta:

„Ale som šikovne ušla hroznému zvieraťu – mačke!“

Zajačík však, čo má sily, beží, neobzrie sa, dobehne do lesa a tam – šuch! pod hrbu lístia. Neboráčik ledva dych lapá a dlho-dlho sa nemôže spamätať.

Potom si odpočinul a húta:

„No, ale som podstúpil strachu. Lovili ma, naháňali, len-len, že ma nedostali, ale ja som predsa ušiel a zachránil si kožtičku.“

Preložil Rudo Brtáň

- 1 Povedz, kto všetko niesol v rozprávke vedrá s vodou.
Vieš vymenovať, v akom išli poradí?
- 2 Vysvetli, čo spôsobil zajac.
- 3 Dopovedz, ako by asi pokračovala rozprávka, keby zajacovi nespadlo jablčko na čelo.

Eskimácka ľudová rozprávka

Líštička a hlaváč

Vykračovala si raz malá líštička po morskom brehu, keď vtom z vody vykukla ryba, ktorej rybári vravia hlaváč.

Hlaváč si líštičku chvíľu zvedavo obzeral a potom sa na ňu uprene zadíval. Keď ho líštička zazrela, zaspievala mu takúto pesničku:

Ej, či si ty okatý,
ako súdok pupkatý!

Hlaváč sa nedal:

„A ty si smiešna, chlpatá a v mori by si sa hneď utopila!“ povedal jej. Keď to líštička počula, rozplakala sa a zutekala domov.

Mamička sa jej spytuje:

„Ktože ti ublížil, dieťa moje? Prečo plačeš?“

„Akože by som neplakala?“ odpovedala líštička. „Stretla som hlaváča.“

„No a čože je na tom?“

„Posmieval sa mi. Povedal mi, že som smiešna a chlpatá.“

Mamička sa jej spytuje:

„A ty čo? Ty si mu predtým nepovedala nič?“

„Povedala,“ priznala sa líštička. „Povedala som mu len toľko, že je okatý, ako súdok pupkatý.“

„Tak je to teda,“ vraví líštičke mamička. „Ty si sa mu začala posmievať prvá. Teraz ti už veru plač nepomôže.“

Preložil Marián Heveši

- 1 V ktorej časti rozprávky sa píše, ako sa k líštičke správal hlaváč?
Nájdí ju a prečítaj.
- 2 Prečo sa líštička nepriznala mamičke, ako sa posmievala hlaváčovi?
- 3 Porozmýšľaj a povedz, prečo líštička nekonala správne.

Slovenská ľudová rozprávka

Janko Hraško

● Bol raz jeden gazda aj s gazdinou a tí nemali detí. Raz sa vybral muž pole orať a žena doma varila obed. Tu jej prišlo preberať hrach, lebo chcela navariť hrachovej polievky. Ako tak preberá ten hrach, len si vzdychne: „Ach, keby som aspoň takého syna mala ako tento hrášok.“

Žena postavila polievku, nastrúhala zemiaky na halušky, behala po kuchyni a bedákala:

„Ach, božemôj, ktože mužovi na pole obed zanesie?“

„Ja, mamó!“ skríklo voľačo spoza pece.

Hlas ako zvon, ale nikde nikoho. Gazdiná sa obzerá a mrmle si:

„Ale ktože si, kdeže si?“

„A či ma nevidíte?“ odpovedalo to.

„Ja som to, mamó, ja, váš syn Janko!“

kričalo chlápätko a mávalo rúčkami.

Bol to taký malý chlapček ani hráštek, s očami ako lopáriky, len sa mu tak ligotali.

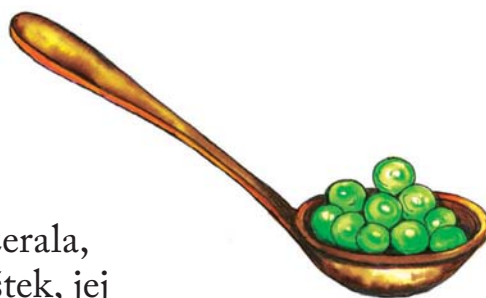
Mať sa dobre prizrela, a keď sa do vôle naprizerala, videla, že ten krikľúň je chlapček veľký ako hráštek, jej naozajstný synček – Janko Hraško.

„No, mamó,“ kričí, „len mi dajte najesť, potom zanesiem aj otcovi.“

Naradovaná mať mu doniesla plnú misku halušiek a on sa od nej nepohol, kým sa dno misky neligotalo ako zrkadlo.

Potom mu matka uviazala do plachtičky misu halušiek pre otca, zavesila ju na chrbát, pod pazuchu strčila lyžicu a vidličku. Hrnec s polievkou si vzal Janko do ruky a šiel do poľa.

● Vykračoval si hvízdajúcky, až prišiel k jednému potoku. Tu sa začal škrabať za uchom, lebo nevedel, ako prejsť cez vodu. Napokon si sadol do lyžičky ako do člnka, zavesloval vidličkou a šťastlivo sa preplavil na druhý breh.

Potom vzal nohy na pleca a hybaj krížom cez pole, len sa tak za ním prášilo. Iba keď sa mu pri tom behu batoh prevážil na jednu stranu, potkol sa o hrudu a bác! Spadol do brázdy. Hrnec sa mu rozbil a on sa začal topiť v polievke. Ale to by nebol Janko Hraško, keby si nevedel rady. Vytiahol vidličku, oprel sa o ňu ako o žrd' a počkal, kým polievka neodtiekla. Ale najhoršie ešte len prišlo, lebo sa z tej brázdy nemohol nijakovsky vymotať. Čo neurobil?

Z halušiek si vystavil most a tak sa voľákosi po biede, po psote vydriapal navrch a pokračoval v ceste.

• Otca uvidel už zďaleka a kričal:

„Ňaňo, Ňaňo, Ňaňko môj, nesiem vám jesť!“

„Čo to, kto to kričí?“ čuduje sa gazda. Len keď zbadal misu a nikoho, čo by ju niesol, zvolal:

„Kdeže si, ktože si?“

„A či ma nevidíte? Veď som to ja, váš synček, váš Janíček.“

Otec sa veľmi začudoval tým rečiam, lebo doma žiadneho syna nenechal. Ale ako bolo, tak bolo, keď sa mu Janíček spod misky ukázal, nuž ho len vybozkával a vystískal.

Keď sa do vôle natešili, dal Janko otcovi halušky. Otec sa ho predsa len opýtal:

„A či si mi žiadnej polievky nedoniesol?“

„A veru nie, Ňaňko, lebo prišiel pes, rozbil mamke hrniec, nuž vám nič neposlala.“

Ale otec spozoroval klamstvo, lebo synček bol celý mastnou polievkou pooblievaný, a nahneval sa. Janko nečakal dlho, zobral nohy na plec, utekal k volom a jednému skočil do ucha.

Po chvíli začal otec orať, keď sa odrazu Hraško rozkrične volovi v uchu:

„Hejsa, no, hejsa!“

Len vtedy ho otec zbadal, nuž prišiel k nemu a poriadne ho vyšticoval, že mu voly vyplašil. Potom už Janko otcovi voly dobre poháňal, nuž si ho len pochvaľoval.

• Vtom išiel tadiaľ jeden pán na koni, ktorý sa veľmi začudoval, keď počul hlas, ale pohoniča nikde. I prosil sedliaka, aby mu prezradil, čo to, kde to kričí. Gazda pánovi všetko vyrozprával a ukázal mu syna vo volovom uchu. Pán sa veľmi čudoval a zaumienil si, že chlapca musí dostať. Začal sa teda so sedliakom jednať, aby mu chlapca prepustil. Ale tento ho ani za všetky poklady sveta prepustiť nechcel. Vravel pánovi:

„Veď je to celé moje potešenie na tomto svete!“

A krútil hlavou, že nepredá a nepredá. Keď mu však Janko pošepol do ucha: „Len ma, Ňaňo, predajte, veď ja mu ujdem,“ navela-navela ho za sto dukátov predal.

● Pán zavrel Hraška do mešca medzi samé dukáty, mešec strčil do vreca, vrece prehodil koňovi cez chrbát, vyskočil do sedla a odcválal. Ani netušil, že ho za chamtivosť čaká trest. Hraško o krátky čas vybral z halienky nožík a na mešci i na vreci prevrátil dierku. Najprv z mešca pospúšťal všetky dukáty a nakoniec sa aj on spustil na zem.

Ľahko sa mu nazad triafalo, keď mu dukáty ukazovali cestu. Ledva ich stačil zbierať a domov odnieť.

Rodičia zatiaľ celí nešťastní sedeli doma, čo sa báli, či sa ich milovaný synáčik ešte vráti. Keď už načisto strácali nádej, zrazu začuli krik:

„Ňaňo, Ňaňko, či som vám dobre nepovedal, aby ste ma predali? Teraz máte aj peniaze, aj syna!“

Gazda s gazdinou sa radovali a radovali a od samej radosti objímali navráteného a oplakaného syna.

Potom si už všetci traja nažívali v šťastí a radosti, varili halušky a dlho-dlho žili – hádam až do týchto čias, ak nepomreli. A kto tomu neverí, nech tam beží!

Rozprávka v podaní Pavla Dobšinského

- / brázda = jarček vyoraný pluhom
- / nijakovsky = nijako
- / voľákosi = nejako
- / po psote = po biede
- / vyšticoval = vyťahal za vlasy
- / prepustiť = predať
- / navela-navela = horko-ťažko
- / mešec = vrečko, ktoré sa zatvára stiahnutím šnúrky
- / dukát = zlatá minca

- 1 Povedz, prečo dala mama svojmu synčekovi meno Janko Hraško.
- 2 Vymysli pre Janka Hraška iné meno. V mene použi zdrobneniny.
- 3 Vysvetli podčiarknuté slová a vety.
- 4 Ako Janko Hraško prešiel cez potok?
- 5 Ako si Janko Hraško pomohol, keď sa začal topiť v rozliatej polievke?
- 6 Povedz, ako sa Janko Hraško vyslobodil z brázdy.
- 7 Ako Janko Hraško prekabátil pána a našiel cestu domov?
- 8 Porozprávaj rozprávku tak, že ju skrátiš a povieš len jej najdôležitejšie časti.

KEĎ SLNCE ZASVIETI...

Ľudová riekanka

Keď slnce zasvieti

*Keď slnce zasvieti,
zima preč odleši.
Už leši, už leši,
radujú sa deši,
slnko pekne hreje,
na deši sa smeje.*

Ľudová pieseň

Kukulienka

„Kukulienka, kde si bola,
keď tá tuhá zima bola?“
„Hajaja, kukuku,
sedela som na buku.“

Sedela som na tom dube,
kde Janičko drevo rúbe.
Hajaja, kukuku,
sedela som na buku.“

- 1 Porozmýšľaj a povedz, čo majú spoločné ľudová riekanka Keď slnce zasvieti a ľudová pieseň Kukulienka.
- 2 Povedz, akú náladu v tebe vyvolávajú obidva texty.
- 3 Povedz slovo kukulienka tak, aby to nebola zdobnenina.
- 4 Zaspievaj ľudovú pieseň Kukulienka.

Ľudmila Podjavorinská

Čin-Čin (úryvok)

Vstalo slnko...

Vstalo slnko spoza hory,
po nebičku kráča,
ide budiť včielku, lienku,
na konárku vtáča.

A sa smeje, svetlo leje,
žiar a radosť všade,
žeby zrelo žitko v poli,
čerešienky v sade.

Ráno

Raz za rána, sotva vstala,
mamka Čima zobúdzała:
„Vstávaj, synku, hore sa!
tata ide do lesa.

Ta s ním pôjdeš do horičky
(dám ti žitka do kapsičky),
naučíš sa, čo on zná
a čo vrabčiak vedieť má:

poznať hmyz a chrobač všetku,
zručne mušku lapiť v letku,
ba i chrústa tu i tu,
keď si hoví v úkrytu.

Na bučine, na imelu
sedí chrústov ako čmeľu,
na slniečku v povole
napapáš sa do vôle!“

„Nech si robí, čo chce, kde chce,
spal by ešte – mne sa nechce!
Však čo nájde po lese,
nech mi domov donesie!“

„Ach, ty spachtoš!“ mama vraví,
„mládenec, ľa, silný, zdravý –
to by bola pekná časť
na piecku ti nosiť jesť!“

Od svitu už všetci vtáci
na love sú abo v práci,
sused Čvirik v poskoku,
ľaľa, ľaľa!
s krásnou Čin-Čin
kúpe sa už v potoku!“

„Čvirik s Činkou? – bude hádka!
to je moja kamarátka!
Počkaj, Čvirik, ja ti dám,
za uši ťa vytrhám!“

Skočil z pece nezaveľa,
letí k vode ani strela,
len do bitky, boja – ach!
ľudia moji, to je strach!

/ na konárku = na konáriku
/ žiar = žiara
/ ta = tam
/ zná = vie

/ lapiť = chytiť
/ hovie si = odpočíva
/ v povole (básnický) = v pohode, v pohodlí
/ nezaveľa = o chvíľu

- 1 Vysvetli, prečo máš pri čítaní básne **Vstalo slnko...** pocit pokoja a radosti.
- 2 Vyhľadaj v básni **Vstalo slnko...** zdobneniny.
- 3 Porozprávaj, čo sa ráno dialo vo vrabčej rodine.
- 4 Vypožičaj si v knižnici knihu Ľudmily Podjavorinskej **Čin-Čin** a prečítaj si ďalšie príhody vrabčičiaka Čima.

Kniha je dielo, ktoré napísal/-a spisovateľ/spisovateľka.
Knižnica je miesto, kde sa sústreďujú a požičiavajú knihy.

- 5 Napíš názvy troch kníh, ktoré máte v školskej knižnici.
- 6 Porozprávaj, ako sa v knižnici požičiavajú knihy.
- 7 Povedz, aké knihy si ty vyberáš v knižnici na čítanie.

Marta Šurinová

Marec

To nie je len koniec zimy, ale aj dlho očakávaný začiatok jari. Víchrice ešte poriadne zalomcujú konármi, ale poludňajšie slnko už roztápa tenkú škrupinku ľadu. V listnatých lesoch zakvitli liesky, na zemi sa spolu so snežienkami modrejú kvietky pečeňovníka. Navečer a pred dažďom sa zatvoria, sklonia hlávky, aby im nenavlhli tyčinky a piestiky.

Tesne nad zemou, ukryté pod listami, korenisto rozváňajú zelenkavohnedé kvety kopytníka. Ako zlaté peniaze sa lesknú žlté lupienky blyskáča jarného. Pri potoku rozkvitá jedovaté oranžovožlté záružlie močiarne. Nerozvité púčiky pripomínajú zlaté loptičky pre žabie princezné.

Najotužilejší žabiaci – skokany hnedé – sa už nemôžu dočkať svojich neviest. Plávajú, aj keď sú ešte na hladine kúsok ľadu. Keď zasvieti slnko, vyletia prvé motýle – babôčky. Tak ako včely, aj ich zlákala sladká kvetinová šťava. Spod kameňov vyliezajú ospalé muchy a už na ne čakajú trasochvosty, ktoré prileteli z ďalekej Afriky.

- 1 Prečítaj vety, ktorými autorka opisuje prichádzajúcu jar.
- 2 Napíš si do zošita meno autora a nadpis textu.
- 3 Prečítaj si poslednú časť textu a napíš názvy tých živočíchov, ktoré lietajú.
- 4 K obrázkom prirad' názvy jarných kvetov. Môžeš si pomôcť textom a encyklopédiou.

Ľudová riekanka

Veľká noc

Veľká noc, Veľká noc,
kedyže už bude,
ktorýže ma šuhaj
pooblievať príde?

Oblievaj, oblievaj,
vlasy aj hlavičku,
ale mi zašanj
tú novú sukničku.

- 1 Vysvetli, pri akej príležitosti sa recituje táto riekanka.
- 2 Porozprávaj, aké veľkonočné tradície udržiavate vo vašej rodine.

Judita Rafajová

Veľkonočný ježko z obilia

Je zvykom, že na Veľkú noc vyzdobujeme svoje príbytky zelenými halúzkami alebo prvými kvitnúcimi kvietkami. Takto oslavujeme príchod jari. Veľkonočnú výzdobu môže oživiť ježko z obilia.

Aby boli výhonky na ježkovi pekné zelené práve na Veľkonočný pondelok, je nevyhnutné pripraviť si ho asi desať dní vopred a potom až do Veľkej noci sa oň pravidelne starať.

Budeš potrebovať: starú pančuchu, vatu, za hrst' obilných zŕn (pšenica alebo jačmeň), tri čierne gombíky, ihlu, niť, plytkú misku pod kvetináč.

Postup práce:

1. Do pančuchy natlač vatu.
2. Na vrchnej strane si pretlač medzi pančuchu a vatu zovretú dľaň s obilím. Dľaň roztvor a obilie rovnomerne rozlož na vatu.
3. Pančuchu na spodnej časti pripravovaného ježka stiahni pevnou niťou.
4. Namiesto očí a ňufáčika priši ježkovi čierne gombíky.
5. Hotového ježka polož na misku, umiestni do tieňa a polej vodou tak, aby vata dobre nasiakla.
6. Raz za deň pravidelne polievaj. Keď sa cez pančuchu vystrčia klíčky, ježka prelož na slnečné miesto. Do jeho zelených pichliačov môžeš vložiť kraslice.

- 1 Porozprávaj, čím sa vyzdobujú príbytky na Veľkú noc.
- 2 Vypíš z textu, čo všetko si musíš pripraviť na výrobu veľkonočného ježka.
- 3 Porozprávaj, ako sa o ježka musíš starať, aby ti na Veľkú noc urobil radosť.

Hana Zelinová

Rozprávka o maľovanom vajíčku

Bola raz jedna sliepočka a tá zniesla vajce.

Kde?

Pod plotom.

A potom? Čo sa stalo s vajíčkom pod plotom?

Našlo ho dievčatko s vrkočom.

A potom? Čo povedalo dievčatko s vrkočom?

Dievčatko s vrkočom povedalo: „Však je to pekné vajíčko?“

„Pekné je, pekné, ale bolo by ešte krajšie, keby bolo zelené ako ja,“ povedala trávička.

„Pekné je, pekné, ale bolo by ešte krajšie, keby bolo žlté ako ja,“ povedala púpava.

„Pekné je, pekné, ale bolo by ešte krajšie, keby bolo červené ako ja,“ povedala mašlička.

A potom? Čo urobilo dievčatko s vajíčkom, čo našlo pod plotom?

Dievčatko s vrkočom poprosilo trávičku, či by mu nedala zelenú farbičku.

A dala mu ju?

Dala. Tri kvapky a jednu pridala.

A potom? Čo urobilo dievčatko s vrkočom?

Dievčatko s vrkočom poprosilo púpavu, či by mu nedala farbičku do daru.

A dala mu ju?

Dala. Päť kvapiek a jednu pridala.

A potom? Čo urobilo dievčatko s vrkočom?

Dievčatko s vrkočom poprosilo mašličku, či by mu nedala červenú trošičku.

A dala mu ju?

Dala. Sedem kvapiek a jednu pridala.

No a potom? Čo bolo za plotom?

Dievčatko namaľovalo na vajíčko červenú mašličku, žltú púpavu a zelenú trávičku. To vám bola krása! Krajšie vajíčko nevidelo ani slniečko. Zobudilo preto vrbu pri potoku, stromy v sade, včielky v úli, kvietky na lúke a chlapca-sedmospáča.

A potom?

Na vrbe narástli bahniatka, na stromoch sa rozvili pupene, z úľa vyleteli včielky, na lúke rozkvitli kvietky a chlapec-sedmospáč vyskočil z postele a veselo zvolal:

„Zuzka, daj mi to maľované vajíčko!“

A ona mu ho dala?

Dala a jedno mu ešte pridala. Vieš prečo?

Neviem. Ja som ešte malá.

Lebo slniečko pekne svietilo, stromy kvitli, včielky bzučali, kvety voňali a ľudia sa radovali, že je jar.

A potom za plotom bol zvonček a rozprávke o maľovanom vajíčku je konček.

- 1 K akému sviatku napísala autorka túto rozprávku?
- 2 Porozprávaj, ako Zuzka získala farby na vajíčko.
- 3 Prečítaj, čo všetko zobudilo natešené slniečko.
- 4 Povedz, čo je zaujímavé na tejto rozprávke. Čím sa odlišuje od rozprávok, ktoré sme čítali doteraz?
- 5 Vyrobte si špajdlivé bábk. Na kartóny nakreslite obrázky (dievčatko s vrkočom, travičku, púpavu, mašličku, biele a farebné vajíčko). Na zadnú stranu pripevnite špajdle. Rozdelte si úlohy podľa rozprávky a zahrajte si divadlo.

Bábkové divadlo je miesto, kde sa hrajú bábkové hry.
Bábka je figúrka v bábkovom divadle, ktorou pohybuje bábkoherec.

- 6 Opíš, ako si sa cítil/-a, keď si bol/-a divákom bábkového divadla.
- 7 Navrhni inú rozprávku, ktorú si so spolužiakmi môžete zahrať pomocou bábok.
- 8 Porozprávaj o svojich pocitoch pri hraní rozprávky.

Ľudová hra

Na smolu

Kde je štíhly kmeň stromu, tam je dobre hrať sa na smolu. Kto bude kupec? Kto bude smoliar? Najlepšie je vybrať ich vyčítankou, ale kde sa bavia spolu veľké deti s malými, na tie úlohy sa musia vybrať najmocnejšie.

Drží sa smoliar štíhleho kmeňa a za ním je rad detí – smola. Vieme, že smola sa lepí, preto sa deti držia: Milka objala Evku pevne okolo pása a dobre zopla ruky – Milku Hanka, Hanku Marka, tak až po ostatnú.

Príde kupec a začne sa jednačka:

Kupec: Andanáš Tobiáš, za čo tú smolu máš?

Smoliar: Za tristo toliarov.

Kupec: A koľko z nej spustíš?

Smoliar: Ani päť grajciarov.

Kupec: (hodí rukou) Jojoj, to je drahé! (a kupec odchodí)

Smoliar: (za ním volá) Kupec, kupec, vráť sa!

Kupec: (vráti sa a zas sa jedná) Andanáš Tobiáš, za čo tú smolu dáš?

Smoliar: Tak za sto toliarov.

Kupec: A z toho čo spustíš?

Smoliar: Ani päť grajciarov.

Kupec: Jój, i to je drahé! Kupec zase odchádza.

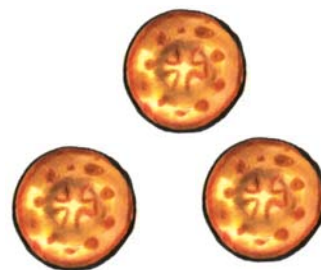
Smoliar: (za ním volá) Kupec, kupec, vráť sa!

Kupec: Andanáš Tobiáš, za čo tú smolu dáš?

Smoliar: Za groš.

Kupec: Ojój, to je drahé! (a kupec odchádza preč)

Smoliar: (chytro za ním volá) Za voš, kupec, za voš!

No, to je už dosť lacné a kupec ide smolu odliepať. Chytí Zuzku, ktorá je na konci. Objíme ju okolo drieku a ťahá, ťahá. Všetci držia pevne, ale naraz bum! Už je kupec so Zuzkou – smolou na zemi. Potom ťahá ďalej, až oddrapí i samého smoliara.

Podľa Márie Rázusovej-Martákovcej

/ ostatná = posledná

/ odchodí = odchádza

/ toliar, grajciar, groš = staré peniaze

/ jednačka = dojednávanie sa o cene

❶ Prečítaj, ako sa má hra začať.

❷ Vysvetli, prečo sa na úlohu smoliara a kupca musia vybrať najmocnejšie deti.

Vyčítanky

• Ide koza rohatá,
schovajme sa za vráta,
za vrátami stojí vrba,
pod ňou sa hrá detí hŕba,
je tam veľký zhon,
ty musíš ísť von.

• Sedí ryba pri potoku,
drží zlatý meč,
na koho to slovo padne,
ten musí ísť preč.

• Cigo rigo rapsa,
išla mačka za psa,
keď po búde chodila,
všetky hrnce pobila,
jeden, dva, tri, štyri, päť,
aj ty za ňou leť.

• Aka fuka funda luka,
funda kava kevenduka,
ak fuk funda luk,
funda kava kevenduk.

• Jeden, dva, tri,
my sme bratri,
jesto taký medzi nami,
čo má v hlave plno slamy,
ona lebo on,
vyhodme ho von.

• Stojí vrba pri potoku,
na nej visí zvon,
na koho to slovo padne,
ten musí ísť von.

/ jesto = je
/ pobila = rozbila

Vyčítanka (rozčítanka) je riekanka, ktorou sa deti rozpočítavajú pri hre. Na jej konci väčšinou rozpočítaný vypadne z hry, naháňa alebo žmúri.

- 1 Zahrajte sa hru **Na smolu**. Vyčítankou vyberte smoliara a kupca.
- 2 Povedz, pri ktorých iných hrách môžeš použiť vyčítanku.

KOPEM, KOPEM V ZÁHRADKE...

Krista Bendová

Ako Jožko Pletko zasadiť chcel všetko

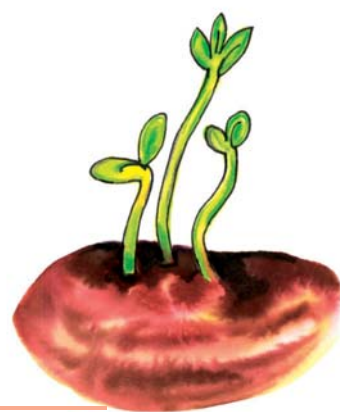
Vyšli ľudia do záhradky,
obsievajú zrnom hriadky.

„Ja si na tú svoju hriadku
zasadím len safaládku.

Vyrastie mi, istý som,
safaládok plný strom.

Pozvem potom rodinu
na výbornú hostinu.
Slávny budem ako nik,
že mám safaládovník!“

Pokazil sa slávny plán:
Zmenil pes, čo mienil pán.

- 1 Povedz, čo zasadil Jožko Pletko.
- 2 Vymenuj Jožkove pestovateľské plány. Vysvetli, s akou úrodou počítal.
- 3 Vysvetli podčiarknutú vetu. Povedz ju inými slovami.
- 4 Prečo autorka nazvala Jožkov strom safaládovník? Vymysli ďalšie podobné názvy.
- 5 Predstav si, že by naozaj vyrástol safaládovník. Nakresli, ako by asi vyzeral.

Pavol Dobšinský

O troch grošoch (úryvok)

Kopal raz chudobný človek pri hradskej ceste priekopy. A neviem, ako sa stalo, ako nie, dosť na tom, že sám kráľ šiel kamsi po tej ceste a opýtal sa chudobného človeka:

„Povedzže mne ty, môj drahý, akú máš plácu na deň za túto ťažkú robotu?“
„Hja, najjasnejší kráľu, ja mám na deň tri groše.“

Zadivil sa kráľ nad tým a opýtal sa ho, ako môže z tých troch grošov vyžiť. „Jaj, Vaša Jasnosť, keby len vyžiť, to by ešte bolo ľahko. Ale ja z tých troch grošov prvý vraciam, druhý požičiavam a iba z toho tretieho sám žijem.“

Ale tu veru kráľ nerozumel, čo to znamená. Trel si rukou čelo, že si rozhúta, čo by to, ako by to mohlo byť. No nevyhútal nič, len sa pekne-krásne priznal, že on veru nerozumie, ako by to mohlo byť, z troch grošov i vracat', i požičiavať, i vyžiť.

„Nuž, najjasnejší pane,“ povie chudobný človek, „to je takto: Chovám si otca už starého a nevládneho; tomu vraciam, bo on ma choval. Ale chovám i malého syna; tomu požičiavam, aby mi vrátil, keď ostarnem. A z toho tretieho groša i sám potrebujem žiť.“

„No dobre, keď je tak,“ zaradoval sa kráľ. „Vidíš, môj drahý, ja mám doma dvanástich radcov, a čím väčšiu plácu im dávam, tým väčšími sa mi ponosujú, že nemajú z čoho žiť a troviť. Teraz im ja zahádam túto hádku, čo si mi povedal. Ale ak by sa prišli k tebe vypytovať, nepovedzže im, čo to znamená, kým len môj obraz neuvidíš.“

Ako to povedal, daroval ešte sedliakovi za hrst' dukátov a odišiel domov.

Len čo došiel, dal zavolať tých dvanástich radcov pred seba:

„Vy,“ hovorí im, „čo z toľkých peňazí neviete vyžiť! Jestu tu v krajine jeden človek, ktorý má na deň iba tri groše a ešte aj z tých jeden vracia, druhý požičiava a iba z toho tretieho sám žije –, a predsa statočne vyžije. Teraz, keď ste múdri, povedzte mne vy, ako je to možné! Ak mi to do pozajtrajška nepoviete, dám vás všetkých z krajiny vyhnať, aby ste mi darom chlieb nejedli.“

Pobrali sa slávni radcovia s ovesenými nosmi a začali sa radiť...

/ groš = strieborná minca

/ zadivil sa = začudoval sa

/ pláca = výplata

/ ponosujú sa = sťažujú sa

/ troviť = míňať

/ rozhúta si = premyslí si

/ dukát = zlatá minca

/ pobrali sa = odišli

- 1 Povedz, ako slúžili tri groše chudobnému človeku.
- 2 Nájdi a prečítaj, ako chudobný človek oslovoval kráľa.
- 3 Pokús sa vysvetliť podčiarknuté slová.
- 4 Dorozprávaj rozprávku vlastnými slovami.
- 5 Nájdi rozprávku v knihe Pavla Dobšinského a prečítaj si ju celú.

František Hrubín

Rozprávka o repe

Dedko repu zasadil,
na roľu sa posadil,
čakal, čakal,
mráz ho ľakal,
slniečka sa bál,
na dážď nadával.

Bez večere, bez obeda
dedko vyčkáva,
vtom sa zdvihne hlina bledá,
kopček povstáva.
„Babka, rastie repa!“
„Dedko, neklam!“
„Babka, čo si, slepá?“
„Prosím ťa, a kdeže?“

Zavolali vnučku,
vnučka psíčka,
psíček mačku,
mačka myš.
Chytili sa, čakajú,
šepty šeptom šepkajú:
„Nevidíš?“

Myške bola dlhá chvíľa,
hopkala si rozpustilá,
mykla mačku,
mačka psíčka,
psíček vnučku,
vnučka babku,
babka dedka –
dedko prázdne ruky mal,
nikoho sa nedržal,
urobili bác...
A kopček sa ešte chveje,
čo sa krtko pod ním smeje.

Preložila
Mária Rázusová-Martáková

/ roľa = pole

- 1 Povedz, kto pomáhal dedkovi ťahať repu. Postavy vymenuj v správnom poradí.
- 2 Porozprávaj Rozprávku o repe vlastnými slovami.

Milan Labuda

Jarný podvečer v lese

V tichu jarného podvečera sa hrabankou sunie kôpka trňov, kníše sa zboka nabok, chrúme, funí, mľaská a prská. Mladá ježuľka si práve zháňa niečo pod zub.

Zhltla už dve tučné mnohonožky, chrumkavého chrobáka, malú žabku, ale ešte vždy sa jej máli. S ňufáčikom pri zemi snorí, prevracia lístie, kúsky práchnivej kôry, kamene. Fučí, že ju počuť až na druhú stranu lesa. Tam si práve líška rovnako usilovne zháňa potravu. Keď začuje funenie, zdvihne ryšavú hlávku, zastrihá uškami a pod'ho! Ježicu v okamihu vypátra. Priskočí k nej, ale vtom sa zháci. Pri nohách jej leží pichľavé klbko. Opatrne sa ho dotkne labkou, ale nech ho obracia z ktorejkoľvek strany, všade len samé bodliaky... A pichajú až strach! Ani pomyslieť, aby doň zahryzla!

Ježuľa svojimi krátkozrakými očami pred chvíľou možno postrehla pohyb alebo jemným ňufáčikom zavetrila nebezpečenstvo. Ako áno, ako nie, zmysly ju pred líškou včas varovali. Svaly okamžite reagovali na signál nebezpečenstva: stiahli nôžky i ňufáčik k chvostu a vďaka mohutnému podkožnému svalovému vaku sa tielko premenilo na guľu, z ktorej na všetky strany trčali vztýčené ostne. Nezostala medzi nimi jediná medzierka, jediný nechránený kúsok tela. Svaly sa zovreli tak silno, že sa pichľavé klbko nedalo rozbaľiť.

Líška si teda šla hľadať večeru inam. Klbko chvíľu nepohnute ležalo. Potom sa pohlo, opatrne sa vystrčil lesklý čierny ňufáčik, za ním drobné očka. A batôžtek ostňov sa už zase bezstarostne kolíše lesom a hlučne snorí ďalej. Kým sa nasýti, požerie toho neúrekom.

/ hrabanka = opadané lístie

/ mnohonožka = drobný živočích (článkonožec)

/ snorí = hľadá

- 1 Vyhľadaj v texte a prečítaj, akú potravu vyhľadáva ježuľa.
- 2 Porozprávaj, ako sa ježuľa bráni pred nebezpečenstvom.
- 3 Vyhľadaj v texte a prečítaj, ako sa ježuľa vymotala z klbka.
- 4 Vypíš z textu všetky pomenovania, ktoré dal spisovateľ ježuľi.

MOJA MAMA, MAMIČKA

Milan Rúfus

O uspávanke

Ozvi sa mi, pesnička.
Dala mi ťa mamička
a jej mame zas jej mama.

Mäkučka si ako zamat.
Od neznáma do neznáma
ako hviezda ideš s nami,
všetkých sestier sestrička.

Pekne prosím, ozvi sa mi,
ozvi sa mi, pesnička.

Zvečera, keď nad strechami
vyšli hviezdy veľiké,
mamka mi ťa darovala.

A ja, že som ešte malá,
darujem ťa bábike.

- 1 Vysvetli, akú pieseň má na mysli básnik.
- 2 Porozprávaj, prečo je pesnička od mamy mäkučka.
- 3 Prečítaj, kedy mama spievala pesničku.

Hana Zelinová

Dobrú chuť

Mama ma nepustila von. Povedala, aby som bol doma, že jej je smutno.
Tak som bol doma. Mama sa radovala, ale teraz bolo smutno mne.

Nemal som sa s kým hrať. Zuzanka spala, aby mala červené líčka. Aj Dunčo spal. Aj kanáriky spali. Len mama a ja sme nespali.

Mama varila obed, ale ja som nerobil nič. Preto mama povedala:
„Ivanko, hraj sa s niečím!“

V kútiku som mal koňa aj kocky. Pod oblokom som mal knižku o žltom húsatku a vo vrecku guľky. Niečo som nemal nikde.

Povedal som mame:

„Nemôžem sa hrať s niečím. Ešte si mi ho nekúpila.“

Mama sa zasmiala a povedala:

„Ty môj malý mudrlant!“
Nahneval som sa, ale len trošku. Potom som sa díval z okna.
Na dvore do mláčky padali bublinky: cup, cup, cup!

Opýtal som sa mamy:

„Čo to padá do mláčky a do Dunčovej misky?“

Mama sa pozrela z obloka a povedala:

„Dážď.“

Potom začala hádzať halušky do hrnca s vodou.

Tiež tak robili: cup, cup, cup!

Išiel som zobudiť Zuzanku a povedal som jej:

„My budeme mať na obed varený dážď.“

- 1 Vysvetli, prečo bolo Ivankovi smutno.
- 2 Povedz, aké hračky mal Ivanko doma.
- 3 Porozmýšľaj, prečo sa halušky podobali na dážď.
Nájdi časť textu, ktorá to opisuje.

Ján Navrátil

Mamičkino pod'

Mama má v očiach nezábudky,
na lícach beláska.

Keď mi je clivo, povie: „Pod',
mamička si ťa poláska.“

A dych má ako harmanček,
čo kvitne na lúkach.

Keď ublížiš si, povie: „Pod',
mamička ti to pofúka.“

Nadídu mrazy, prituhne
a vietor kopí záveje.

Už pri dverách ma čaká: „Pod',
mamička si ťa zohreje.“

I v strachu iba ku nej bežím,
na perách joj! a beda!

Otvorí náruč, povie: „Pod',
mamička si ťa nedá.“

/ belások = motýlik

- 1 Pokús sa vysvetliť podčiarknuté slová.
- 2 Porozprávaj, kedy sa podľa básnika objímame s mamou.
- 3 Opíš svoje pocity pri čítaní básne.
- 4 Napíš, kedy sa s mamou objímaš ty.
- 5 Prečítaj časť básne, ktorá sa ti najviac páčila.

SVET JE HORE NOHAMI...

Ján Čápka

Reklama (úryvok)

Svet je hore nohami,
všade plno reklamy.
Už aj básnik lutnu ladí
na reklamu čokolády.

Veršom sladkým vábi, láka,
robí nátlak na školáka.
A tak básnik, neklamem,
utopil sa v reklame.

- 1 Porozprávaj, kde všade sa stretávame s reklamou.
- 2 Porozmýšľaj a povedz, čo je cieľom reklamy.
- 3 Vysvetli podčiarknuté slová.
- 4 Skús vytvoriť krátku báseň ako reklamu na čokoládu.

Krista Bendová

O načisto obrátenej krajine (úryvok)

Začalo sa to tak, že som sa pobral do sveta. A hneď po prvých ôsmich kilometroch ma začali bolieť nohy. Sadol som si teda na kraj cesty a zaplakal:

„Ach, ja nešťastný Osmijanko, akože pôjdem do sveta, keď nohy sú jediný môj dopravný prostriedok a zdá sa, že by potrebovali generálnu opravu?!“

V tej chvíli sa ozvalo tiché, ale energické: „Hav! Hav-hav!“

Pozrel som tým smerom a uvidel som psa! Hlava maličká, bruško väčšie. Vyzeral ako chlpatá ležatá osmička, samozrejme, na štyroch labkách.

„Vitaj, havkáč!“ povedal som tej brechajúcej osmičke. „Ako sa voláš a prečo na mňa brešeš?“

Psia osmička zavrtela chvostíkom a odbrechala:

„Ahoj, Osmijanko! Nepoznávaš ma? Ja sa predsa volám Osmidunčo, som tvoj osmičkový pes a vôbec na teba nebrešem, ale sa s tebou slušne rozprávam!“

„Prepáč!“ povedal som. „Naozaj sa teším, že ma konečne vyňuchal môj vlastný pes. Ale ja idem do sveta a bolia ma nohy.“

Osmidunčo zastríhal uškami:

„To je maličkosť, kamarátik! Veď každá normálna bytosť – okrem stonožky – má predsa dve predné a dve zadné labky. Ja napríklad chodím po štyroch. Ty chodíš len po zadných. Tak si to na chvíľku vymeň!“

Urazil som sa:

„No dovoľ! Predsa nebudem chodiť po štyroch!“

Osmidunčo zavyl:

„Panemôj, akí sú len tí ľudia nechápaví! Nechoď po štyroch, ale po dvoch! Lenže po predných!“

Zamyslel som sa:

„Pravdu máš, Osmidunčo! Veď ja môžem chodiť aj po rukách!“

Postavil som sa teda na ruky a urobil niekoľko rukokrokov. Vtedy sa so mnou zakrútil celý svet, celý svet sa mi načisto obrátil a – bum!

Hrír! Pras! Fras! Našiel som sa v načisto obrátenej zázračnej krajine. Aj so svojím verným Osmidunčom tiež načisto obráteným hore labkami. Rozhliadol som sa. Pánajána, to som ešte nevidel! Vyzeralo to ako zemská krajina, ale určite to nebola zemská krajina, lebo zem som videl nad hlavou a oblaky so slnkom aj s vrabcami a škovránkami boli mi rovno pod topánkami. A po nebi, teda vlastne po obrátenej zemi – frčali autá, lenže tiež hore kolesami a pospiatky. Hlava sa mi z toho trochu zakrútila a vravím Osmidunčovi:

„Zdá sa, že sme v ryžovom nákype, čiže v katastrofálnej situácii! Čo budeme robiť v tomto prevrátenom svete?“

A pretože pes je po človeku najrozumnejšie zviera, Osmidunčo povedal:

„Hav! Iné kraje, iné zvyky! Musíme sa prispôbiť miestnym pomerom!“

A môj verný pes vykročil smelo dozadu s labkami vo vzduchu. Ani sa mu nezaplietli. Vykročil som teda za ním tiež dozadu a po predných labkách... pardon, po rukách.

„Dobre,“ zahundral som Osmidunčovi. „Budeme sa prispôbovať. Ale najprv treba kúpiť aspoň chlieb, lebo som hladný.“

Uvideli sme dvanásťposchodový panelák, hore na prízemí obchod s nápisom: NÍVARTOP MOD.

„To je zrejme DOM POTRAVÍN – ako sa tak na to dívam odzadu,“ povedal som Osmidunčovi. „Podme dnu!“

Vošli sme na dvanáste poschodie a vybehli hore na prízemie, rovno do obchodu. „Dobrý deň,“ pozdravili sme sa slušne potápačovi, ktorý sedel na hlavu pod pultom. „Prosíme si kilo chleba.“

Potápač sa k nám slušne obrátil chrptom a vraví:

„Neviete čítať? Toto je predsa nívartop moD, čiže Dom potravín, povedané vašou cudzou rečou. Tu sa odjakživa predávajú klinge, pripináčiky a špagát. Chlieb si môžete kúpiť v obchode s obuvou.“

Trocha ma striaslo od prekvapenia, ale pískol som na Osmidunča a o chvíľu sme zastali pred obchodom IVUBO MOD – čiže DOM OBUVI. Predávali v ňom naozaj chlieb!

„Prosím si kilo čerstvého chleba,“ povedal som zubnému lekárovi, ktorý tam predával. Zubný lekár mi podal chlieb, tvrdý ako skala. Keď videl môj zhrozený pohľad, povedal:

„Vidím, že ste cudzinci. Poučím vás teda. Chlieb, ktorý u nás vyrábame, je načisto tvrdý, po dvoch dňoch však načisto zmäkne. Na tretí deň bude teplý a vtedy najneskôr ho musíte zjesť, lebo na štvrtý deň by ste z neho mali cesto, na piaty deň múku a na šiesty – pšenicu. My sme totiž načisto obrátená krajina, to je naša pýcha!“

„To nič!“ povedal som. „My sa prispôsobíme. Beriem teda chlieb. Koľko platím?“

Zubný lekár vyvalil oči – to jest vošli mu skoro celé do hlavy.

„U nás predsa kupujúci neplatí!“ povedal celkom zhrozený našou nevedomosťou. „Keď si u nás niečo kúpite, zaplatíme my vám!“ a zubár mi podal chlieb a k nemu peniaze.

Hlava sa mi znova zakrútila a zmizli sme aj s Osmidunčom ako blesk dole komínom, čiže preč.

„Hav!“ povedal môj verný pes. „Ten chlieb sa vôbec nedá rozhrýzť. Podme niekam, kde dávajú obedy!“

Išli sme. Tam, kde bolo napísané ŇELÁDEJ – čiže JEDÁLEŇ – vyrábali motocykle. Po dlhom blúdení sme sa dozvedeli, že obedovať môžeme v bufete zvanom YDEJ – čiže JEDY. Naozaj, pri obrátených stoloch sedelo dole hlavou plno ľudí.

Tiež sme si sadli a tiež dole...

- ❶ Porozprávaj vlastnými slovami, ako sa Osmijanko stretol s Osmidunčom.
- ❷ Vysvetli, kedy sa celý svet načisto obrátil. Nájdi v texte vetu, ktorá o tom hovorí.
- ❸ Porozprávaj, čo všetko bolo v obrátenom rozprávkovom svete iné ako v skutočnom. Pomenuj to, čo ťa najviac prekvapilo.
- ❹ Dorozprávaj koniec rozprávky.
- ❺ Rozdeľte sa na skupiny. Porozmýšľajte a napíšte, čo všetko by mohlo byť v obrátenej krajine naopak. Svoje texty prečítajte spolužiakom.

Jaroslava Blažková

Ako si mačky kúpili televízor

V istom starom domčeku bývali dve mačky. Jedna mala ružové oči a modrú zásterku, druhá mala modré oči a ružovú zásterku. Tá ružovooká sa volala Princina, tá modrooká sa volala Lízička. Raz si povedali:

„Treba sa nám vzdelávať, treba sa nám zabávať. Kúpme si televízor!“

A aj si kúpili. Priniesli stolík, na stolík dali obrúsok, na obrúsok kaktus, nad kaktus na stenu obraz deda Čičina v parádnom klobúčiku, zelenej bombajke s puškou a myšou veľkou ako Michalská brána. Doprostred celej tej krásy postavili nový televízor. Keď všetko dokončili, Princina v modrej zásterke hopla na ružovú stoličku, Lízička v ružovej zásterke hopla na modrú stoličku, pekne si sadli, kitekat chrumkali a pozerali sa, pozerali.

Na druhý deň, len čo vstali,
neumývali sa, nečesali,
hneď k televízoru sadli a dívali sa
na **ĎALEKÉ KRAJINY!**

Videli more,
cudzie stromy
a cudzí strašný les,

v ktorom strašný revúň naháňal ešte strrašnejšieho pazúrnača a ten naháňal ešte strrašnejšieho zubáča a ten zubáč naháňal toho najstrrašnejšieho pichliacha, pupkáča, dupipupkáča. Toľko sa tam naháňali, až sa obrazovka zapotila. Lízička sa bála, no Princina poutierala obrazovku vreckovkou a zase sa dívali na strrrrrrašnú naháňačku až do noci.

„Och, aké to bolo hrozné,“ povedala Lízička.

„Och, aké vzrušujúce,“ povedala Princina.

„Teraz už vieme všetko o ďalekých krajinách!“ volali obe.

„Ako dobre, že máme televízor, áno, áno!“

Na tretí deň mačky vstali,
neumývali sa, nečesali,
nejedli, mlieko nepili,
k televízoru skočili
a videli – **ZAJAČIU ESTRÁDU.**

Najprv zajace z materských škôl skákali ponad žihľavu a cez švihadlo. Najlepší dostali knihu. Potom zajačí kúzelník ťahal z klobúka celkom malušenke zajčúliky. Učený zajac hrýzol kaleráb a tí menej učený mu tleskali. Jedna dobrá zajačia duša rozdávala balóniky, zajačí reportér dával hádanky:

„Skacká to okolo chalupy, robí to cupity, cupy. Čo je to?“
 „Sú to zajace,“ volali zajace.
 „Sú to kocúry,“ volala Lízička.
 „Je to dážď,“ povedala múdro mačka Princina.
 „Naozaj, vonku prší,“ pozrela sa Lízička oblokom.
 „Všade plno vody a naše gumáky sú v oprave. Lenže my nemusíme ísť von do dažďa a ešte sa aj dozvieme všetko zo života zajacov! Ako dobre, že máme televízor, áno, áno.“

Na štvrtý deň mačky vstali,
 neumývali sa, nečesali,
 nejedli, mlieko nepili,
 k televízoru skočili.
 Prachu kopa všade leží,
 po záclonách pavúk beží.
 No mačky iba sedia a dívajú sa
 na NAOZAJSTNÚ KRÁĽOVNÚ.

Kráľovná ležala na hojdačke. Traja zlato-zelení a traja zeleno-zlatí papagáji ju hojdali. Černoško ju ovieval. Bubeník jej bubnoval. Dvanásť ministrov v čiernych nohaviciach jej tancovalo a páv, zo všetkých pávov najpávovitejší, jej spieval:

Haju, haju, hajušky,
 kráľka varí halušky,
 pán kráľ krája slaninu,
 urobia si hostinu.

„Och, aké vznešené,“ volala mačka Princina.

„Och, aké nezvyčajné,“ volala mačka Lízička.

„A aké zábavné,“ volala mačka Princina.

„A aké poučné,“ volala mačka Lízička.

„Teraz už vieme o kráľovných a kráľoch všetko!

Ako dobre, že máme televízor, áno, áno.“

Na piaty deň: pozrieť strach,
 sto pavúkov na záclonách!
 Po kredenci pochodujú,
 v mliečnom hrnku disko majú –
 pekný poriadok!

No tie mačky nečesanice nikoho a nič
 si nevšímajú, len sa hrnú k televízoru

a pozerajú sa, pozerajú

na VELKÉHO KRESLIARA ĎURKA ŽMURKA.

Ďurko Žmurko je najväčší kresliar z druhej triedy v škôlke na Malej ulici. Teraz práve ukazuje, ako treba kresliť žirafu. Treba spraviť jednu hlavu, jeden krk, jedno telo, jeden chvost. To je ľahké. No čo s nohami? Koľko ich to zviera má?

Ďurko nakreslí dve.

Ďurko nakreslí tri.

Ďurko nakreslí štyri.

Ďurko nakreslí päť.

Ďurko nakreslí šesť.

Ďurko nakreslí sedem nôh!

A na každú paprčku peknú teplú papučku.

Nech je žirafe blažene!

„Aké zaujímavé,“ volala mačka Princina.

„Aké poučné,“ volala mačka Lízička. „Len sa mi vidí, len sa mi tak marí, že žirafa má osem nôh!“

„Veru nie, má ich päť!“ povedala múdro mačka Princina. „Celkom isto viem, že žirafa má päť nôh!“

„Áno, áno, päť,“ súhlasila Lízička. „Ale ináč ju nakreslil výborne.“

„Teraz už vieme o kreslení žiráf všetko,“ volali nadšene obe mačky.

„Ako dobre, že máme televízor, áno, áno.“

- 1 Vymenuj všetky televízne programy, ktoré mačky pozerali.
- 2 Čo všetko mačky počas pozerania televízie nerobili?
- 3 Nájdi a pomenuj programy, ktoré mačky pozerali bez rozmýšľania.
Vysvetli, prečo nekonali správne.
- 4 Vyhľadaj v texte a napíš slová, ktoré si autorka vymyslela.
Pokús sa vysvetliť ich význam.

Jozef Cíger Hronský

Lenivé žabky

Žila žaba a mala tri žabky.

Učila ich krkať, učila ich plávať. Ale žabkám sa všetko lenilo. Ba nechcelo sa im ani jesť, iba keď ich matka nakrmila.

Raz sa žabky vypekali na slniečku. Išli tade dvaja chlapci.

Prvý povie:

„Dobre je tomu, kto si u škrečka svoje vyslúži.“

Druhý povie:

„Dobre by bolo i nám, keby nás vzal do služby.“

Žabky to počuli. Keď chlapci odišli, hneď sa ozvala najstaršia:

„Sestry tri, sestry tri. Ja by som radila, aby sme aj my išli ku škrečkovi do služby, aby nám dobre bolo.“

„Veru, veru,“ prisvedčila druhá.

Tretia iba hlavou kývla. Už sa pohli a slovka neprehovorili, kým neprišli k samotnému škrečkovi.

Škrečok bol maličký, ufúľaný od roboty celý celučičký. Iba oči mu do diaľky svietili. Takú mal v nich moc, že na koho pozrel, hneď videl, kto čo je. Ani vypytovať sa nemusel.

Len čo pozrel na žabky, videl: doma sa im nechcelo robiť. Ba mamka ich nemohla naučiť ani plávať, ani krkať. Všetko sa im lenilo.

I povie:

„Dobre ste prišli. Práve dnes sa začína u mňa najľahšia služba. Kto si ju vyslúži, nemusí viac ani prstom pohnúť! Vietor ho odnesie, kde sa mu zachce.“

„Dobre bude, dobre bude,“ tešili sa žabky. Hneď sa aj dozvedeli, aká bude služba.

Škrečok povedal:

„Najstaršia z vás bude celý týždeň deň i noc hovoriť: „My tri, my tri.“

– Stredná: „Za zrno, za zrno.“ – Najmladšia: „Aj tak dobre, aj tak dobre.“

Žabky pristali. Hneď sa pustili slúžiť. Sedem dní a sedem nocí neprestajne vraveli, čo im škrečok rozkázal.

Najstaršia vždy takto:

„My tri, my tri, my tri.“

Stredná:

„Za zrno, za zrno, za zrno.“

A najmladšia:

„Aj tak dobre, aj tak dobre, aj tak dobre.“

Ale keď sa minulo sedem dní, sedem nocí, žabky za ten čas zabudli reč. Vedeli iba toľko, čo cez týždeň u škrečka hovorili.

Tu sa škrečok spýtal najmladšej:

„Či bude dobre, ak vám za službu nič nedám?“

Tá iba toľko vedela povedať:

„Aj tak dobre, aj tak dobre.“

„No, keď vám je dobre, nech vás vietor domov zaveje,“ povedal škrečok.

Sotva to vyslovil, uchytil ich vietor. Zložil ich práve pred matkinou chalupou.

Chalúpka je zatvorená. Klopú na oblôčik, až sa mamka z chalúčky ozve:

„Kto je to?“

„My tri, my tri,“ odpovie najstaršia žabka.

„Ej, z toho ja málo viem,“ vraví mamka. Neotvára, žabky dnu nepúšťa.

Iba cez dvere volá:

„Tade choďte, kade ste prišli.“

„Aj tak dobre, aj tak dobre,“ ozve sa na to najmladšia sestra. A keď to raz povedala, čo mali robiť. Museli ísť svetom. Ale čo si vyslúžili, to mali. Vietor ich odnášal, kam sa im zachcelo.

Raz ich zavial na veľký dvor. Na dvore stála stará hus a plakala, že jej umrelo húsatko. Plakala, nariekala a takto vyvolávala:

„Kto mi len usmrtil moje najkrajšie húsatko?“

Najstaršej žabke bolo starej husi ľúto. Chcela jej niečo povedať. I povedala, čo vedela:

„My tri, my tri, my tri.“

„A prečo ste mi usmrtili moje najkrajšie húsatko?“ spytuje sa nahnevaná hus. Stredná žabka sa naľakala a povedala:

„Za zrno, za zrno, za zrno.“

„Ej, veď zrna je tu dosť. Keď ste mi usmrtili moje najkrajšie žlté húsatko, tak vás zjem.“

„Aj tak dobre, aj tak dobre,“ vykrikla najmladšia žabka. Len čo vykrikla, stará hus otvorila zobák a ham! Už je po žabkách.

/ lenilo sa im = nechcelo sa im

- ❶ Porozprávaj vlastnými slovami, ako sa žabky dostali do služby.
- ❷ Prečítaj časť rozprávky, v ktorej škrečok žabkám vysvetľuje, čo budú v službe robiť.
- ❸ Prečítaj tú časť rozprávky, v ktorej sa vysvetľuje, prečo žabky zabudli svoju reč.
- ❹ Vysvetli, prečo mamička žabky nespoznala. Prečo sa s ňou nevedeli dohovoriť?
- ❺ Prečo je dôležité, aby človek používal svoju materinskú reč?
- ❻ Porozmýšľaj a povedz, ako svoju materinskú reč rozvíjame.

KDE JE MOJE MIESTO?

Štefan Moravčík

Papier znesie všetko

Papier znesie všetko,
hovorieva dedko.
Môžete ho skrčiť, vystrie sa,
môžete ho šmariť do lesa.
Keď si trošku práce dáte,
tak ho ľahko roztrháte
ako gate.
Hore-dolu počmárate,
ponúkne vám druhú stranu,
zas môžete čarbať na ňu.

Kresliť haky-baky,
robiť klikyháky
Aka fuka funda luka,
papier ani nezafňuká.
Ako mača hravé
poskakuje v tráve.
Letí ponad mesto:
„Kde je moje miesto?“
Z koša trčí čísi chvost:
„Mňau, veď je tu miesta dost!“

- 1 Podčiarknuté slová povedz inak.
- 2 Vymenuj, čo všetko podľa autora znesie papier.
- 3 Povedz, kam patrí starý papier.

Noviny vychádzajú pravidelne. Obsahujú čerstvé správy a informácie.

Časopis vychádza tiež pravidelne. Sú v ňom články o rôznych zaujímavých témach.

- 4 Prines do školy ľubovoľný časopis. Zahraj sa na reportéra a priprav krátku správu o najzaujímavejších článkoch.
- 5 Ktorý detský časopis čítaš? Sú v ňom obrázky alebo fotografie?
- 6 Pozoruj noviny. Porovnaj, čím sa noviny líšia od časopisu.

Dana Hlavatá

O lietajúcom papieri

Lukáško si vykračoval po chodníku a s chuťou hrýzol čokoládu. Papier z nej odhodil na zem, ani sa neobzrel, kam spadol. Papier vyletel do vzduchu, len čo sa doň oprel vietor. Š-íí-k! A už ho nebolo. Vznášal sa nad Lukáškovou hlavou. Lukáš si ho nevšímal. Iba čo sa zahnal rukou. Ako naschvál, práve tou, v ktorej držal čokoládu. Čokoláda spadla do kanála, ale papier lietal ďalej a Lukáška poštekľil za uchom.

„Ideš!“

Papier nerozumel.

„Čo dobiedzaš, ha?“

Papier sa vznášal nad zemou a Lukáška trpezlivo prenasledoval. Skrútil sa do guľky a trafil ho do nosa.

„Čo to stváraš? Prečo za mnou stále lietaš? Papierisko jeden!“ hneval sa Lukáš a papier dolapil. Šmaril ho na trávnik medzi ruže. Papier sa popichal o ich ostne, ale nevzdal sa. Rýchlo sa vyslobodil a spadol Lukášovi rovno pod nohy.

„To si zase ty? Prečo sa stále za mnou tmolíš?“ dupkal Lukáš nohami a odkopol prenasledovateľa do mláky. Vtom zadul silnejší vietor a papier bol opäť na slobode. A podľho rovno za Lukášom.

„Júj!“ zaúpel Lukáš, keď mu sadol ako motýľ rovno na čelo. Blato z neho mu zašpinilo celú tvár.

„Roztrhám ťa na márne kúsky! Čo si mi to vyviedol?“ hneval sa Lukáš a trielil domov. A papier? Letel, ako to papiere vo vetre dokážu, rovno za ním.

„Chod' preč! Daj mi pokoj! Nedobiedzaj!“ pišťal Lukáš a rozháňal sa rukami, ako keď vietor ohýba konáre stromov. Ale tvrdohlavý papier zanovito letel za Lukášom.

„Ech, čo s tebou?“ zohol sa napokon Lukáš k papieru a vhodil ho do smetníka.

„Aj tak ťa budem mať o chvíľu v päťach,“ pomyslel si nešťastne.

Ale tentoraz sa mýlil. Papier len spokojne zašuchotal Lukášovi na pozdrav a viac von nevyletel.

/ dolapil = chytil

/ tmolíš sa = motáš sa

/ trielil = utekal

/ zaúpel = zabedákal

/ zanovito = tvrdohlavo

- 1 Porozmýšľaj, prečo odhodенý papier naháňal Lukáša.
- 2 Nájdi v texte a prečítaj, aké mal papier vlastnosti.
- 3 Zahrajte sa na Lukáša a odhodенý papier.

Hana Zelinová

O červenom smreku

Hneď za mestom stál les. Za ten les slnko zapadalo, v tom lese vetrík spával a do toho lesa dúha zaháňala dážď: „Heš, heš, do lesa bež!“

V lese rástli jedle krásavice, briezky parádnice, buky, duby, krivé borovice a červený smrek.

Smrek stál na kraji lesa, preto naň slnko dlhšie svietilo, vetrík ho častejšie previeval a dáždik hustejšie polieval. Hore na strome si urobili hniezda škorce a čížiky, nižšie veverice a pod smrekom jarabice. Taký to bol smrek.

O siedmej ráno prišiel do lesa človek. Na nose mal okuliare, v ruke ceruzku a na hlave strakatú čapicu. Na tú čiapku frklo slnko žltú farbu, nebo belasú, obláčik čistobielu, o tú čapicu sa obtrela jahoda spod kríčka aj zelená trávička a zastoklo sa za ňu čierne pierko z havranieho krídla. Taká to bola strakatá čapica.

Človek dlho prezeral les. Páčili sa mu jedle krásavice, briezky parádnice, buky, duby, krivé borovice. Potom sa opýtal:

„Kto chce urobiť deťom radosť? Kto chce darovať drevo deťom na ceruzky?“

Jedle krásavice povedali:

„My nie! My nie!“

Po nich odpovedali briezky parádnice:

„Ani my nie! Ani my nie!“

„Hľadaj inde! Hľadaj inde!“ volali buky, duby a krivé borovice.

Také to boli stromy.

Na kraji lesa stál smrek. Odtiaľto ďaleko videl a všeličo počul. Videl školu s červenou strechou aj deti v škole a vedel, že potrebujú ceruzky.

„Ja dám deťom drevo na ceruzky!“ povedal červený smrek.

„Dobre!“ odvetil človek.

Potom červený smrek ľudia spílili a odviezli do mesta. V meste bola továreň na ceruzky. V továrni drevo rozrezali na väčšie, menšie a celkom malé kolíčky. Kolíčky namočili do vody, dlho ich varili, sušili, glejili a leštili. Do každého kolíčka vydlabali žliabok a naliali do neho farby zo strakatej čapice. Žltú zo slnka, modrú z oblohy, bielu z obláčika, červenú ako jahoda spod kríčka, zelenú ako trávička a čiernu ako pierko z havranieho krídla. Také to boli ceruzky.

Deti v škole vykriekli:

„Nech žijú ceruzky!“ a začali písať a kresliť.

Danka napísala: „Hneď za mestom je les.“

Ivanko nakreslil les, za ktorý slnko zapadalo, v ktorom vetrík spával a do ktorého dúha zaháňala dážď: „Heš, heš, do lesa bež!“

A veľký chlapec namaľoval pastelkami červený smrek, ktorý stál na kraji lesa a na ktorom si robili hniezda škorce a čížiky, bystré veverice a pod ním plaché jarabice.

Také to boli deti.

- 1 Vymenuj všetky druhy stromov, ktoré rástli v lese.
- 2 Nájdi a porovnaj tie časti textu, ktoré sa v príbehu opakujú.
- 3 Pokús sa vysvetliť, či boli deti červenému smreku vďačné za drevo na ceruzky.

Mária Haštová

Záružlie

Poznáte kvety, čo rastú na močiaroch a žiaria ako slniečka? Je to záružlie. Chcela som si natrhať záružlie do vázy, aby mi malé slniečka pomarančovej farby žiarili v izbe na stole. Aby sa na mňa usmievali aj večer, keď už slnko zájde. Aby mi bolo stále veselo a milo.

Brodila som sa po močiaroch a premočila som si celé topánky. Skoro po kolená som sa prepadávala do riedkeho bahna. Záružlie sa na mňa usmievalo.

Doma som dala kvety do vázy s vodou. O chvíľu boli zvädnuté. Viseli dolu hlavou – už sa neusmievali. A vo váze nebolo ani kvapky vody. Kam sa podela? Kvety ju vypili. Naliala som novej vody – aj tú vypili. To sú ale pijani!

Usmievajú sa iba dovtedy, kým majú čo piť. Pijú a pijú, veľa vody popijú, a predsa nevypijú všetku vodu z močiara. Keby ich nebolo, možno by bolo močiarov oveľa viac.

- 1 Nájdi v texte a prečítaj, prečo si spisovateľka chcela odtrhnúť záružlie.
- 2 Pouvažuj a povedz, prečo sa močiarnym kvetom nedarí vo váze.

Silvia Čaňová

Ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva

Marek má osem rokov. Sedí vo svojej izbe a číta si obľúbenú knižku, keď tu zrazu bez zazvonenia, bez zaklopania vtrhnú do ich bytu. Štyria. Nevyzujú sa, rohožku nepoužijú, ale zato riadne dupú, ryčia a vyjú.

Najprv poskákali po gauči a posteliach, rozryli koberec: čo ak sa tam nájde niečo dobré? Potom s chuťou zjedli všetko, čo našli na stole v kuchyni, a skontrolovali zásoby v špajze. Mareka trochu ponaháňali, pohrali sa s jeho hračkami, potrhali mamine naškrobené záclony a podvečer sa unavení pobrali domov. Bez pozdravu. Ani mú! Páčilo sa im však, zajtra sú tu zas!

Aprílový žart? Vôbec nie. Bola to len malá návšteva z lesa: diviak, líška, srnec a hlucháň. A že sa správali čudne? Vôbec nie. Veď presne takto sa správal Marek, keď minule prišiel na návštevu do lesa. Na návštevu? Áno, pretože les je domom pre zvieratá. My ľudia sme v lese iba hostia. A čo ty? Ako sa správaš v lese? Ako host? Premýšľaj niekedy nad tým?

- 1 Povedz, v ktorých miestnostiach sa pohybovala nečakaná návšteva z lesa.
- 2 Prečítaj časť textu, ktorá opisuje správanie zvierat v byte.
- 3 Prečo je človek v lese len na návšteve? Kto je v lese doma?
- 4 Porozmýšľaj a povedz, ako by sa mal podľa teba v lese správať ohľaduplný návštevník.

Jozef Pavlovič

Lesík

Smutný život žila, na smetisku hnila. Bola stará, celá ošúchaná, nemala ani jednej struny.

„Tá si už veru nezahrá,“ vravel každý, kto prechádzal okolo. Najmä tí, čo sa rozumeli muzike. Hovorili, že tá gitara je naozaj nanič, že jej chýbajú nielen struny, ale aj všetky kolíky.

Šiel okolo ďalší. Hudbe sa vôbec nerozumel, mal však nesmierne rád vtáčiky.

„Aká dobrá búdka,“ povedal, lebo každá gitara je v strede deravá. Vzal gitaru a zavesil ju v lesíku za mestom na strom. Bol to malý nezaujímavý lesík, nik doň nechodil. Ani vtáky v ňom nehniedzili, lebo kuna im tu kradla vajcia.

„Teda sem sa tá zlodejka nedostane,“ povedala si drozdica a zniesla do gitary šesť vajčiek. Vyľahlo sa šesť drozdíčat. Keď vyrástli, spievali zborovo, až sa ozýval celý lesík.

Do lesíka začali chodiť ľudia. Veselý spev ich priťahoval.

Veľmi často bolo počuť za mestom takýto rozhovor:

„Kam ideš?“

„Do lesa.“

„Do ktorého?“

„Do toho, čo vyhráva na gitare.“

- 1 Vymysli príbehu iný nadpis.
- 2 Povedz, prečo ľudia začali opäť chodiť do opusteného lesíka.
- 3 Porozmýšľaj a porozprávaj spolužiakom, ako by príbeh mohol pokračovať.

SVET JE PESTRÝ AKO DÚHA

Štefan Moravčík

Niekde v Austrálii

(úryvok)

Nedá mi to ani chvíľu pokoja,
že tam niekde v Austrálii
žije niekto ako ja,
že sa takto isto smeje, oblieka,
že si práve máča rožok do mlieka...

Ján Navrátil

Všetky deti sveta

Na stene visí obraz. Je na ňom veľa detí. Každé má inú farbu pleti.
„Deti sú ako kvety,“ povedala Ivkova stará mama.
„Každé je inakšie a všetky sú pekné.“

- 1 Povedz, čo si básnik myslí o živote detí v Austrálii.
Navrhni, ako by mohla báseň pokračovať.
- 2 Porozmýšľaj a povedz, prečo Ivkova stará mama prirovnala deti ku kvetom.
- 3 Skús nakresliť obraz, o ktorom sa píše v texte.

Silvia Čaňová

Farebný svet

Všimol si si, že náš svet je farebný? Farebné sú stromy na jeseň, kvety na jar, ovocie v lete, polárna žiara v zime. Farebné sú ryby, vtáky, motýle a iné zvieratá. A farební sme aj my ľudia. Preto je svet pestrý a zaujímavý.

Ľudia žijú v rôznych končinách sveta. Niekde je teplo, inde zima, niekde jedia mango, inde zasa sobie mäso. Niekde chodia nahí a stavajú si domy z palmových listov, inde sa za nahotu hanbia a kupujú si tričká a nohavice vo veľkých obchodoch...

Žijem v Japonsku. Písať sa učím aj desať rokov, pretože naša abeceda je oveľa ťažšia ako vaša. V škole sa dokonca učíme, ako sa skryť pod lavicu v prípade zemetrasenia, lebo tie sú u nás často.

Žijem v krajine, kde vymysleli lego. Leg a godt znamená v preklade hrať sa dobre. Skoro všetky deti tu majú svetlé vlasy. Som z Dánska.

Žijem obklopená žirafami, slonmi, antilopami a zebami. Banány si nikdy nekupujem v supermarkete, trhám ich rovno zo stromu. Som z Afriky.

Žijem v Kanade. Zima tu trvá až deväť mesiacov a niekedy je aj mínus 40 stupňov. Preto nosím sobie kožušiny.

Žijem v Strednej Amerike. Doma pestujeme kávovník. Jeho zrelé bobuľky sa podobajú na čerešne. Môj otec ich dokáže za deň obrať až 25 kilogramov.

- 1 Porozprávaj, odkiaľ pochádzajú deti na obrázkoch. V čom sa líšia a v čom sú si podobné?
- 2 Napíš krátky text, v ktorom sa predstavíš ako obyvateľ našej krajiny.
- 3 Prines do školy články z novín a časopisov, v ktorých sa píše o živote detí z iných krajín. Prečítaj spolužiakom text, ktorý ťa zaujal.

Dana Hlavatá

Neposedná Li

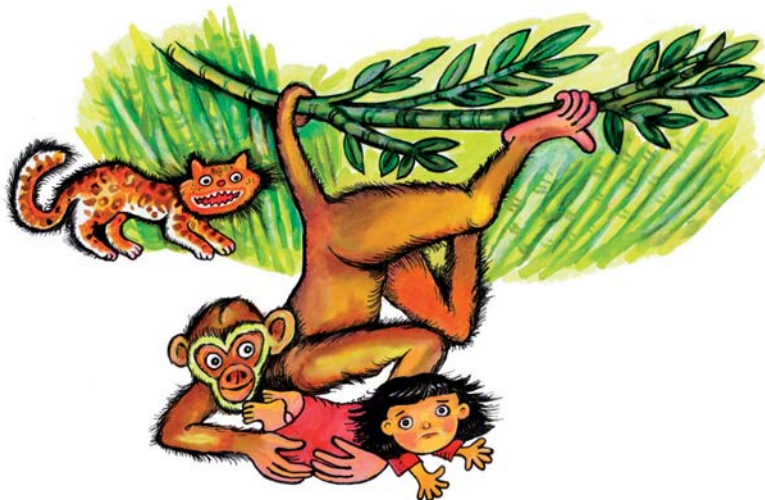
Volám sa Li a bývam v Číne. Mamička vraví, že som neposednejšia ako opička a ustavične čosi vystrájam. Ocko len pokýva hlavou a dodá:

„Tak veru, Li, neposlúchaš, máme s tebou starosti. Nevieš, neviem, ak to takto pôjde ďalej, spýtam sa nejakej opičej rodinky, či by si ťa nevzali na nedeľu. Na návštevu. My si oddýchneme a opice by sa možno od teba naučili nové pochabosti.“

No povedzte, takto sa správajú rodičia? Schovám sa im v bambusovej aleji a nech si ma hľadajú. Hoci aj hneď. Vyleziem na najvyšší bambus. Ide mi to ľahko. To je paráda, takto z výšky sa pozeráť na zem. Bambus ma hojdá a mne sa pomaly zatvárajú oči. Už skoro spím a tu... načisto ma prebudí trhnutie bambusu. Tak sa rozhojdať, až mi vlasy lietali. Držala som sa mocne a hľadela som na zem. Leopard! To on lomcuje bambusom. A nevyzerá, že by sa chcel hrať.

„Juj! Pomoc!“ volám, ale nikto ma nepočuje. A vtedy sa to stalo, bambus sa zlomil a ja som spadla do rieky. Teraz ma leopard schmatne a ja sa utopím! A vtom ma niečo naozaj schmatlo, vytiahlo z vody a odnieslo až k nášmu domu. To bola opička gibbon, čosi vrieskala, tri razy sa udrela dlhými rukami do prs, potom mi ukázala na čele krúžok a bežala preč. Mamička ma utíšila a ocko povedal:

„Tuším, že ťa ani tá opičia rodinka nechce. Má viac rozumu ako ty, Li. Čo povieš?“

/ bambus = tropická rastlina s drevnatou stonkou

- 1 Vyhľadaj v príbehu, čo všetko majú v Číne, ale u nás to nemáme.
- 2 Nájdi a prečítaj, čo dievčatku Li vyčítali rodičia.
- 3 Povedz, prečo sa zlomil bambus, na ktorom Li sedela.
- 4 Čo sa stalo, keď Li spadla do vody?
- 5 Vysvetli, prečo opička gibbon kričala a vrátila Li rodičom.

Karol Pém

Fumiko

Zotmelo sa a letnú oblohu postriebрили hviezdy. Dlhý vlak sa pohol na ďalekú cestu. Spoza mračien vyplával mesiac, aby sprevádzal vlak medzi kopcami i dolinami, mestami i dedinami, ponad rieky a jazerá.

V jednom vagóne sladko zaspala moja japonská kamarátka Fumiko. Vo sne už bola doma a jedla ryžu.

Vybral som sa ešte na malú prechádzku. Zastal som pred starou brezou, pod ktorú sme sa s kamarátkou schovali, keď nás raz prekvapil dážď.

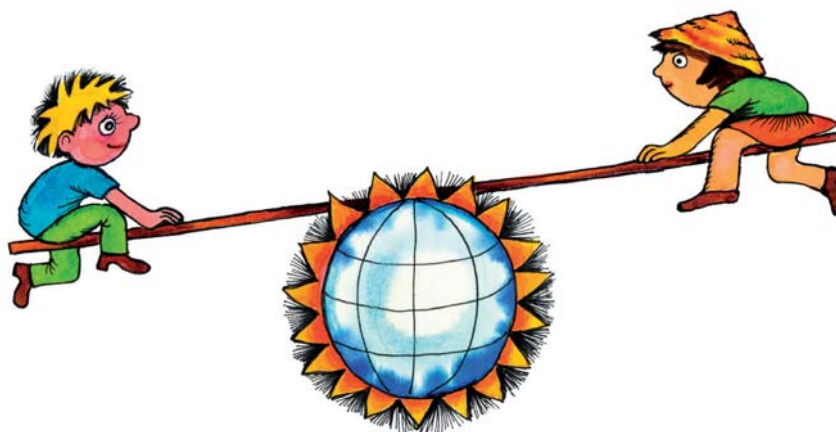
„A kde je Fumiko?“ spýtala sa ma breza a clivo zašumela lístím.

„A kde je Fumiko?“ chcel vedieť na druhý deň páv, ktorého sme len nedávno spolu obdivovali.

I kvety boli zvedavé, prečo som prišiel sám. Len slnko svietilo, akoby sa nič nestalo, lebo dovidelo najďalej. A tak vedelo aj o mojej kamarátke.

O pár dní mi prinieslo dobrú správu: „Fumiko je už v krajine vychádzajúceho slnka, v Japonsku. Je doma a má sa dobre.“

A iste sa má dobre doteraz. Lebo stará breza si veselo šumí, páv sa spokojne prechádza a kvety kvitnú, akoby sa mala Fumiko práve teraz vrátiť.

/ clivo = smutne

- 1 Povedz, kam odcestovala Fumiko.
- 2 Skús vysvetliť, prečo breza pri rozprávaní clivo zašumela lístím.
- 3 Prečítaj ešte raz správu, ktorú prinieslo slnko.

Hana Doskočilová

Jedna malá pásikavá

Kedysi vraj bola zebra celá biela ako deň. Ako biely koník. Od svitu do mrku sa preháňala po stepi a zo všetkého sa tešila, všetko sa jej páčilo: ako fúka vietor a robí v tráve priehlbinky, ako tráva na kopýtkach pekne chladí a ako tie kopýtká vedia rýchlo bežať...

A deň ubehol, ani sa zebra nenazdala. Slniečko sa skotúlalo za kopec a na nebi ostali len zore. Ale zebra si chcela aj tú poslednú zorničku poriadne obzrieť, a tak nie div, že ju zrazu prekvapila tma.

„Prečo nie si doma a nespíš?“ spýtala sa tma prísne.

„Ja som sa len trošku zapozerala,“ priznala sa zebra.

Také výhovorky však na tmú vôbec neplatia. Čiernym prstom urobila zebre na bielom chrbte čierny pás a tým istým prstom jej aj pohrozila:

„Nech sa to už viac nestane!“

„Hádam nie,“ šepala zebra.

Ešte dobre, že to nesľúbila naisto. Ona sa predsa podchvíľou niekde zapozera a najmenej dva razy do týždňa ju tma pri tom pristihne. A pretože s tmou sa nedá dohadovať, tá veru nikomu nič neodpustí, zebra je ustavične samý čierny pás. Len čo jej slniečko olíže staré šmuhy, už jej tma čiernym prstom urobí nové.

Čo sa dá robiť?

„Náhodou mi to celkom vyhovuje,“ hodí zebra kopýtkom. „Keď som celá pásikavá, aspoň sa lepšie schovám vo vysokej tráve.“

Preložila Viera Švenková

- 1 Porozprávaj, čo všetko zebra cez deň pozorovala.
- 2 Prečo má zebra podľa autorky čierne pásy?
- 3 Nakresli zebra bez pruhov a pruhovanú zebra. Povedz, ktorá z nich sa v prírode ľahšie ukryje.

Jozef Pavlovič

Ako čert maľoval

Ježibabu hnevá, že sa jej tak deti boja. Ozaj, čo im naháňa toľký strach? Veď jej chalúpka je zvonku samý medovník. Lenže znútra vyzerá strašne. Vari sto rokov nevidela maliara.

„Je načase vymaľovať ju!“ povedala ježibaba a zavolala do maliarskych služieb. Od riaditeľa sa dozvedela, že všetci bytoví maliari sú obsadení na tri roky dopredu.

„Dočerta, nechcete mi nahovoriť, že nemáte voľného ani jedného maliara!“ nazlostila sa ježibaba.

„Dobre, že ste mi to pripomenuli,“ ťukol si riaditeľ na čelo. „Práve sa mi uvoľnil jeden čert. Ale on je špecialista. Maľuje iba kotolne.“

„Lepšie dačo ako nič,“ rozhodla sa ježibaba a nenapočítala ani do päť, už stál pred ňou čert v plnej paráde.

„Azda si z jasného neba spadol?“ začudovala sa ježibaba.

„Prišiel som, ako si si poručila. Už aj sa pustím do roboty. Začnem touto stenou.“

„A kde máš valček?“

„Načo mi je valček? Ja mám maľovanie v malíčku.“

„A ako budeš maľovať?“

„Takto, tak ako môj tatko,“ vraví čert a namaľoval na stenu čerta. Ježibabou myklo – hneď si pomyslela na deti.

„Rozmyslela som si to. Tú stenu vlastne ani maľovať netreba, tam pôjde kredenc,“ riekne ježibaba.

„Ako si želáš, túto stenu teda vynechám, pustím sa do druhej.“

„Tam pôjde obývacia stena.“

„Tak vymaľujem ďalšiu.“

„Tam zas pôjde zrkadlo.“

„Potom aspoň túto,“ prosíka čert.

„Si slepý? Veď na nej sú okná a dvere!“

Čert prevráti utrápené oči dohora a zašepce:

„A čo plafón?“

„Tam zavesím teba namiesto lustra,“ vraví ježibaba a začne naháňať čerta okolo stola. „To sa deti nasmejú, keď ťa tamvidia visieť za dlhý chvost!“

Čert však nečaká, kým ho ježibaba schmatne. Vezme nohy na plecía a upaľuje, akoby mu za päťami horelo.

- 1 Prečo k ježibabe poslali maľovať čerta?
- 2 Nájdi a prečítaj časť textu, kde sa opisuje, na čo bol čert špecialista.
- 3 Porozprávaj, ktoré steny chcel čert vymaľovať. Ktoré naozaj vymaľoval?
- 4 Popremýšľaj a povedz, čím ježibaba čerta vyplašila.

Mária Ďuríčková

Ako sa Guľko Bombuľko narodil a ako sa stratil

V priečinku ležala vlnená rukavica.
„Načo nám je?“ vraví starká vnučka.
„Ty máš predsa dve ruky...“
„Aj ty máš dve ruky,“ hovorí vnučka, „aj mamička má dve ruky, aj otecko má dve ruky, a rukavica je len jedna.“

Starká rukavicu spárala, vlnu navinula na pradienko a vyprala. Keď už pradienko uschlo, založila ho vnučke na ruky a začala zmotávať na klbko. Klbko bolo najprv malé ako orech, ale veselé, až sa tak červenalo v starkiných rukách.

„Aký guľko!“ povedala vnučka.

„Pozri, starká, rastie.“

Guľko naozaj rástol, už bol veľký ako jablko.

Aj líca mal červené ako jablko.

„Aký bombuľko!“ vraví vnučka.

„Ešte stále rastie.“

Bombuľko sa usmial a začal rásť ešte rýchlejšie.

Už bol ako pomaranč.

No ďalej už rásť nemohol, lebo pradienko bolo zamotané.

„Budem ho volať Guľko Bombuľko,“ vraví vnučka. „Bombuľko, že je ako bombuľa, a Guľko, že sa vie guľať, aha ako: guľ-guľ-gúľ!“

„No, tak sa s ním trošku pohraj a potom z neho dačo upletieme,“ hovorí starká.

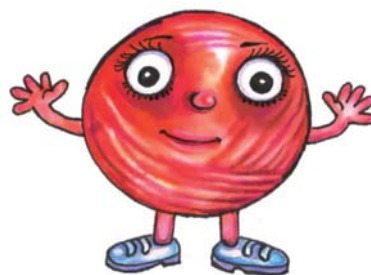
„Áno, upletieme z neho papuče pre bábiku Zuzanku, aby mi neprechladla. Dobré?“

Keď to Guľko Bombuľko počul, veľmi sa urazil.

„Zo mňa nikdy nebude papuča!“ pomyslel si. A šmyk! Vyšmykol sa z vnučkiných rúk a zagúľal sa pod skriňu do najtmavšieho kúta.

Vnučka ho hľadala, márne. Aj starká ho hľadala, márne. Aj mačka Líza ho hľadala. Všetko márne.

A keď ho už prestali hľadať a ktosi potom otvoril dvere, Guľko Bombuľko hybaj von! Vygúľal sa do predizby, z predizby na chodbu a z chodby na dvor.

- 1 Porozprávaj, ako sa narodil Guľko Bombuľko.
- 2 Prečo vnučka nazvala klbko Guľko Bombuľko?
- 3 Vysvetli, ako a prečo sa Guľko Bombuľko stratil.
- 4 Prečítaj si pokračovanie príbehu v knihe O Guľkovi Bombuľkovi od Márie Ďuríčkovej. Porozprávaj spolužiakom, s kým sa stretol na dvore.

Eleonóra Gašparová

Ako čerešne oklamali chlapca

V parku rástol čerešňový strom. Keď sa medzi listami ukázali zružovené čerešničky, všetky deti si na ne robili chuť.

„Tá bude moja! Moja bude hentá!“

Martin obchádzal strom každý deň. Striehol, z ktorej strany ovocie najskôr dozrie. Otecko povedal, že z južnej.

„Ja chcem celý konár čerešní,“ rozhodol sa Martin. Vyhliadol si halúžku, na ktorej bolo niekoľko menších vetvičiek. A všade samá čerešnička!

Jedného dňa sa Martin na ne zadíval dlhšie.

„Tie moje sú už zrelé.“

Na druhé ráno zobral pílkou, prikradol sa do parku a vyliezol na strom. Bola nedeľa, v parku pobehovali malé deti, Martina si nevšímali. Martin píli, konár sa chveje. Pílka sa zarezáva hlbšie a hlbšie, chlapec vzdychá od námahy.

„Tupá ako motyka,“ nadáva, no nevzdáva sa.

Konár je už napílený, ovísa k zemi. Ešte chvíľu – a všetky čerešne na ňom budú Martinove.

Konár padá, Martin sa spúšťa po kmeni dolu. Zdvihne korisť a vbehne do húštiny v parku.

„Teraz bude hostina!“

Rozhríňa lístie, trhá čerešne. Prvá je trochu tvrdá, nezrelá. Hm, a už je červená. Druhá je mäkšia a sladšia, tretia je celkom zelená. Martin šklbe ďalšie, omáľa v ústach nezrelú dužinu, vyplúva kôstky.

Čudná hostina!

Na konári je ešte plno čerešní, no Martin ich už nechce. Oklamali ho. Ukazovali sa, že sú zrelé, a nie sú. Nechce také čerešne – klamárky.

Vyšiel z húštiny a zďaleka obišiel čerešňový strom.

Pri večeri ako obyčajne hovorila Elenka najnovšie správy zo školy, z ulice a z parku.

„Nieкто odpíli konár na čerešni. Deti sa hádali, kto to urobil, no nikto sa nepriznal. Musí byť nieкто vinný, nie? Ja by som takému zlodejovi ukázala!“

A rozhorčene sa pozrela naokolo. Pri stole bolo ticho, nikto neodpovedal. Martin sklonil hlavu do taniera. V tej chvíli mal líca ako zrelé čerešne.

- 1 Prečítaj ešte raz nadpis príbehu. Prečo autorka nazvala príbeh práve takto?
- 2 Povedz, prečo sa Martin pri večeri od hanby červenal.
- 3 Porad' Martinovi, čo mal a čo nemal spraviť, aby sa nemusel hanbiť, a predsa si pochutnal na čerešniach.

Elena Čepčková

Najväčšie zrkadlo

Najväčšie zrkadlo
je plocha jazera,
nebo i so slnkom
doň rado pozerá.
Jedle i skaliská,
srnky i kvetiny

denne sa dívajú
do lesklej hladiny.
Tichučko hľadím tiež
a veľmi dobre viem,
že v tomto zrkadle
vidím si rodnú zem.

- 1 Prečo nám jazero pripomína zrkadlo?
- 2 Vymenuj všetko, čo videla autorka v zrkadle na hladine jazera.
- 3 Predstav si, že je jazero v tvojej blízkosti. Porozprávaj, čo všetko by jeho hladina odrážala.

Marta Šurinová

Všade dobre, doma najlepšie (úryvok)

Predstavte si, že ste ďaleko, ďaleko v neznámej krajine. Fúka ostrý vietor, bez prestania prší a navyše ste aj veľmi hladní. Odrazu stretnete starenku, ktorá sa vám privraví a ponúkne, že splní jedno vaše želanie. Čo si zaželáte? S najväčšou pravdepodobnosťou vrátiť sa do svojej domoviny, byť doma!

Prečo? Pretože domovina je krajina, ktorú poznáme, kde sme sa narodili, kde máme kamarátov, kde poznáme ľudí a oni poznajú nás, kde sme doma! A doma je dobre: teplo, útulne, bezpečne.

- 1 Čo si predstavuješ, keď počuješ slovo domovina?
- 2 Vyhľadaj v texte vety, ktorými autorka opisuje domovinu.
- 3 Doplň úryvok o domovine vetami o tej tvojej. Vety napíš.

Ladislav Kuchta

Najvzácnejší dar

Dostal si od prírody najvzácnejší dar: oči. Bez nich by si ani len netušil, akými farbami hýria kvety a ako vyzerá zelená tráva, jagavá hviezda, rieka a jazero, svetielkujúca svätojánska muška, biely sneh, striebřistá rosa a čierna sadza. Bez očí by si nevidel, čo je let vtáka a zobúdžajúce sa ráno, ospalivý večer a výšina belasého neba, hĺbočina a diaľka...

Čo všetko môžeš vytušiť, keď sa pozrieš zblízka do očí mamy či otca, starenky či kamaráta! Oči ti aj bez slovíčka prezradia, kedy prežívajú smútok či radosť, radosť či bolesť. Reč očí je mnohovravná. Oči, ktoré nikdy neuzreli svetlo a rozmanitosť života, sú nemé.

A ty vidíš. Máš živé oči.

Preto im dožič vidieť ešte viac. Roztvor ich dokorán. Uč sa lepšie pozorovať a spoznávať svet okolo seba.

❶ Vysvetli podčiarknutú vetu.

❷ Porozmýšľaj a porozprávaj, čo všetko pekné si dnes zažil/-a.

Libuša Friedová

Júnové vráta

To sa mi vždy veľmi, veľmi ráta,
že jún na konci má vráta.
Otváram ich – dziny, dziny –
a vyletím na prázdniny.

OBSAH

ŠKOLA VOLÁ / 2

Škola – Milan Rúfus / 2

Slovenčina – Štefan Moravčík / 3

Materinská reč – Ján Navrátil / 3

September – Libuša Friedová / 4

Dobrá škola – Jozef Pavlovič / 5

Upratovačka a rozhadzovači –

Daniel Hevier / 6

Vtáčiky – Jozef Pavlovič / 7

Vladko, kde si? – Mária Ďuričková / 8

Kde bolo, tam nebolo – Krista Bendová / 10

PRICHÁDZA JESEŇ / 12

Žltá jeseň – Mária Rázusová-Martáková / 12

Bubák – Mária Jančová / 13

Byť dráčikom je úžasné – Peter Gibey / 14

Hádanky z neba, aj také treba –

Jozef Pavlovič / 15

Lastovičie rozprávky – Stanislav Šteпка / 16

Kvapôčky – Krista Bendová / 18

Kto vyplazuje oči – Rudo Moric / 18

Ako sa mrkva dožila najväčšej

zimnej krásy – Jozef Pavlovič / 20

Ľudové hádanky / 21

Hruška – Krista Bendová / 21

Ga-ga-ga-ga-gaštany – Božena Trilecová / 22

ĽUDIA A ICH ZVIERATÁ / 24

Budkáčik a Dubkáčik –

Jozef Cíger Hronský / 24

Tuláčik a Klára – Erik Jakub Groch / 26

Martuška a somárík – Mária Ďuričková / 28

Starý Bodrík a vlk –

Slovenská ľudová rozprávka / 30

Rozprávka o básniacom koníkovi –

Krista Bendová / 32

IDE ZIMA / 34

Ide zima – Ľudová pieseň / 34

Pod tým naším okienečkom –

Ľudová pieseň / 34

Húsiky – Ondrej Sliacky / 35

Najsladšia mandarínka –

Anna Minichová / 36

Sklár čarodej – Ladislav Kuchta / 37

Príprava na zimný spánok –

Milan Labuda / 38

Ako Jožko Pletko poobliekal všetko –

Krista Bendová / 39

Ľudové hádanky / 39

KEĎ JE NOC... / 40

Mesiačikove úbehy –

Mária Rázusová-Martáková / 40

Hviezdy – Ľudová riekanka / 40

Uzimená nočná košela – Daniel Hevier / 41

Ufák – Milan Ferko / 42

KOLKO DNÍ JE DO VIANOC? / 44

O vianočnej mame – Libuša Friedová / 44

Čo sa kapry rozprávali – Pavol Štefánik / 44

Ako sme čakali Vianoce –

Jana Bodnárová / 45

Hádanky – Jozef Pavlovič / 46

O vianočnom stromčeku –

Libuša Friedová / 46

FÚKA DO KOMÍNA... / 48

Meluzína – Krista Bendová / 48

Január – Miroslav Válek / 48

Kominári – čierni chlapci –

Vladimír Ferko / 49

Studená návšteva – Mária Ďuričková / 50
Snehový Hektor – Krista Bendová / 51
Tak, tak, tak sejú mak – Marta Šurinová / 52
Jarabina – Ľudo Ondrejov / 52
Hýle – Ladislav Kvasnička / 53

FAŠIANGOVÉ ČASY / 54

Fašiangy, Turíce – Ľudová pieseň / 54
Zázračná muzika – Vladimír Reisel / 54
Saxofón, ktorý dostal nádchu –
Daniel Hevier / 55
Bláznivá metelica – Ladislav Kuchta / 55
Medveď a líška –
Slovenská ľudová rozprávka / 56
Spievajte si, spievajte – Ľudová pieseň / 57
Spievanky, spievanky – Ľudová pieseň / 57
On nič, on muzikant – Jozef Pavlovič / 58
Tancuj, tancuj – Ľudová pieseň / 59
Bodaj by vás – Ľudová pieseň / 59

STOPY V SNEHU / 60

Sánkovačka – Ľudmila Podjavorinská / 60
Snežná tabuľa – Ladislav Kuchta / 61
Nenápadný zdravotník – Ladislav Kuchta / 61
Ako si zima našetrila snehu –
Jozef Pavlovič / 62
Pätnásť múdrych doktorov –
Daniel Hevier / 63
Mňau, mňau, mňau... – Hana Zelinová / 64
Žart – Elena Čepčková / 65
Psia búdka – môj hrad – Gabriela Futová / 66
Bim-bom – Kliment Ondrejka / 67
Škorec výletník – Ľubomír Feldek / 68

Z ROZPRÁVKY DO ROZPRÁVKY... / 70

Medovníková chalúpka –
Slovenská ľudová rozprávka / 70

O nepodarených kozliatkach –
František Hrubín / 73
Kto sa koho naľakal –
Ruská ľudová rozprávka / 74
Líštička a hlaváč –
Eskimácka ľudová rozprávka / 75
Janko Hraško –
Slovenská ľudová rozprávka / 76

KEĎ SLNCE ZASVIETI... / 79

Keď slnce zasvieti – Ľudová riekanka / 79
Kukulienska – Ľudová pieseň / 79
Čin-Čin – Ľudmila Podjavorinská / 80
Marec – Marta Šurinová / 82
Veľká noc – Ľudová riekanka / 82
Veľkonočný ježko z obilia –
Judita Rafajová / 83
Rozprávka o maľovanom vajíčku –
Hana Zelinová / 84
Na smolu – Ľudová hra / 86
Vyčítanky / 87

KOPEM, KOPEM V ZÁHRADKE... / 88

Ako Jožko Pletko zasadiť chcel všetko –
Krista Bendová / 88
O troch grošoch – Pavol Dobšinský / 88
Rozprávka o repe – František Hrubín / 90
Jarný podvečer v lese – Milan Labuda / 91

MOJA MAMA, MAMIČKA / 92

O uspávanke – Milan Rúfus / 92
Dobrá chuť – Hana Zelinová / 92
Mamičkinu pod' – Ján Navrátil / 93

SVET JE HORE NOHAMI... / 94

Reklama – Ján Čápka / 94
O načisto obrátenej krajine –
Krista Bendová / 94

Ako si mačky kúpili televízor –

Jaroslava Blažková / 97

Lenivé žabky –

Jozef Cíger Hronský / 100

KDE JE MOJE MIESTO? / 102

Papier znesie všetko – Štefan Moravčík / 102

O lietajúcom papieri – Dana Hlavatá / 103

O červenom smreku – Hana Zelinová / 104

Záružlie – Mária Haštová / 105

Ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva

– Silvia Čaňová / 106

Lesík – Jozef Pavlovič / 107

SVET JE PESTRÝ AKO DÚHA / 108

Niekoľko v Austrálii – Štefan Moravčík / 108

Všetky deti sveta – Ján Navrátil / 108

Farebný svet – Silvia Čaňová / 109

Neposedná Li – Dana Hlavatá / 110

Fumiko – Karol Pém / 111

Jedna malá pásikavá –

Hana Doskočilová / 112

Ako čert maľoval – Jozef Pavlovič / 113

Ako sa Guľko Bombuľko narodil

a ako sa stratil – Mária Ďuričková / 114

Ako čerešne oklamali chlapca –

Eleonóra Gašparová / 115

Najväčšie zrkadlo – Elena Čepčeková / 116

Všade dobre, doma najlepšie –

Marta Šurinová / 116

Najzácnejší dar – Ladislav Kuchta / 117

Júnové vráta – Libuša Friedová / 117

Por. číslo	Meno žiaka	Školský rok	Stav učebnice	
			na začiatku škol. roka	na konci škol. roka

Bibliografia: BENDOVÁ, K.: Ako Jožko Pletko poplietol si všetko. Bratislava : Belimex, 1999, s. 35-36, s. 45-46. ISBN 80-85327-48-1 BENDOVÁ, K.: Kde bolo, tam nebolo... Bratislava : Mladé letá, 1990, s. 35-38. ISBN 80-06-00229-0 BENDOVÁ, K.: Nezábudky. Bratislava : Mladé letá, 1980, s. 65. BENDOVÁ, K.: Osmijankove rozprávky. Bratislava: Ikar, 2003, s. 7-12, s. 43-49. ISBN 80-551-0383-6 BENDOVÁ, K.: Snehový Hektor. In: ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatý strom. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 141-142. BENDOVÁ, K.: Kvapôčky. In: RUSNÁČKOVÁ, M.: Naším deťom. Bratislava : SPN, 1985, s. 51. BENDOVÁ, K.: Hruška. In: ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatý strom. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 111. BLAŽKOVÁ, J.: Ako si mačky kúpili televízor. Bratislava : Q111, 1998, s. 7-20. ISBN 80-85401-73-8 BODNÁROVÁ, J.: Ako sme čakali Vianoce. In: Včielka 4, roč. 43, s. 8. ISSN 1335-6488 BRTÁŇ, R.: Kto sa koho naľakal. In: RUSNÁČKOVÁ, M.: Naším deťom. Bratislava : SPN, 1985, s. 52-53. ČAŇOVÁ, S.: Ako sa do hory volá, tak sa z hory ozýva. In: Zornička 8, roč. 57/67, s. 21. ČAŇOVÁ, S.: Farebný svet. In: Zornička 6, roč. 57/67, s. 21. ISSN 0139-8962 ČÁPKA, J.: Čvirikance. Žilina : Artis Omnis, 2008, s. 38. ISBN 978-80-89341-01-01-6. ČEPČEKOVÁ, E.: Zrkadielka. Bratislava : Mladé letá, 1987, s. 8. ČEPČEKOVÁ, E.: Zrkadielka. Bratislava : Mladé letá, 1987, s. 84. DOBŠINSKÝ, P.: Zakliata hora. Bratislava : Tatran, 1990, s. 211. ISBN 80-222-0193-6 DOBŠINSKÝ, P.: Slovenské rozprávky. Bratislava : Ikar, 1999, s. 14. ISBN 80-7118-840-9 DOSKOČILOVÁ, H.: Rozprávky na dobrý deň. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 17. ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatá brána. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 186-187, s. 221, s. 265. ĎURÍČKOVÁ, M.: Spievaj si vtáčatko. Bratislava : Mladé letá, 1990, s. 69. ISBN 80-06-00062-X ĎURÍČKOVÁ, M.: Nie je škola ako škola, nie je žiak ako žiak. Bratislava : Mladé letá, 1989, s. 17-19, s. 32. ISBN 80-06-00146-4 ĎURÍČKOVÁ, M.: O Guľkovi Bombulkovi. Bratislava : Buvik, 1993, s. 5-8. ISBN 80-85507-06-4 FELDEK, Ľ.: Lapajova šľapaj. Bratislava : Mladé letá, 1983, s. 50-53. FERKO, M.: Šalabingo. Bratislava : Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, 1997, s. 46-50. ISBN 80-88735-62-9 FERKO, V.: Kominári – čierni chlapci. In: Slniečko 5, roč. 53, s. 8. ISSN 80-06-00146-4 FRIEDOVÁ, L.: Júnové vráta. In: Zornička 10, 1999, s. 1. ISSN 0139-8962 FRIEDOVÁ, L.: O vianočnej mame. In: Zornička 12, 2007, s. 7. ISSN 0139-8962 FRIEDOVÁ, L.: O vianočnom stromčeku. In: Zornička 4, 2008, s. 6-7. FRIEDOVÁ, L.: September. In: Včielka 1, ročník 44, s. 2. FUTOVÁ, G.: Psia škola kocúra Červenochvosta. Bratislava : Mladé letá, 2008, s. 35-40. ISBN 978-80-10-01489-7 GAŠPAROVÁ, E.: Ako čerešne oklamali chlapca. In: Slniečko, roč. 53, 1999, s. 2. GIBEY, P.: Byť dráčikom je úžasné. In: Včielka 6, ročník 50, s. 18. GROCH, E. J.: Tuláčik a Klára. Trnava : Legenda, s. 7-24. ISBN 80-969151-5-0 HAŠTOVÁ, M.: Záružlie. In: ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatý strom. Bratislava: Mladé letá, 1984, s. 104. HEVEŠI, M.: Líštička a hlaváč. In: Včielka 7, roč. 26, s. 16. HEVIER, D.: Odlet papierových lastovičiek. Košice : Východoslovenské vydavateľstvo, 1985, s. 50-51. HEVIER, D.: Futbal s papučou. Bratislava : Mladé letá, 1989, s. 23. ISBN 80-06-00123-5 HEVIER, D.: Uzimená nočná košela. In: Včielka 6, roč. 27, s. 9. HEVIER, D.: Saxofón, ktorý dostal nádchu. In: Slniečko 7, roč. 58, s. 21. ISSN 0139-911X HLAVATÁ, D.: Neposedná Li. In: Včielka 10, roč. 44, s. 4. ISSN 1335-6488 HLAVATÁ, D.: O lietajúcom papieri. In: Včielka 1, roč. 44, s. 5. HRONSKÝ, J. C.: Lenivé žabky. In: RUSNÁČKOVÁ, M.: Naším deťom. Bratislava : SPN, 1985, s. 56-57. HRONSKÝ, J. C.: Budkáčik a Dubkáčik. Bratislava : Mladé letá, 1986, s. 103-107. HRUBÍN, F.: Dvakrát sedem rozprávok. Prebásnil Milan Rúfus. Bratislava : Vydavateľstvo Q 111, 2006, s. 21. ISBN 80-89092-30-6 JANČOVÁ, M.: Bubák. In: ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatý strom. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 27-28. KUČHTA, L.: Biely zvonček. Bratislava : Mladé letá, 1980, s. 104, s. 110-113. KVASNIČKA, Ľ.: Čo vieme o vtákoch. VRútky : Advent-orion, 2001, s. 24-25. ISBN 80-88960-65-7 LABUDA, M.: Zvieratá v lese. Bratislava : Slovart, 1990, s. 66, s. 96. ISBN 80-85163-10-1 MINICHOVÁ, A.: Najsladšia mandarínka. In: Slniečko 1, roč. 51, s. 7. MORAVČÍK, Š.: Papier znesie všetko. In: Slniečko 7, roč. 58, s. 4. ISSN 0139-911X MORAVČÍK, Š.: Niekde v Austrálii. In: Včielka 9, roč. 44, s. 8. MORIC, R.: Kde je dobre a kde je najlepšie. Bratislava : Mladé letá, 1985, s. 75-77. NAVRÁTIL, J.: Mamičkinu pod'. In: Slniečko 9, roč. 52, s. 21. ISSN 0139-911X NAVRÁTIL, J.: Materská reč. In: Zornička 9, ročník 53/63, s. 2. ISSN 0139-8962 NAVRÁTIL, J.: Všetky deti sveta. In: Včielka 20, roč. 28, s. 1. ONDREJKA, K.: Podte, deti, medzi nás. Bratislava : Mladé letá, 1980, s. 64-65. ONDREJKA, K.: Mlad' sa hrá. Bratislava : OPUS, 1987, s. 53. ONDREJOV, Ľ.: Jarabina. In: ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatý strom. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 230. PAVLOVIČ, J.: Polička a jej polička. Bratislava : Mladé letá, 1989, s. 34-35, s. 60-62, s. 76-77. ISBN 80-06-00013-1 PAVLOVIČ, J.: Parádnice zajačice. Bratislava : Ikar, Bratislava, 2000, s. 21-22. ISBN 80-7118-869-7 PAVLOVIČ, J.: Hádali sa hádanky. Bratislava : SPN – Mladé letá, 2004. ISBN 80-10-00551-7 PAVLOVIČ, J.: Veselí prváci. Praha : Ottovo nakladateľství, 2004, s. 5. ISBN 80-7360-131-1 PAVLOVIČ, J.: Prózy kozy Rózy aj riadky zo záhradky. Bratislava : SPN – Mladé letá, 2006, s. 87-88. ISBN 80-10-01117-7 PAVLOVIČ, J., SMATANOVÁ, R.: Čítajte s nami. Bratislava : Mladé letá, 1998, s. 46. ISBN 80-06-00857-4 PÉM, K.: Malá víla. Bratislava : Genesis, 1991, s. 64. ISBN 80-85220-36-9 PODJAVORINSKÁ, Ľ.: Išli svrčky poza bučky. Bratislava : Mladé letá, 1986, s. 82-83. PODJAVORINSKÁ, Ľ.: Čin-Čin. Bratislava : Ikar, 1999, s. 5-12. ISBN 80-7118-351-2 RAFAJOVÁ, J.: Veľkonočný ježko z obilia. Včielka 7, roč. 26, s. 3. RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ, M.: Prvý venček. Bratislava : Mladé letá, 1979, s. 41-47. RÁZUSOVÁ-MARTÁKOVÁ, M.: Od jari do zimy. Bratislava : Mladé letá, 1989, s. 73. ISBN 80-06-00148-0 RÚFUS, M.: O uspávanke. In: Slniečko 9, roč. 54, s. 14. RÚFUS, M.: Škola. In: DEMIANIČOVÁ, A.: Čítanka pre ŠZŠ. Bratislava : SPN – Mladé letá, 2007, s. 8. ISBN 978-80-10-01230-5 REISEL, V.: Zázračná muzika. In: Zornička 10, 1999, s. 5. RUSNÁČKOVÁ, M.: Naším deťom. Bratislava : SPN, 1985, s. 147-148. SLIACKY, O.: Húsky. In: Slniečko 3, ročník 58, s. 3. ISSN 0139-911X ŠTEFÁNIK, P.: Čo sa kapry rozprávali. In: Včielka 4, roč. 47, s. 3. ŠTEPKA, S.: Lastovičie rozprávky. Bratislava : Ikar, 2008, s. 42-46. ISBN 978-80-551-1570-2 ŠURINOVÁ, M.: Kde bývajú zvieratá. Bratislava : Mladé letá, 1988, s. 7. ŠURINOVÁ, M.: Kde bývajú zvieratá. Bratislava : Mladé letá, 1988, s. 7. ŠURINOVÁ, M.: Tak, tak, tak sejú mak. In: Slniečko 5, roč. 52, s. 11. ISSN 0139-911X ŠURINOVÁ, M.: Marec. In: Slniečko 7, roč. 54, s. 18. ISSN 0139-911X TRILECOVÁ, B.: Ga-ga-ga-gaštany. In: Rebrík, roč. 19, s. 7. VÁLEK, M.: Január. In: ĎURÍČKOVÁ, M.: Zlatý strom. Bratislava : Mladé letá, 1984, s. 151. ZELINOVÁ, H.: Mňau, mňau, mňau. Včielka 4, roč. 44, s. 4. ISSN 1335-6488 ZELINOVÁ, H.: Rozprávka o maľovanom vajíčku. In: RUSNÁČKOVÁ, M.: Naším deťom. Bratislava : SPN, 1985, s. 190-191. ISSN 0139-911X ZELINOVÁ, H.: Dovidenia, Zuzanka. Bratislava : Mladé letá, 1980, s. 13-14. ZELINOVÁ, H.: Najkrajšie rozprávky Hany Zelinovej. Žilina : Knížne centrum, 2004, s. 41. ISBN 80-8064-215-X

Publikácia bola hradená
z finančných prostriedkov
Ministerstva školstva Slovenskej republiky

aitec
vydavateľstvo

ISBN 978-80-89375-15-8

